

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

(Καλογηρισμού ἐπίχρισις)

ΔΡΑΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΤΑΤΟΝ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΕΣΣΕΡΑ.

(Ἀδεία τῆς Ἀρχῆς).

• Οἱ ὑπηρεταὶ ἀνέλασθε τὴν πῆραν ἣν ὁ Κυ-
νίσκος ἀπέρριψεν ἐν τῇ τροπῇ. Φέρ' ἴδω τί καί
ἔχει, ἢ που θέρμους ἢ βιβλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐ-
τοपुरιτῶν; Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τοῦτ' καὶ . . .
καὶ . . . καὶ . . . » Λουκ. Ἀλιεύς.

ΕΝ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1880.

2820

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

1880

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΝ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

(Καλογηρισμοῦ ἐπίκρισις)

ΔΡΑΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΤΑΤΟΝ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΕΣΣΑΡΑ.

(Ἀδεια τῆς Ἀρχῆς).

• Οἱ ὑπὲρ τῆς ἀνέλεσθε τὴν πῆραν ἣν ὁ Κυ-
νίσκος ἀπέριψεν ἐν τῇ προπῆ. Φέρ' ἴδω τί καὶ
ἔχει, ἢ που θερμὸς ἢ βιβλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐ-
τοπυριτῶν; Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τοῦτο καὶ . . .
καὶ . . . καὶ . . . Λουκ. Ἀλιεύς.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1880.

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΑΟΗΗΗΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ Ο ΚΑΛΩΣΤΗΣ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

αὐτοαλήθης τοῦ δράματος.

Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Καλυβίτης, υἱὸς Εὐτροπίου Συγκλητικοῦ τοῦ καὶ Στρατηλάτου καὶ Θεοδώρας, Κωνσταντινουπολιτῶν μεγιστάνων τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, προδιατεθειμένος ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείσεως ἦν τινα κατὰ φυσικὴν κλίσιν ἐλάμβανεν, ἀποφασίζει, μεράχιον ἔτι, τῇ προτροπῇ καλογῆρου τινός, ὅπως συνεργεῖα τούτου, δραπετεύσας τοῦ πατρῷου οἴκου καὶ ἀπορραγείς τῆς κοινωρίας, ἀσπασθῆ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ὁ μνησθεὶς καλόγηρος ἀπομακρύνει παραπίσας τὸν ὑπηρέτην ὧπερ οἱ γονεῖς, ὑπονοίας τινὰς συλλαβόντες, εἶχον προστάξει νὰ συνοδεύῃ τὸ τέκνον των, ὥστ' ἐν τῷ μεταξὺ καιροῦ λαβόμενοι ἐπιβαίνουσι πλοίου τινός ναυλωθέντος διὰ τῶν χρημάτων ἅτινα, τῇ τοῦ καλογῆρου εἰσηγήσει πάντοτε, κατώρθωσε τὸ μεράχιον ἐπὶ τινι πλαστῇ προφάσει νὰ λάβῃ παρὰ τῶν γονέων του. Ἀποδιδράσκει οὖν ἀπαραμύθητον λιπὸν πένθος τοῖς οἰκείοις ὁ Ἰωάννης, συναποκομίζων, ὡς γλυκὺ τῆς πρὸς αὐτὸν σοργῆς τῶν τοκέων μνημόσυνον, ἐγκόλπτιόν τι εὐαγγέλιον, ἔργον καλλιγραφικῆς καὶ χρυσοχοικῆς τέχνης λεπτότατον, ὅπερ οἱ γονεῖς τῷ εἶχον πρό τινος δωρήσει. Περαιωθεὶς δέ, κείρεται μοναχὸς καὶ διαβιοῖ ἐπὶ τινα ἔτη ὡς ἀναχωρητῆς.

Ταχεῖς ὁμως καὶ ἀλλοιωθεὶς τὴν σωματικὴν μορ-

φὴν ὑπὸ τῆς μεταξὺ τῶν μοναστικῶν αὐτοῦ πεποι-
θήσεων ἀφ' ἑνός, καὶ διακαοῦς νοσταλγίας ἀφ' ἐτέ-
ρου πάλης, ἣτις ἐν τούτῳ τῷ διαλείμματι οὐκ ἐπαύ-
σατο σπαράττουσα τὴν καρδίαν του καὶ ἀποκαρτε-
ρήσας, ὅπως ἱκανοποιήσῃ ἀμφοτέρα τὰ ἰσορρόπῳ ἰ-
σχύϊ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀντιπαλαίοντα πάθη ταῦτα,
τεχνάζεται τοιοῦτόν τι. Ἐπανακάμπτει εἰς τὴν ἐ-
νεγκοῦσαν καὶ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐνδεοῦς καὶ ἀπει-
ρηκότος μοναχοῦ, διανύει ἀσκητικῶς καὶ ἄγνωστος
τὸ λίαν βραχὺ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του, ἐν τινι κα-
λύβῃ πηχθείσῃ αὐτῷ τῇ τῶν οἰκοδεσποτῶν φιλαν-
θρώπῳ συγκαταβάσει παρὰ τὴν τοῦ πατρικοῦ μεγά-
ρου αὐλείου. Οὕτω δὲ, τρύχεται μὲν σωματικῶς ὁ
Καλυβίτης παντοίαις θλίψεσιν, ὑφίσταται δὲ ἀγογ-
γύστως τοὺς ἀναγώγους προπηλακισμοὺς καὶ τὰς
αἰχίας τῶν ἰδίων του οἰκετῶν, ἐντρυφᾶ ὁμως ψυχι-
κῶς τῇ τῶν περιλημμένων αὐτῷ γεννητόρων θεᾷ, εἰ-
σιόντων ἢ ἐξιόντων ἐκάστοτε διὰ τῆς αὐλείου.

Καὶ ἤδη τὰ λείψθια πνέων μετακαλεῖται τὴν μη-
τέρα πρὸς ἣν ἐπιδείξας βέβαιον γνῶρισμα τὸ τιμαλ-
φές εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐφύλαττε πάντοτε ἐν τῷ κόλ-
πῳ αὐτοῦ, ἀναγνωρίζεται ὑπὸ ταύτης, καὶ μετ' ὀλί-
γον παραδίδει εἰς χεῖρας τοῦ Πλάστου τὴν δεισίθεον
ἴσως, πάγκαλον ὁμως διὰ τὴν εὐαισθησίαν καὶ ἀβρο-
φροσύνην αὐτῆς ψυχῆς του, ἐν ὁσμῇ ἀγιότητος. Ἡ
τοῦ δράματος σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Κωνσταντινου-
πόλει.

ΕΙΔΗΣΙΣ.

Ἰστέον ὅτι, εἰ καὶ ἡ μυθοποιία τοῦ ἀνὰ χεῖρας
δράματος διαφέρει ἐν ὀλίγοις τισὶν ὡς πρὸς τὰ τοῦ
Καλυβίτου βιογραφικὰ καθέκαστα, ἅτινα ὑπὸ τῶν

συναξαριστῶν ἀναφέρονται (1), αἱ παραλλαγαὶ ὁμῶς αὐταὶ νομίζω ὅτι, καθὼς ἐπουσιώδεις, καθ' οὐδὲν ἀλλοιοῦσι τὸ τῆς ἀνωτέρω ὑποθέσεως ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον, καὶ ἐπομένως τὴν ἀφετηρίαν τῆς τοῦ πονηματίου προθέσεως, ἣτις εἶνε ἡ τῆς καλογηρομανίας, ὡς ἱστορικῶν γεγονότος λαβόντος χώραν κατὰ τὸν μεσαῖωνα, ἐπίκρισις. Οὕτως, ἐνῶ τὰ συναξάρια ὡς ἐποχὴν τοῦ ἱστορήματος ἀναγράφουσι τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, οὐδεμία ῥητὴ ἐποχὴ χαρακτηρίζεται ἐν τῷ δράματι· διότι καθ' ἅπασαν τὴν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας διάρκειαν ὁ καλογηρισμὸς ὑπῆρξε πάντοτε ὁ αὐτός. Ὡσαύτως, ἐνῶ ὡς ἀναχωρητήριον τοῦ Ἰωάννου ἀναφέρεται ἡ τῶν Ἀχοιμήτων (γράφει τῆς ἀχοιμήτου προσευχολογίας) μονή, ἥς τινος ἡ τοποθεσία διαφιλονεικεῖται, ἐν τῇ μυθοποιίᾳ ὑποτίθεται ὡς τοιοῦτον ὁ Ἄθως καὶ ἡ σκῆτη. Ὁ Ἰωάννης ἔπειτα κατὰ τοὺς βιογράφους ἦτο τρίτότοκος, οἱ γονεῖς του ἐπέζησαν αὐτῷ κ.τ.λ. ταῦτα πάντα πραγματεύομαι ἐν τῷ δράματι ἐλευθέρως, ὡς ἀδιάφορα τῇ τοῦ ἱστορήματος οὐσίᾳ.

(1) Ἴδε Συναξαριστὴν, 15 Ἰανουαρίου. Παράδεισον, καὶ βιογραφίαν τοῦ Καλυβίτου εἰς τεῦχος, ἐκδομένην τὸ 9ον ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1869.

Τοὺς ἐντευξομένους.

Ἄλλοις μελέτω νὰ ἐκτραγωδήσωσι δραματοποι-
οῦντες ἐπαξίως, καὶ προσφουεστέρως τῇ ἀπὸ τῆς
σκηνῆς ἠθοποιητικῆ διδασκαλίᾳ, τὴν τοῦ Καλυβίτου
ώραίαν ταύτην ὑπόθεσιν. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δημοσιεύω ἀ-
πλοῦν καὶ αὐτοσχέδιον ἀνάγνωσμα ὅπερ μοὶ ἐφάνη
χρήσιμον, καθὸ προτιθέμενον νὰ ἐπικρίνη ἐλλόγως
τὸ τῆς ῥασομανίας ἄτοπον, τὸ τὴν Βυζαντινὴν Αὐ-
τοκρατορίαν ἀπὸ ἄχρου εἰς ἄχρον τοπικῶς τε καὶ
χρονικῶς λυμηνάμενον, καὶ ἀποβὰν ἴσως ὁ τῆς ἐκ-
πτώσεως αὐτῆς κυριώτερος παράγων. Ἡ τοῦ με-
σαίωνος ἀμάθεια ὤθησε τὸ ἔθνικόν ἡμῶν πνεῦμα, τὸ
διὰ ζωνρότητα φύσει ταῖς ὑπερβολαῖς ἐνασμενιζό-
μενον, εἰς τὸν ὀλέθριον ἐκείνον ἐκτραχηλισμὸν, οὗ
ἄωτον ὁ ἀσκητισμός. Ὑπῆρξαν ἐπομένως τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ ἄνθρωποι σώας ἔχοντες τὰς φρένας, κατὰ
τὴν κοινῶς τοῦλάχιστον ἐκδεδεγμένην σημασίαν τῆς
φράσεως ταύτης, οἱ ἐρημῖται, οἵτινες καθ' ἑκατον-
τάδας μετέβαινον εἰς τὰς διακεκαυμένας ἐρήμους
τῆς Συρίας καὶ Αἰγύπτου, ὅπως πράξωσι τί; Ὅπως
κριθανισθῶσι δίκην διπύρων. Ἄλλοι, καὶ τοιοῦτοι
ἀνεδείχθησαν οὐκ ὀλίγοι, οἱ στυλῖται ἀνέβαινον...
οὐχί, ἀνεβιβάζοντο δημοτελῶς ἐπὶ τινος κιονοκρά-
νου, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς τί; Ὡς ἀνεμοδείχται.
Καλυβίτην ὅμως δὲν ἔχομεν εἰμῆ ἓνα καὶ μόνον.
Ἐνα μὲν, ἀλλὰ μαχητήν.

Ἐν τούτοις ὑπάρχει μεγίστη διαφορὰ μεταξὺ τῶν
εἰδικότητων ἐκείνων καὶ ταύτης· διότι οἱ μὲν πολλοὶ
ἐκεῖνοι ἐξελέξαντο ἐλευθέρᾳ προαιρέσει τὸ τῆς ἀσκή-
σεως εἶδος, ὅπως συγκομίσωσι τὸν ἀπ' αὐτῆς φερόνυ-
μον στέφανον. Ὁ μοναδικὸς ὅμως οὗτος φέρων ἐνέ-
κλεισεν ἑαυτὸν τῇ καλύβῃ, οὐχὶ ὑπὸ τῆς ἐκείνων ἀν-

θρωπαρέσκου ἢ θεοβλαβοῦς ἀλλοφροσύνης διαβουκολούμενος, ἀλλὰ βιαζόμενος ὁ τάλας ὑπ' εὐγενεστέρου πινός πάθους, τοῦ τῆς φιλοστοργίας. Οἷον τοῦτο πάθος ἐνεκόλαψεν ἡ θεία Πρόνοια ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ὅπως ὀτρύνῃ αὐτάς νὰ διατηρῶσιν ἀρρήκτους τοὺς τοῦ αἵματος δεσμοὺς, δι' ὧν πρὸς τὸ ἴδιον ἡμῶν συμφέρον ἐσμέν φύσει μετὰ τῶν οἰκείων συνδεδεμένοι! Ἡ τοῦ ἡμετέρου ἥρωος ἀρετὴ εἶνε βεβαίως ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων τοῦ εἴδους, ὅσας ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἱστορία ἀπθηνάτισεν· καθότι τὸ τοῦ δρασμοῦ ἐπεισόδιον οὐδόλως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπισκιάζον τὴν διαύγειαν αὐτῆς.

Πράγματι δὲ τὸ τῆς ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἀποδράσεως τοῦ Ἰωάννου ἐπεισόδιον βαρύνει ἄλλους. Διὰ τοῦτο οἱ τοῦ ὀσιολογίου πανηγυρισταὶ βιογράφοι, αἱ καὶ φυσικοὶ τοῦ καλογηρικοῦ συστήματος συνήγοροι, δυσωπούμενοι, τρόπῳ τινί, τὸ ἑαυτῶν συνειδὸς, τὴν μὲν τῆς προθέσεως εὐθύνην ἐπιρρίπτουσιν ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, καλογηρικῆς δηλαδή τοῦ καιροῦ ἐκείνου παιδείσεως ἣν τὸ μειράκιον, λέγουσιν, ἐλάμβανεν. Ὡς νὰ ἠδύνατό ποτε ἡ ὀρθῶς νοουμένη ἐκκλησιαστικὴ παιδείσις, ἡ πρὸς τὴν ἱερωσύνην παρασκευάζουσα, νὰ προδιαθέσῃ τινὰ ὑπὲρ τῆς καλογηρικῆς. Οὐδὲν κοινὸν, ἀγαθοὶ βιογράφοι, μετὰ τὴν ταύτης καὶ τῆς ἱερωσύνης. Ναί, ἡ καλογηρικὴ παιδείσις ὅπερ ἄλλως τε καὶ μόνον ἀναγνωρίζετε πλαγίως, διότι ἐπιδοκιμάζετε τὴν τοῦ παιδὸς διαγωγὴν, υἱοθετοῦντες αὐτὴν οὕτως ἐν ὀνόματι τῶν τοῦ συστήματος ἀρχῶν. Ἐπιχαίροντες μάλιστα καὶ ἐναθρυνόμενοι ἐπὶ τῶν τοιῶδε αὐτῶν θριάμβῳ, προσιμάζετε τὰ τῆς βιογραφικῆς τοῦ Καλυβίτου διηγήσεως διὰ τῶν: «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὃς οὐκ ἀποτάσσει πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου

ἄξιος». Οὐχί, βέλτιστοι, μὴ κερδοσκοπεῖτε ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν ὑμῶν παρεξηγοῦντες τὰ θεῖα λόγια. Ἄλλο τὸ ἀκολουθεῖν ὀπίσω τοῦ ἠθικοῦ τοῦ Κυρίου προσώπου, τῆς διδασκαλίας δηλαδή καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, καὶ ἄλλο τὸ ἀκολουθεῖν τῷ πρώτῳ προστυχόντι καλογήρῳ. Καὶ ἐπειδὴ ἢ πρὸς τοὺς γονεῖς στοργὴ καὶ εὐπείθεια εἶνε καὶ αὕτη μία τούτων, ἄρα, ὁ τοὺς ἰδίους γεννήτορας ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε παραγκωνίζων, ἀκολουθεῖ οὐχὶ τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ τῷ ἐχθρῷ αὐτοῦ. Ναί, καὶ πάλιν, ἢ καλογηρικῆ καὶ οὐχὶ ἐκκλησιαστικῆ παιδείσις ὑφ' ἧς ὁ προσήλυτος ὑμῶν προδιετίθετο, καθιστᾷ ὑπόλογον διὰ τὴν τοῦ πραξικοπήματος πρόθεσιν τὸ σύστημα, αὐτὸ καὶ μόνον τὸ σύστημα.

Τὴν δὲ τῆς πράξεως εὐθύνην ἐπιρρίπτουσιν οἱ συναξαρισταὶ ἐπὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀνεγδότου ἐπιμονῆς, παριστῶντες τοὺς καλογήρους ὡς παρασυρθέντας δῆθεν ὑπ' αὐτῆς. Ἄλλ' ἐγὼ ἐρωτῶ, εἶνέ ποτε πιστευτόν, ὅτι μειράκιον τόσῳ φιλόστοργον ἡδύνατο νὰ προβῆ εἰς τὴν τῆς πατρῴας στέγης ἐγκατάλειψιν ἰδίᾳ ὄρμῃ καὶ ἄνευ τῆς ἐξωθεν ὠθήσεως; Εἶνέ ποτε πιστευτόν ὅτι μειράκιον τόσῳ σεμνοβίως ἀνατεθραμμένον ἡδύνατο νὰ προβῆ εἰς τὰ πλημμελήματα ὑπεξαιρέσεως χρημάτων καὶ παραπίσεως τοῦ ὑπερέτου ἄνευ τῆς ἐξωθεν εἰσηγήσεως; Οὐδέποτε. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅμως ὅτι ἡδύνατο πάντα ταῦτα, ἢ τῶν πράξεων τοῦ εὐθύνη δὲν ἀρμόζει νὰ βαρύνῃ αὐτὸ ὡς ἀνήλικον, ἀλλὰ τὸν συνδραμόντα αὐτῷ καλόγηρον. Ἐν τούτοις τὸ τῆς πράξεως ἐπίμεμπτον, ἴσως ἐνστήσηταί τις, ἀφορᾷ αὐτὸν καὶ μόνον ἀτομικῶς τὸν καλόγηρον. Παντάπασιν. Οὗτος ἐνήργει ἐν ὀνόματι τῶν τῆς ὀλομελείας ἀρχῶν. Καὶ ἀπόδειξις τούτου ἔστω ὅτι, ἅμα ἀφιχθὲν εἰς τὸν πρὸς θν ὄρον τὸ παιδάριον, οὐχὶ μόνον ἐκάρη μοναχὸς αὐ-

θημερόν, ἀλλὰ καὶ ἀπεκρύβη ὑπὸ τῆς συντεχνίας, ὅπως λάθῃ τὰς πρὸς ἀνίχνευσιν αὐτοῦ λαβοῦσας χώραν ἀκολούθως ἐπιμόνους πατρικὰς ἐρεύνας. Ἐπιπεται λοιπὸν ὅτι τὸ ἔγκλημα, ὡς πρὸς τε τὴν διανοητικὴν ἀποπλάνησιν ὡς καὶ τὴν σωματικὴν ἀπαγωγὴν, βαρύνει ὀλοκλήρως τὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καλογηρικὸν σύστημα, ὅπερ συνεπῶς ἐπικρίνεται ἐν τῷ παρόντι πνευματικῷ μελιχίαις πάντη καὶ ἀνεξικάκοις φράσεσιν. Οὕτω νομίζω τοῦλάχιστον, ἐπειδὴ ἔχω διδόμενα νὰ πισεύω ὅτι, ἐάν ποτε κάλαμός τις δέξῃς ἐπιληφθῆ νὰ ζωγραφίσῃ αὐτόμορφον τὸ περιεῶ ὀλόγος μεσαιωνικὸν ρασένδυτον τέρας, ἢ κοινωνία θέλει φρίξει μανθάνουσα οἶον, οὐχὶ πλέον ὄφιν, ἀλλὰ δράκοντα ἔθαλπε, ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι πρόκειται, καὶ τὸ λέγω ὅπως προλάβω πᾶσαν τυχὸν παρεξήγησιν, περὶ τοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καλογηρισμοῦ· διότι ἔκτοτε ἢ τῶν γραμμάτων διάδοσις περιέστειλεν αὐτὸν ἐν θεμιτοῖς ὁρίοις. Πράγματι, οἱ καλόγηροι ἀποτελοῦντες σήμερον τάξιν τινὰ ἐν ἧ' ἀποσύρονται πάντες οἱ ἑαυτοὺς περιττοὺς ἢ καὶ ἐνίοτε ἐπιζημίους νομίζοντες τῇ πολιτείᾳ, οὐδόλως ἀπειλοῦσι τὸ καθεστῶς αὐτῆς. Οἱ δ' ἐξ αὐτῶν ἀξιωματοῦχοι, ἄνδρες ἐξηγουεῖσθαι τὸν χαρακτήρα καὶ αὐτάρχεις, μόλις δύνανται νὰ λογισθῶσιν ὡς ἀνήκοντες κατὰ τύπον ἀρχαίου ἐθίμου εἰς τὸ τάγμα, ἔτοιμοι ἄλλως ὄντες ν' ἀποσείσωνται εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, ὡς ἐπαχθές τι καὶ ἀσυμβίβαστον μετὰ τοῦ ἱεροπρεποῦς αὐτῶν χαρακτήρος, καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ὑφ' ἧς συνεπεία καιρικῶν περιστάσεων εἰσὶ περιβεβλημένοι. Ὡ παιδεῖα, παιδεῖα! Ἐὰν θέλητε νὰ εἰσδύσητε εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐν ὀλίγοις ἤδη ἔτεσιν ἐπελθούσης μεταμορφώσεως ταύτης, ἀποβλέψατε εἰς τὸν πιτυοστεφῆ τῆς ἀγ. Τριάδος φάρον.

Εἰς ὑμᾶς ἤδη ἀπόκειται, ὦ φίλοι ὁμογενεῖς, λαβόντες ἐκεῖθεν πείραν τῆς χρησιμότητος τῶν τῆς ἀληθοῦς παιδείας καρπῶν, ν' ἀναδείξετε τὸν περίνοα **ΙΩΑΚΕΙΜ** ἐφάμιλλον τοῦ αἰοδίου **ΓΕΡΜΑΝΟΥ**. Ἐνθυμηθῶμεν ἅπαντες ὅτι ἡ ῥαθυμία γεννᾷ ὄλεθρον, καὶ σπεύσωμεν νὰ συσσωματώσωμεν αὐτῷ τὰς ὑλικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ὅπως, λαβόμενος τῆς χειρὸς τὸν νῦν σχεδὸν ἀχρηστον τῇ κοινωνίᾳ **Λευίτην**, ἀνυψώσῃ διὰ τῆς παιδείας εἰς τὴν περιωπὴν ἐκείνην ἀφ' ἧς οὗτος δυνήσεται ν' ἀποβῆ ποδαγός, οὐχὶ ἀποπλανῶν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ προφάσει ψυχικῆς σωτηρίας ἐκτὸς τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ῥυθμίζων τὰς ἠθικὰς αὐτοῦ κινήσεις, ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ δυσεξιτήτῳ λαβυρίνθῳ τῆς κοινωνικῆς ὑπάρξεως.

**Ερρωσθε.*

Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα.

ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ Συγκλητικὸς καὶ Στρατηλάτης.

ΘΕΟΔΩΡΑ σύζυγος αὐτοῦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ υἱὸς τῶν.

ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ φίλος τῆς οἰκογενείας.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καλόγηρός τις παιδαγωγὸς τοῦ Ἰωάννου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ θαλαμηπόλος τοῦ Εὐτροπίου.

ΦΑΣΜΑΤΑ.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

**Ακολουθία ὑπηρετῶν λαμπαδηφόρων.*

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΘΕΟΔΩΡΑ μόνη, καθημένη παρά τινα τράπεζαν.

Κατόπιρ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

ΘΕΟΔ. Δημήτριε!

ΔΗΜ. (*Εισερχόμενος*). Πρόσταζον Δέσποινα!

ΘΕΟΔ. Μὲ ποῖον ὠμίλεις ἔξω; Μήπως ἦτον ὁ Αὔθεντης;

ΔΗΜ. Μάλιστα, Δέσποινα. Ἡ αὐτοῦ Ἐνδοξότης μοι ἔλεγε νὰ εἰδοποιήσω τὴν Αὔθεντιάν σου, ὅτι μετ' ὀλίγας σιγμὰς θέλει ἔλθει πρὸς αὐτήν.

ΔΕΟΔ. Ἐχει καλῶς ὑπαγε. (*Ἐγειρομένη*) Νὰ ἐπιστρέψῃ τόσῳ ταχέως ὁ σύζυγος... δὲν μοι φαίνεται καλὸν σημεῖον! Ἔστω ἄς ἴδωμεν τί τῷ ἀπήντησεν ἡ αὐτοῦ Ἐλαμπρότης διὰ τὸν προστατευόμενόν του. Ὅπωςδήποτε θέλω χαρῆ νὰ ἴδω τὸν δυστυχῆ Εὐθυμένην ἀποκατεστημένον εἰς τινα ἀξιοπρεπῆ θέσιν οἷα ὀφείλεται τῇ μνήμῃ τῆς ἰσορικής αὐτοῦ οἰκογενείας· διότι μεθ' ὅλην τὴν τῆς διανοίας του πλάνην ὁ νέος εἶνε εὐσυμπάθητος· ἔχει ἀγαθὰ σπλάγχνα, καὶ ὅπως αὐτὸς ἔπρεπε καὶ ἡμεῖς νὰ τὸν ἀγαπῶμεν ὡς ἀδελφόν. Πλὴν ὄχι λησμονῶ τὰς νοουθεσίας τοῦ ἁγίου Πνευματικοῦ. Ὁ Εὐθυμένης, αἱ ἀρχαὶ του εἶνε ἐπικίνδυνον προπάντων διὰ τὰ τέκνα μας. ὦ!... λίαν ἐπικίνδυνον. Ἐν τούτοις ἀκούω βήματα· εἶνε βεβαίως ὁ Εὐτρόπιος.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ καὶ ΘΕΟΔΩΡΑ.

ΕΥΤΡ. (*εἰσερχόμενος*). Θεοδώρα!

ΘΕΟΔ. (*στρεφομένη πρὸς ἐπάντησιν αὐτοῦ*). Εὐτρόπιε φίλε μου! Δὲν σ' ἐπερίμενα τόσῳ ταχέως. Μὰς φέρεις βε-

βαίως καλὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ Εὐθυμένου. Ἡδυνήθης νὰ ἴδῃς τὸν Δεσπότην; Τί σοὶ ἀπήντησεν;

ΕΥΤΡ. Τὸ Παλάτιον, γύναι μου, ἦτον ἀνάστατον. Ὅλοι κατεγίνοντο εἰς προετοιμασίας, διότι πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ αὖριον ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κυνηγέσιον, ὥστε λοιπὸν μόλις ἡδυνήθην ν' ἀνταλλάξω ἐπὶ ποδὸς λέξεις τινὰς μετὰ τῆς αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος καὶ τῷ παραστήσω, ὅτι ἀδίκως ὁ Εὐθυμένος ἀπελύθη τῆς θέσεώς του. Ἐπέμεινα μάλιστα, ὅτι χάριν τῶν ἐκδουλεύσεων ἃς ὁ τε πατήρ καὶ ὁ μακαρίτης ἀδελφὸς αὐτοῦ προσήνεγκον εἰς τὸ Κράτος, ὠφείλετο εἰς τὸν Εὐθυμένῃ θέσις τις καὶ θέσις ἀξιοπρεπῆς.

ΘΕΟΔ. Καὶ τί εἰς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Δεσπότης;

ΕΥΤΡ. Μοὶ ἀπήντησεν ὅτι καὶ αὐτὸς ἀναγνωρίζει τὰς τοῦ πελάτου μου δικαίας ἀξιώσεις, ἀλλ' ὅτι αἰσθάνεται τινα ἐνδοιασμὸν ὅπως ἐνεργήσῃ, καθ' ὅσον ἐν τῇ Αὐλῇ διεδόθη ὅτι ὁ Εὐθυμένος ἐλληνίζει.

ΘΕΟΔ. Ὡστε τέλος;

ΕΥΤΡ. Τέλος, σοὶ εἶπον, φίλη μου, ὅτι ὁ Δεσπότης περὶσπᾶτο ἐξ αἰτίας τοῦ κυνηγεσίου, καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν ὀριστικὴν ἀπάντησιν ἦτον εἰς καιρὸν νὰ μοὶ δώσῃ.

ΘΕΟΔ. Τὰ τοῦ κυνηγεσίου, ἀγαθέ μου, ἦσαν πρόφασις καὶ σκῆψις, ὅπως ἀποχωρήσας ἀποποιηθῇ τὸ αἰτούμενον. Τὸ βέβηχον εἶνε ὅτι ἡ κοινωνία, τὸ κατ' ἐμὲ φρονίμως ποιούσα, ἀποτροπιίζεται τοὺς ἐλληνοφρόνας, τοὺς εἰδωλολάτραις τούτους, ἄπαγε τῆς βλασφημίας, Θεέ μου. Ὡστε εἰς ἡμᾶς οὐδόλωσ συμφῆρει νὰ παρουσιαζώμεθα ὡς προστάται τῶν τριούτων διὰ νὰ μὴ μᾶς εἴπωσιν ὅτι νοσοῦμεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν ἐκείνων πλάνην.

ΕΥΤΡ. Τὸ συμφέρον, Θεοδώρα, ἀνέφερες· τὸ ἐξωτερικὸν βεβαίως συμφέρον. Διότι ἐὰν ἀνεπόλεις οἶαν ἔνορκον ὑποχρέωσιν ἀνέλαβον, νὰ υἱοθετήσω δηλαδὴ τὸ ὄρφανὸν θυγάτριον καὶ προστατεύσω τὸ στάδιον τοῦ νεαροῦ αὐταδέλφου ἐκείνου ὅστις, ὅπως σώσῃ τὴν τοῦ συζύγου σου ὑπαρξιν μαχόμενος πρὸ αὐτοῦ καθὼς ὑπασπιστής του, ἔπιπτε καὶ ἐξέπνεεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις μου, ἤθελες ἐμμένει εἰς τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ τῆς συνειδήσεώς μας συμφέρον ἀπαιτεῖ νὰ μὴν ἀθετήσωμεν τὸν ὄρκον μας, ἀλλὰ καθὼς υἱοθετήσαμεν

τὴν Ἑλένην, οὕτω νὰ προστατεύσωμεν καὶ τὸν Εὐθυμένην. Ἴσως ὅμως ἐπειδὴ δὲν ἦσο παρούσα ἐν τῇ ἐν λόγῳ φρικῶδει σκηνῇ δὲν δύνασαι νὰ διατηρῆς τόσῳ ζωηρὰν ὅσῳ ἐγὼ τὴν ἐκ τοῦ πάθους ἐκείνου ἐντύπωσιν.

ΘΕΟΔ. Τί λέγεις, Εὐτρόπιε; Ἐγὼ ἦτις τὸ θυγάτριον, τὴν ἀγαπητὴν μας Ἑλένην, ἀνέθρεψα ὡς ἴδιόν μου τέκνον, καὶ μὲν καὶ πρὸς χάριν τῶν φυσικῶν τῆς προτερημάτων, ἀλλὰ προπάντων εὐγνωμόνουσα πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα της τὸν σωτήρᾶ σου, ἐγὼ ἦτις πρώτη συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ προκρίνωμεν τὴν Ἑλένην διὰ τὸν φίλτατον, διὰ τὸν μονογενῆ μας Ἰωάννην, ἐνῶ ἐγνώριζον ὅτι καὶ ὁ πλοῦτος καὶ τὸ ἀξίωμα ἐπέτρεπον εἰς τὸν οἶκόν μας, τὸν τοῦ Στρατηλάτου καὶ Συγκλητικῆς Εὐτροπίου οἶκον, ν' ἀτενίσῃ εἰς ὑψηλὴν καὶ μοναδικὴν τινα ἴσως περιωπὴν, ἐγὼ ἐπιλήσμων; Ἀλλὰ θὰ εἶπες ἐπιλήσμων εἶσαι, διότι θέλεις ν' ἀφήσωμεν ἀπροστάτευτον τὸν Εὐθυμένην, τὸν τοῦ σωτήρός μου ἀδελφόν. Ἀπροστάτευτον ὅχι ἄς τῷ παράσχωμεν ὅμως τοιαύτην τινα προσκασίαν ἣτις νὰ μὴ βλάβῃ τὴν τοῦ οἴκου μας ὑπόληψιν. Ἄς τὸν ὑποστηρίξωμεν, π. χ., χρηματικῶς· ἐὰν δὲ γείνη χρεῖα νὰ διάγῃ ἐν ἡττονι μεθ' ἡμῶν σχέσει, ὡς πρὸς τοῦτο ἄς αἰτιᾶται τὰς ἀρχάς του, ἀρχὰς αἵτινες δύνανται νὰ δηλητηριάσωσι τὴν τῶν τέκνων μας ἀγωγὴν.

ΕΥΤΡ. Ἐὰν, καλὴ μου, ὁ Εὐθυμένης φιλοσοφίῃ, ἄς ὀψεται. Ἐὰν κατὰ τὴν ἔκφρασίν σου εἶνε εἰδωλολάτρης, ὅπερ δὲ δὲν πιστεύω, οὐδένα ἄλλον ζημιῶ εἰμὴ ἑαυτόν. Δέον ὅθεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀδελφικὴν σχέσιν καὶ φιλίαν μας ἀπαραμείωτον, ἀδιαφοροῦντες ἐν τῇ τοῦ συνειδότος μας καθαρότητι, περὶ τῆς ἰδέας ἢ δυνατὸν νὰ σχηματίσῃ ὡς ἐκ τούτου καθ' ἡμῶν ὁ κόσμος. Ἡ ἀγωγὴ ἄλλως τε τῶν τέκνων μας, τῆς μὲν Ἑλένης κεκλεισμένης ἐν τῷ σεμνείῳ ἐνθα διδάσκεται, τοῦ δὲ Ἰωάννου περιστοιχισμένου ὅπως εἶνε ὑπὸ διδασκάλων ἱεροπρεπῶν, οὐδένα ὑπ' αὐτοῦ διατρέχει κίνδυνον.

ΘΕΟΔ. Ἐπιτω οὕτω, σύζυγε. Τάληθές εἶνε, ὅτι ὁ Εὐθυμένης ὡς νέος καλῆς ἀνατροφῆς καὶ συνετῆς συμπεριφορᾶς, σέβεται τὰς οἰκογενειακὰς μας πεποιθήσεις καὶ ὅτι ἐπομένως ἐνώπιον τῶν τέκνων καὶ τῆς θεραπείας μας οὐδὲν ἀ-

ναφέρει ἐξ ἐκείνων ὅσα ἀπὸ τινος ἀθυροστομεῖ, ἴλεως ὁ θεός, κατὰ τῆς θρησκείας παντοῦ ὅπου εὑρίσκεται. Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῆ τοσοῦτω μᾶλλον ὡς πρὸς τοῦτο ἀξιέπαινος καθόσον εἶνε φυσικὸν νέος ζωηρὸς καὶ δοκησίσοφος οἷος αὐτός νὰ αἰσθάνηται κνισμὸν τινα, ὅπως ἀναμιχθῆ εἰς τὴν τῶν τέκνων μας ἐκπαίδευσιν.

ΕΥΤΡ. Βεβαίως ὥστε ὡς πρὸς τὴν τοῦ Ἰωάννου τουλάχιστον διδασκαλίαν ἔδει νὰ φοβῆσαι μᾶλλον ἐμέ.

ΘΕΟΔ. (γελωσα). Σπουδάζων ὁμίλεις, Στρατηλάτα; Μήπως τῶρα εἰς τὰ γηράματα σὲ προσηλύτισεν ὁ Εὐθυμένης; Μήπως ἔγεινες καὶ σὺ φιλόσοφος;

ΕΥΤΡ. Μὴ γελαῖς, φίλη μου. Γνωρίζεις, ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν σχεδὸν ἐκπαίδευσιν ἣν ἤδη λαμβάνει ὁ Ἰωάννης ἐγὼ δὲν συγκατετέθην, εἰμὴ ἀβροτέρας πως φερόμενος πρὸς τὰς θεοσεβεῖς πεποιθήσεις σου. Μᾶλλον δὲ, σοὶ ἐξομολογοῦμαι τὴν ἀλήθειαν, ἠνέχθην ταύτην, διότι διάγων τὸ πλείστον τῆς ζωῆς μου μακρὰν τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας ἐν τοῖς στρατοπέδοις, ἐνθα ἐκάστοτε μ' ἐκάλει ἡ ὑπηρεσία, δὲν ἠδυνάμην νὰ παρασκευάσω κατὰ σχολὴν παιδιόθεν τὴν τοῦ υἱοῦ μου διάθεσιν ἀναλόγως τῶν βλέψεών μου.

ΘΕΟΔ. Ὡς πατὴρ εἶχες βεβαίως δικαίωμα νὰ δώσης εἰς τὸ τέκνον σου οἵανδήποτε ἐκπαίδευσιν ἐνόμιζες εὐπρεπέστεραν. Οὐδεὶς ποτε ἐν τούτῳ ἤθελε σοὶ ἐναντιωθῆ, μολονότι ἐγὼ οὐδ' ἤμην οὐδ' ἔσομαι ποτὲ φίλη τῶν τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου βλέψεών σου.

ΕΥΤΡ. Διατί, Θεοδώρα; Μήπως τάχα τὸ στρατιωτικὸν στάδιον δὲν εἶνε ἐντιμον;

ΘΕΟΔ. Ἐντιμον καὶ ἐνδοξον ἴσως εἶνε ἄλλ' ἐγὼ πέποιθα, ὅτι ὁ θεός δὲν ἀρέσκεται εἰς τὰς τοῦ πλησίον μας σφαγὰς, ἄς οἱ ὀπλοφόροι ἐξ ἀνάγκης διαπράττουσιν.

ΕΥΤΡ. Οὐδ' ὅταν ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ σώσῃ τις τὸν πλησίον του ἐκ τῶν δεινῶν ὅφ' ὧν οἱ πολέμιοι τὸν ἐπαπειλοῦσιν;

ΘΕΟΔ. Δὲν γνωρίζω. Ἐγὼ ὡς γυνὴ ἀποτροπιάζομαι τὰς σφαγὰς καὶ αἱματοχυσίας, οὐδόλως ἐξετάζουσα ἂν αἱ ἀφορμαὶ αἵτινες προκαλοῦσιν αὐτὰς εἶνε δίκαιαι ἢ ἄδικοι. Ἐξ ἄλλου δὲ φρονῶ ὅτι, τὰ ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ἐξ ἀπαλῶν ὁ-

νύχων ἀνατροφῆς φυτευόμενα, διὰ δὲ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀναπτυσσόμενα αἰσθήματα τῆς θεοσεβείας, εἶνε τὸ μόνον θεμέλιον ἐφ' οὗ δύναται νὰ ἐδράζηται ἀπαρασαλεύτως ἡ ἀστυκὴ καὶ οἰκογενειακὴ ἀρετὴ.

ΕΥΤΡ. Ὡς καὶ ἡ στρατιωτικὴ Ἐν τούτοις ἄλλο θεοσεβῆς ἀγωγὴ, καὶ ἄλλο εἰδικὴ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν σοφίαν ἐκπαίδευσις. Τὸ λέγω δὲ ἄνευ ὀπισθοβουλίας τινός, διότι ἀφοῦ ἀρχῆθεν συγκατετέθη ν' ἀκολουθήσῃ ἡ τοῦ Ἰωάννου ἐκπαίδευσις τὴν πορείαν ἢ σὺ προεχάραξας, οὐδόλως διανοοῦμαι νὰ παρεκκλίνω τοῦ λοιποῦ τῆς ἀποφάσεώς μου ἐκείνης, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθόσον ἡ πρό τινος ἐκδηλωθεῖσα καὶ ὁσημέραι ἐπιτεινομένη ἐμβρίθεια αὐτοῦ μὲ πείθει ὅτι, εἰ καὶ ὁ θησαυρὸς μας εἶνε εἰσέτι ἄγωρος οὔτινος ὁ μύσταξ δὲν ἐπήνηθησεν, ὁ χαρακτήρ του ὅμως ἔλαβε σύστασιν κλίσεως πρὸς αὐτὰς τοιαύτην, ὥστε πᾶσα ἀπόπειρα τροποποιήσεως τοῦ τῶν σπουδῶν του εἶδους εἶνε εἰς τὸ ἐξῆς ματαία καὶ ἄγονος. Καταλείπω ὅθεν εἰς σὲ πᾶσαν τὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ εὐθύνην.

ΘΕΘΑ. Ἄλλ' ἐγὼ παραδέχομαι ταύτην ἀνευδοιάστως, ἐπειδὴ αἰσθάνομαι ὅτι θέλω ἔχει, τολμῶ εἰπεῖν, συνυπεύθυνον τὴν θεῖαν Πρόνοιαν, ἣτις θαυμασίως τῶντι, καὶ οἶον συναντιλαμβανομένη μοι καὶ ἐπιδοκιμάζουσα τὸ πρόγραμμά μου, ὤκονόμησεν ἐπ' ἐσχάτων, ὥστε ἡ τοῦ Ἰωάννου μας ἐκπαίδευσις νὰ λάβῃ προίοντος τὴν ἐντελεστέραν ἐπίδοσιν.

ΕΥΤΡ. Δὲν σ' ἐγνοῶ. Ὑπαινίττεσαι τάχα λέγουσα ταῦτα τὴν τοῦ ἀββᾶ Παφνουτίου ἔλευσιν;

ΘΕΘΑ. Πράγματι, τί ἄλλο εἰμὴ θεῖος δάκτυλος ὤθησε τὸν σεβάσμιον τοῦτον Ἀθωίτην, ὅπως καταλιπὼν τὸν ἐν τῷ Ὄρει ἀπράγμονα βίον του μεταβῆ ἐδῶ εἰς τὴν Πρωτεύουσαν; Καὶ τί ἄλλο εἰμὴ θεῖα οἰκονομία συνέπεσε νὰ φιλοξενηθῇ ἐν τῇ σχολῇ ἐνθα φοιτᾷ ὁ Ἰωάννης, ὅπως λάβῃ ὑπὲρ αὐτοῦ εὐμενῆ μέριμναν; Ὅπως μεθ' ὅσου ζήλου τόσης καὶ ἀφιλοκερδείας καταγίνῃ ἐπὶ τοσοῦτους ἤδη μῆνας περὶ τὴν ἐντελεστέραν μόρφωσιν τοῦ μονογενοῦς μας τούτου; Μυστήριον ὄντως! Καὶ βλέπε ὁποῖαν δύναμιν ἔχει ἡ διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ πατρὸς, ὥστ' ἐν σχετικῶς τόσῳ βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι κατώρθωσεν αὐτὴ νὰ μεταβάλῃ ἀπ'

ἄκρου εἰς ἄκρον, καὶ ἐπὶ τὸ ἐμβριθέστερον δὴ τοῦτο, ὅπερ καὶ σὲ οὐ διέλαθε, τὸν πρὶν μᾶλλον εὐτράπελον καὶ φιλοπαίγμονα χαρακτήρα τοῦ τέκνου μας. Ὁ Ἰωάννης, ἡ αἰτιδίνης αὐτῆ χελιδὼν τῆς οἰκίας, ὁ ἀπὸ πρώτας μέχους ἐσπέρας τὰ ἱερά τροπάρια ἄπερ ἐν τῇ σχολῇ ἀπεστήθιζεν ὑποτονθορύζων καὶ ψαλμωδῶν, κατήντησε σήμερον κατηφῆς ὡς γέρον!

ΕΥΤΡ. Τόσῳ τὸ καλήτερον, φίλη, διότι ἡ τοιαύτη συμπεριφορὰ ἐμπρέπει εἰς τὸν μόνον τοῦ ὀνόματός μας κληρονόμον. Ὁ τοιοῦτος χαρακτήρ καὶ οὐχὶ τὸ φιλογηθῆς καὶ κουφόλογον θέλει καταστήσει αὐτὸν αὔριον ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ σταδίῳ αἰδέσιμον παρά τε τοῖς κρατοῦσι, τῷ λαῷ καὶ τῷ κλήρῳ.

ΘΕΟΔ. Πρὸ μικροῦ, ἄνερ μου, ὠμίλεις ὡς ἄνθρωπος τοῦ ξίφους καὶ τῶν στρατιωτικῶν βλέψεων ἤδη ὅμως ἀναγνωρίζω ἐν σοὶ τὸν ἄξιον Συγκλητικόν, τὸν ἐχέφρονα Εὐτρόπιον. Ἐν τούτοις ἐσκέφης, ἄρα γέ ποτε ὁποῖα τις ἀμοιβὴ ὠφέλιτο εἰς τὸν ἄββαν Παφνούτιον διὰ τὴν μεγίστην ὑπηρεσίαν ἣν μᾶς προσάγει;

ΕΥΤΡ. Σὺ πῶς σκέπτεσαι; Θέλεις τάχα νὰ προτείνωμεν χρηματικὴν τινα ἀμοιβήν; Τὸ κατ' ἐμὲ, φοβοῦμαι μήπως τὸ τοιοῦτον ἐκληφθῆ ὑπὸ τοῦ μισαργύρου ἀνδρός ὡς προσβολὴ μᾶλλον.

ΘΕΟΔ. Μολονότι ὁ ὅσιος διδάσκαλος εἶνε πενέστατος, ὥστε ἡ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς σκέψις ἐπέρχεται φυσικῶς, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀνέχειά του εἶνε ἐκούσιος, δὲν ἐννοῶ τὴν τοιαύτην ἐὰν πλὴν ἐδίδομεν αὐτῷ δειγμά τι ἠθικὸν τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης, ἐὰν, π. χ., προσεκαλοῦμεν αὐτὸν ὅπως παρευρεθῆ σήμερον εἰς τὴν μικρὰν οἰκογενειακὴν ἑορτὴν ἣν ἄγομεν, οὕτω καὶ τὴν ἑορτὴν ἠθέλομεν καταστήσει διὰ τῆς παρουσίας του σεμνοτέραν καὶ πρὸς αὐτὸν ἠθέλομεν εὐαρεστήσει.

ΕΥΤΡ. Ἀληθῶς, Θεοδώρα, τὰ τῆς ἑορτῆς εἰς ποῖον σημείον εὐρίσκονται; Ἐφερὲν ὁ χρυσοχόος τὸ περιάπτον, καθὼς ὑπεσχέθη χθές;

ΘΕΟΔ. Τὸ ἔφερε μάλιστα (λαμβάνουσα ἐκ τῆς τραπέζης καὶ προσάγουσα τῷ Εὐτροπίῳ πυξίδα τινα). Ἴδου αὐτό.

ΕΥΤΡ. (Εξάγων τὸ ἐγκόλπιον). Ἄλλ' αὐτὸ ἔχεινε μικρὸν κειμήλιον. Ὅποιος κόσμος! Καὶ τίς νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ μικροσκοπικὸν τοῦτο βιβλιάριον περιέχει δλόκληρα τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια! Οὐμασία μὲν ἢ τοῦ καλλωπίσαντος αὐτὸ ἔξωθεν χρυτοχόου τέχνη, τεραστία ὅμως ἢ τοῦ στενογραφῆσαντος αὐτὸ ἀντιγραφῆως. Καὶ λοιπὸν, Θεοδώρα, σήμερον ὅτε πρόκειται νὰ ἐκτελέσῃς τὴν εὐχὴν ἣν ἔταξας εἶσαι βεβαίως πλήρης χαρᾶς.

ΘΕΟΔ. Διατί ὄχι; Μήπως δὲν συνεθέμεθα νὰ ἑορτάσωμεν ἐπὶ τούτῳ; Μέλλουσα ν' ἀναρτήσω σήμερον εἰς τὸν τράχηλον τέκνου περιλημένου τὸ ὄντως διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀξίαν κειμήλιον τοῦτο, καὶ τὸ τάγμα ὅπερ πύχθη ὅτε ὁ Ἰωάννης ἦτον ἀσθενὴς πραγματοποιῶ, καὶ τὸ ἄτομον αὐτοῦ θέτω καθεξῆς ὑπὸ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν σκέπη. Πλὴν δὲν μοι ἀπῆντησες, ἀγαθὲ, ἐγκρίνεις ἀρά γε νὰ παραυρεθῇ εἰς τὴν ἑορτὴν ὁ διδάσκαλος;

ΕΥΤΡ. Οὐχί, Θεοδώρα. Μετ' ὀλίγον θέλει ἔλθει ἐδῶ ὁ Εὐθυμένος, ὅπως μάθῃ τὸ ἀποθάν τῆς παρὰ τῷ Δεσπότη ἐπισκέψεώς μου· δὲν εἶνε λοιπὸν φρόνιμον ν' ἀντιμετωπισθῶσιν αἴρνης τὰ δύο ἀντιπαθῆ ἄκρα, ὁ Παφνούτιος δηλαδὴ μετὰ τοῦ Εὐθυμένου, μήπως προκύψῃ σκηνή τις. Ἄφες ὅθεν νὰ δηλώσωμεν τὰ πρὸς τὸν πρῶτον αἰσθήματά μας ἐν ἄλλῃ προσφορωτέρᾳ εὐκαιρίᾳ. Τὸ κατ' ἐμὲ πλὴν ἢ ἑορτὴ ἤθελεν εἶθαι φαιδρύτερα, εἰάν ἢ Ἐλένη, τὸ τοῦ οἴκου μας ἀγλάισμα, ἦτον ἐν αὐτῇ παρούσα.

ΘΕΟΘ. Καὶ ἐγὼ τὸ ἐσκέφθην· ἀλλὰ τί νὰ σοὶ εἴπω, Εὐθύμοις; Ἐφοβήθην, καὶ ἐλλόγως τοῦτο, μήτοι ἀπεναντίας ἢ τῆς Ἐλένης παρουσία καταστήσῃ ἥτιον εὐθυμον τὴν διάχυσιν.

ΕΥΤΡ. Πῶς τοῦτο;

ΘΕΟΔ. Σὺ, Στρατηλάτα, εἶσαι ἢ κεφαλή, ἐνῷ ἐγὼ καθὼ μῆτηρ εἶμαι ἢ καρδία τοῦ οἴκου μας. Καρδία ἐν ἣ πάλλουσι καὶ τὰ λεπτότερα τῶν τέκνων μας αἰσθήματα, ἅτινα εἶνε δυνατὸν νὰ διαφεύγῃσι σέ. Οὕτως ἐσχάτως ἐγὼ παρετήρησα, ὅτι δσάκις ἀνέφρον πρὸς τὸν Ἰωάννην τὸ τῆς Ἐλένης ὄνομα, εἴτε ὑπαινιττομένη ἀμυδρῶς τὸν μέλλοντα αὐτῶν σύνδεσμον, εἴτε βολιδοσκοποῦσα τὰ πρὸς αὐτὴν τοῦ υἱοῦ

μας αισθήματα, παρετήρησα λέγω, ὅτι ὁ μείραξ καθίστατο ἔτι μᾶλλον σύννουσ καὶ σχεδὸν περίλυπος.

ΕΥΤΡ. Δὲν πράττεισ καλῶσ, φίλη μου, νὰ ὑποδαυλίζησ πάθη ἅτινα ἡ τῶν τέκνων μασ ἡλικία εἶνε εἰσέτι ἀνίκανοσ νὰ συναισθανθῆ.

ΘΕΟΔ. Ἀπατάσαι, Εὐτρόπιε. Ἡ διὰ τῆσ ἐκπαιδεύσεωσ ἐπισπευθεῖσα τῶν διανοητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, συνεπηγάγετο, ὑποθέτω τοῦλάχιστον, καὶ τὴν τῶν αἰσθηματικῶν πρόωρον ἀνάπτυξιν ὥστε ἡ εἰσ τὸν τοῦ Ἰωάννου χαρακτῆρα ἐπελθοῦσα ἐσχάτωσ ἀλλοίωσισ ἔδει νὰ μασ πείσῃ, ὅτι δι' αὐτὸν ἡ παιδικὴ ἡλικία παρῆλθε πλέον ἀνεπιστρεπτί, καὶ ὅτι ἡ καρδιά αὐτοῦ ἐτρόπη ἤδη πρὸσ ἀνδρικότερα αἰσθήματα.

ΕΥΤΡ. Νομίζεις;

ΘΕΟΔ. Εἰμὶ βεβαία.

ΕΥΤΡ. Τότε λοιπὸν, ποία φρονεῖσ ὅτι εἶνε τὰ ὡσ πρὸσ τὴν Ἑλένην αἰσθήματα τοῦ Ἰωάννου;

ΘΕΟΔ. Πέποιθα ὅτι τὴν ἀγαπᾷ.

ΕΥΤΡ. Ὅτι μέχρι τοῦδε τὴν ἡγάπα μὲ φίλτρον ἀδελφικῶσ περιπαθῆσ εἰσ τοῦτο ἐσυνειθίσταμεν.

ΘΕΟΔ. Ναι μέχρι χθῆσ, ἀλλ' ἀπό τινοσ ὅμως μὲ λανθάνον ἔτι ἴσωσ καὶ εἰσ αὐτὸν τὸν ἴδιον φλογερώτερόν τι πάθος. Δυστυχῶσ πλὴν φαίνεται ὅτι ὁ ἔρωσ του εὐρίσκεται εἰσ διάστασι μετ' ἄλλων τὴν καρδίαν αὐτοῦ χειμαζόντων παθῶν ἐντεῦθεν δὲ πάλη, ἵνα μὴ εἴπω ἦττα τοῦ ἔρωτοσ, καὶ τὸ περίλυπον αὐτοῦ δσάκισ τῷ ὑπομνήσω τὴν Ἑλένην.

ΕΥΤΡ. Ὡσ πρὸσ τοῦτο δὰ νομίζω, ὅτι ἡ μητρικὴ σου διορατικότησ προχωρεῖ πέραν πάσῃσ πιθανότητοσ. Πράγματι, ποία τινα εἶνε τὰ πάθη ταῦτα, ἅτινα δύνανται δῆθεν νὰ ἐνεργῶσι ἐν τῇ καρδίᾳ μειρακίου τινὸσ μετὰ τοσούτου σθένουσ;

ΘΕΟΔ. Εἰ καὶ τὸ πνευμά μου δὲν ἡδυνήθη ἔτι νὰ εἰσδύσῃ εἰσ τὸ μυχαίτατον τοῦτο τῆσ τοῦ Ἰωάννου καρδιάσ μυστήριον, εὐελπιστῶ ὅμως, εἰρωνικῶ φίλε μου, ὅτι δὲν θέλει βραδῦνει νὰ διῦλιση καὶ τὴν ἦττον διαυγῆ ταύτην ὑπόστασιν αὐτῆσ.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ἀνωτέρω, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ κατόπιρ ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ.

ΔΗΜ. Ὁ κυρὸς Εὐθυμένης.

ΕΥΤΡ. (γεγωνυία φωνῇ). Πρόσελθε δά, ἀδελφέ μου, καὶ μὴ περίμενε ἐκάστοτε νὰ σ'ἀναγγέλλωσιν ἔθιμοτυπία με-
ταξὺ μας δὲν ἀρμόζουσιν.

ΕΥΘ. Καλ' ἡμέρα σας, φίλοι μου.

ΕΥΤΡ. Καλὴ καὶ χαρμόσυνος εἶθε νὰ διέλθῃ δι' ὄλην μας
τὴν οἰκογένειαν, σοῦ τε περιλαμβανομένου ἐν αὐτῇ.

ΘΕΟΔ. Εἶθε, καθὸ ἐόρτιος!

ΕΥΘ. Ἐόρτιος διατί; Σήμερον εἶνε ἡ μνήμη τοῦ δοῖου
Λαμπαδοῦ μήπως πανηγυρίζετε ταύτην;

ΕΥΤΡ. Ἄφες, Εὐθύμενες, τὰ ὑπερφίαλα σκώμματα σου.
Σήμερον ἡ Δέσποινα (δεικνύων τὴν Θεοδώραν) πρόκειται νὰ
θέσῃ τὸν Ἰωάννην ὑπὸ τὴν τοῦ Σωτῆρός μας προστασίαν,
περιάπτουσα εἰς τὰ στήθη αὐτοῦ τὸ τίμιον ἐγκόλπιον τε-
τραεὺς ἀγγελον ὄπερ βλέπεις ἐκεῖ ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐχομεν
λοιπὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἑορτὴν, ἐν ἧ οὐδεὶς ξένος παρευρεθῆσε-
ται μὴδὲ σοῦ ἐξαιρουμένου, ἐὰν θεωρῆς τὸν ἑαυτὸν σου ὡς
τοιούτον.

ΕΥΘ. Οὐδόλως τὸν θεωρῶ ὡς ξένον καὶ ἐπομένως πα-
ρευρεθῆσομαι. Ἀλλὰ ποῦ εἶνε ὁ τῆς ἑορτῆς ἥρως, ὁ Ἰωάν-
νης μας;

ΘΕΟΔ. Ὁ Ἰωάννης εἶνε εἰς τὸ σχολεῖον παρὰ τῷ σεβα-
σμίῳ Διδασκάλῳ του. Δὲν ἠθέλησε νὰ μείνῃ παρ' ἡμῖν δι'
ὄλης τῆς ἡμέρας, περὶ τὴν μεσημβρίαν ὅμως μᾶς ἔρχεται.

ΕΥΘ. Δὲν ἠνέχθη φαίνεται νὰ χάσῃ, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν
μόνην ἡμέραν τὰ σοφώτατα διδάγματα τοῦ ἀββᾶ Παφνου-
τίου.

ΘΕΟΔ. Σοφώτατα βέβαια, πῶς ὄχι;

ΕΥΘ. Ἀκούσατε, φίλοι μου, καὶ σύγγνωτέ μου τῆς παρ-
ρησίας. Πᾶσα ὑπερβολὴ εἶνε ἀφροσύνη. Τὸ ν' ἀναθρέψῃ τις
τὰ τέκνα του θεοσεβῶς μετ' ἐπιστήμης εἶνε μέγα, μέγιστον
τῶν γεννητόρων καθήκον. Τὸ νὰ ἐμπιστευθῇ ὅμως μωπα-
ζῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ δῆθεν τούτῳ τὴν ἀγωγὴν αὐτῶν ἀπο-

κλειστικῶς εἰς ἀμαθῆ τινα καὶ φανατικὸν ῥασσφόρον εἶνε ὑπερβολή, καὶ ἐπομένως κατάχρησις τοῦ τοιοῦτου καθήκοντος.

ΕΥΤΡ. Ὅχι δὰ, Εὐθύμενες ὁ Παφνούτιος δὲν εἶνε ἀμαθὴς ὡς νομίζεις· ἐξεναντίας μάλιστα εἶνε ἀνθρώπου παιδείας καὶ ἠθικῆς ἀσθηροτάτης.

ΕΥΘ. Οὐδεὶς φθόνος. Ὅταν τις ἀφοῦ ἐμάθη ξηρὰν τὴν γραμματικὴν ὀρθογραφίαν, κατατρίψῃ εἰκοσὶν ἢ τριάκοντα τοῦ βίου του ἔτη, ὅπως γείνη ἐγκρατὴς ἀπάντων τῶν κανόνων τῆς μοναδικῆς πολιτείας, καὶ καταστῆ εἰδήμων ἀπασῶν τῶν παραλλαγῶν τῆς τῶν ἀτελευτήτων κοινοβιακῶν ἱεροτελεστικῶν τυπικότητος, καὶ ἀποβῆ τρίτων περὶ τὴν στρεψόδικον ἐκμετάλλευσιν τῶν τῆς θρησκείας ἀποφθεγμάτων, ὁ τοιοῦτος ὑπὸ τὴν ὑμστέραν ἐποψίν δὲν εἶνε βέβαια ἀμαθὴς· ὑπὸ τὴν ἐμὴν ὅμως ἅπανα αὕτη ἡ σοφιστικὴ τερθρεία εἶνε αὐτὴ αὕτη ἡ ἀμάθεια κρύπτουσα ὑπὸ τὴν φεάκην καὶ τὸ φυκίον τῆς ματαιομαθείας τὴν εἰδεχθῆ μορφήν αὐτῆς. Ὅταν δὲ πάλιν διὰ τῆς αἰτίας, αὔπνιας, σακκοφορίας, καὶ λοιπῆς σωματικῆς σκληραγωγίας προσπαθήσῃ, καὶ ἴσως ἐπὶ τέλους κατορθώσῃ, ἡ ἀναδημιουργήσῃ, οὕτως εἰπεῖν, ἑαυτὸν ἄλλον παρ' ὄντινα ἡ θεία σοφία τὸν ἐδημιούργησε κατὰ τὸ σῶμα, ὁ τοιοῦτος δι' ὑμᾶς δύναται νὰ ᾔη ἀνὴρ αὐστηρᾶς ἠθικῆς, δι' ἐμὲ ὅμως εἶνε ὑποκείμενον ὅπερ, τόσῳ ὀλίγην πεποίθησιν ἔχει αὐτὸ τὸ ἴδιον ἐπὶ τῆς ἠθικότητός του, ὥστε, βέβαιον ὄν ὅτι εἰς πρώτην μετὰ τῶν σαρκικῶν ἀπαιτήσεων σύγκρουσιν αὕτη θέλει ἐνδῶσει, προσεπάθησε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν σάρκα, ὅπως καταστήσῃ οὕτω τὴν ἠθικότητά του νικητρίαν ἐλλείψει ἀνταγωνιστοῦ.

ΘΕΟΔ. Τότε λοιπὸν εἰς τίνα θέλετε νὰ ἐμπιστευθῶμεν τὴν τῶν τέχνων μας ἐκπαίδευσιν; Εἰς τίνα φιλόσοφον, ἀνθρώπου ἔθνικόν, διὰ νὰ μάθωσι τὴν Ἑλληνικὴν ψευδοσάφισιν καὶ ζημιώσωσι τὴν ψυχὴν των;

ΕΥΘ. Ἐάν, Δέσποινά μου, ἐρωτῶσα ταῦτα ὑπονοῆτε ἐμὲ, ὡς ἐποφθαλμιῶντα δῆθεν τὴν θέσιν παιδοτρίβου καὶ διδασκάλου, ἀπατάσθε. Ἐγὼ, πρῶτον μὲν δὲν ἔχω τοσαύτην παιδείαν, ὥστε νὰ θεωρῶ ἑμαυτὸν ἄξιον τῆς τοιαύτης τιμῆς· ἔπειτα σύνοιδα ὅτι ἡ παιδαγωγικὴ εἶνε ἔργον τόσῳ

λεπτόν, τόσω δυσχερὲς ὥστε ὁμολογῶ, ὅτι τὸ τοῦ παιδαγωγοῦ ἐπάγγελμα εἶνε πολλῶ ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἐπάγγελμα ἄλλως τε ἀτερπὲς καὶ πολλὰκις ἀτελέσφορον πάντη, καθόσον ὁ παιδοτρίβης μὴ ὦν ποτὲ αὐτὸς πρῶτος, ἀλλ' ἐρχόμενος μετὰ τὸν ἐξ ὑπαρχῆς τοιοῦτον, τὴν μητέρα δηλαδὴ, δεόν νά ἔχη ἔργον τὸ νά ἐξαλείψῃ ἀπάσας τὰς ἠθικῶς δηλητηριώδεις προδιαθέσεις, ὅσας ὁ παῖς ἐκμυζᾷ, ἔσθ' ὅτε, σὺν τῷ γάλακτι ἀπὸ τῶν μητρικῶν θηλῶν.

ΘΕΟΔ. Κύριε, μὲ προσθάλλεις!

ΕΥΘ. Οὐχὶ ἐκ προθέσεως, Δέσποινά μου. Ἐδῶ οὐδεὶς ὑπάρχει, καθόσον τοῦλάχιστον ἐκ τῶν αἰσθημάτων μου κρίνω, ὁ μὴ τοὺς ἄλλους ἐκτιμῶν, ὥστε νά διαπληκτιζώμεθα, ἀλλὰ, συζητοῦντες ἀδελφικῶς καὶ ἐπομένως βέβαιαι ὄντες ὅτι τὰς ἐκφράσεις μας, οἰκιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αὐται, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν θέλει θεωρήσει ὡς προσβλητικὰς, ἐλευθεροστομοῦμεν ἀνεπιφυλάκτως.

ΕΥΤΡ. Θεοδώρα, σὺ πρώτη, φίλη μου, κατηγόρησας τὸν ἀδελφόν μας Εὐθυμένην ἐπὶ φλοσσοφισμῷ, εἰδωλολατρείᾳ καὶ οὐκ οἶδα τίνοι ἄλλω ἐγκλήματι, ὥστε εἶνε δίκαιον νά τῷ ἐπιτρέψῃς ν' ἀπολογηθῇ ἐλευθέρως. Σὺ δὲ πάλιν, νεανίσκε, ῥύθμιζε τὴν τῆς ἀπολογίας σου δικανικὴν ῥύμην οὕτως, ὥστε νά μὴ σὲ διαφεύγωσιν ἐκφράσεις δηκτικάι.

ΘΕΟΔ. Ἐξακολούθησον, Εὐθύμενες.

ΕΥΘ. Ἐξακολουθῶν λοιπὸν προσθέτω, ὅτι καθόσον ἀφορᾷ τὴν μομφὴν εἰδωλολάτρου ἀποκρούω αὐτὴν διαρρήδην. Πράγματι, ὅταν τις ἐκφέρῃ, κατὰ τὸ ἐμοὶ εἰωθὸς, κρίσεις τινὰς εὐνοϊκὰς ἐν μέρει ὑπὲρ τοῦ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων προγόνων ἡμῶν πολιτισμοῦ, ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι εἶνε οὗτος θιασώτης τοῦ τῆς θρησκείας αὐτῶν ἐξωτερικοῦ περιβλήματος, ὅπερ ἦτον ἡ εἰδωλολατρεία. Καὶ δὴ ἐξεναντίας τὰ τῆς θρησκείας μας δόγματα μοὶ εἶνε, ὅπως καὶ εἰς ὑμᾶς, ἱερά, καὶ τὰ θεωρῶ ἄντως θεόπνευστα' τόσω πλὴν μόνον, ὅτι οἰκτείρω τὰς διαστρόφω γνώμη γιγνομένας παρεξηγήσεις τοῦ τε πνεύματος, ὡς καὶ τοῦ γράμματος αὐτῶν. Ὡς πρὸς τὴν ἰδέαν τέλος ἦν ἐξέφερας, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία εἶνε δὴθεν ψυχολέτειρα, τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ἀληθὲς, ἂν ἡ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων ἠθικολογία δὲν συνεταυτίζετο σχε-

δὲν πάντοτε μετὰ τῆς καθ' ἡμᾶς χριστιανικῆς. Παρακαλῶ λοιπὸν, Θεοδώρα, νὰ μὴ μὲ θεωρῆτε ὡς ἀποδιοπομπημαῖόν τινα ἀρνησῆθεον, ἀλλ' ὡς γνήσιον χριστιανὸν, ὅστις ὅμως δὲν ἐνθουσιᾷ λίαν ὑπὲρ τοῦ ῥάσου, καθότι τοῦτο κρύπτει πολλάκις ἀσχημίας.

ΘΕΟΔ. Θεέ μου, θὰ μᾶς κολάσῃ σήμερον ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὁμιλῶν τοιοῦτοτρόπως κατὰ τοῦ ἱεροῦ πύλου!

ΕΥΘ. Δι' ἐμὲ τὸ κέλυφος εἶνε σκύβαλον, ὅταν ὁ καρπὸς τὸν ὁποῖον περικαλύπτει ᾔνε ἀχρεῖτος.

ΕΥΤΡ. Ἡμεῖς, εὐθύμενες, συνακκιώθημεν παιδιόθεν μετὰ τῆς ἰδέας τοῦ νὰ σεβώμεθα ἀπολύτως τὸ κληρικὸν ἔνδυμα.

ΕΥΘ. Ἐάν δι' ὑμᾶς ὁ κληρικὸς εἶνε ἀπλῶς τὸ κιλίκιον καὶ ὁ πῖλος, ἀδιαφοροῦντες ἐάν ταῦτα συναμπέχωσιν ἀνδρείκλον τι ἢ τινα τιτυρόμορφον λύκον, σᾶς συγχαίρω. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν ταῦτα.

ΘΕΟΔ. Ναί, ἄς ἀλλάξῃ ἡ ὁμιλία. Σοὶ ὑπενθυμίζω τὸ θέμα τῆς εἰς τὴν Αὐλὴν ἐπισχέψεώς σου, Στρατηλάτα.

ΕΥΘ. Βεβκίωθητι, Δέσποινα, ὅτι τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν εἶμαι λίαν ἀνυπόμονος νὰ μάθω . . .

ΕΥΤΡ. Πράττεις πάνυ καλῶς, ἀδελφε, νὰ μὴ ἔχῃς μεγάλας ἐλπίδας παρὰ τῶν ἐν τῷ Παλατίῳ διότι τί θέλεις, φίλε μου; Σήμερον πούποτε δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ἐλευθεροφρονοῦντας.

ΕΥΘ. Καὶ ἰδίως ἐν τῇ Αὐλῇ, αὐλῇ μᾶλλον μοναστηρίου ἢ πολιτικῆς Κυβερνήσεως.

ΕΥΤΡ. Σίγα, ἀκριτόμυθε! Δὲν γνωρίζεις ὅτι καὶ οἱ ταῦχοι ἔχουσιν ὧτα καὶ ἐνδέχεται νὰ μᾶς ἐνοχοποιήσῃς; Τί σοὶ μέλει, φίλε μου; Εἰς σὲ ἀπόκειται νὰ διορθώσῃς τὴν κοινωνίαν;

ΕΥΘ. Καθὰ πρὸ μικροῦ εἶπον εἰμὶ γνήσιος χριστιανός· ἐπομένως δὲ ἢ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη μὲ παρακινεῖ Ἄλλοι τινὲς ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης ταύτης ἀγωνίζονται ν' ἀναβιβάσωσι τὰς τῶν πλησίων ψυχὰς εἰς τὸν οὐρανὸν δι' ἄλλοκότων ὡς ἀληθῶς ἀτραπῶν, οἷον διαζευγνύντες συνοικέσια, ἀποτεκνοῦντες γονεῖς, ἐρμηοῦντες οἴκους, παρακινούντες τοὺς προσηλύτους αὐτῶν νὰ πτωχεύσωσιν, ἵνα οὕτω πλουτίσωσι τοὺς τέως πένητας, θέλοντες τοὺς συνοδοιπό-

ρους οὐς διὰ τῶν τοιούτων ἄθλων ἀποσπῶσι τῆς κοινωνίας φασοφόρους ὡς αὐτοὺς κτλ. Ἐὰν δ' ἐγὼ χάριν τῆς αὐτῆς ἀγάπης τολμήσω ποτὲ νὰ εἶπω τι, ὡς νὰ ἐπάτησα ὁ τάλας, αὐτὸ δὴ τὸ λεγόμενον τὴν τοῦ ὄψεως οὐρὰν, ἐγείρουσι κατ' ἐμοῦ Γοργόνειον κεφαλὴν θέλοντες ἐξάπαντος νὰ μὲ καταστήσωσιν ἀναυδὸν ὡς λίθον!

ΕΥΤΡ. Δοιπὸν, φίλε μου, ἡ Αὐλὴ ἦτον ἀνάστατος, διότι πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ αὐριὸν ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κυνηγέσιον.

ΕΥΘ. Οὐχὶ βεβαίως πολλῶ ἀπο τοῦ παλατίου τῆς Πηγῆς διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

ΘΕΘΑ. (περιχαρῆς). Ὁ Ἰωάννης!

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ἸΩΑΝΝΗΣ ὅστις ἅμα εἰσελθὼν διευθύνεται πρὸς τὸν πατέρα του, ὅπως χαιρετίσῃ αὐτὸν διὰ χειρασπασμοῦ.

ΕΥΤΡ. (περιπτυσσόμενος τὸν Ἰωάννην). Καλῶς μᾶς ἤλθες τέκνον ἐπιθυμητόν. Πῶς ὑπάγουσι τὰ μαθήματα;

ΙΩ. (σύντρους καὶ σχεδὸν βεμβάλων). Τὰ μαθήματα; . . . Ὅπως πάντοτε . . . Ὁ τίμιος Πατὴρ . . . σὰς εὔχεται.

ΘΕΘΑ. Καὶ ἡμεῖς ἀσπαζόμεθα τὴν δεξιάν του. Ὑπῆγεςτε σήμερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, υἱέ μου;

ΙΩ. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν; . . . Ὁχι. Ὁ τίμιος Πατὴρ ἀπουσίαζεν ἀφοῦ δὲ ἤλθεν ἔπειτα, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὀσιακῆς μνήμης ἣν ἡ ἐκκλησία ἄγει σήμερον, μᾶς ὠμίλησε περὶ τοῦ . . . Ἀφηγήθη δηλαδὴ τινὰ ἐν γένει περὶ τοῦ τῶν ἀσκητῶν θεωρητικοῦ βίου, περὶ τῆς εἰς τούτους ὡς ἐκ τῆς ἐρημικῆς διαίτης προσγινομένης ψυχολογικῆς καταστάσεως καὶ τῶν τοιούτων.

ΕΥΘ. Ἀξιάγαστα ὄντως διδάγματα, καὶ τοῦ διδασκάλου πόρρωθεν ὄζοντα!

ΘΕΘΑ. (λαμβάνουσα ἐκ τῆς τραπέζης τὸ περίπτον). Εὐλαβέστατον καὶ θεοφόρητον τέκνον μας! Ἴδε χρυσοῦν, διάλιθον, πολύτιμον ἠθικῶς τε καὶ ὀλικῶς δῶρημα! Ἀσπά-

σου τὸ τοῦ Σωτῆρός μας εὐαγγέλιον. Τὸ ἅγιον λοιπὸν τοῦ-
το ὅπερ σήμερον σοὶ περιάπτω νὰ τὸ φυλάξης ὡς κόρην ὀ-
φθαλμοῦ ἐν τῷ κόλπῳ σου μέχρις ἐσχάτης σου πνοῆς· διότι
αὐτὸ σὲ θέλει σκέπει ἀμυνόμενον ἐν παντὶ κινδύνῳ ψυχικῷ
καὶ σωματικῷ.

ΕΥΤΡ. (συγκεκρινμένως). Βλέπεις, υἱέ μου, πόσον σ' ἀ-
γαπῶμεν; Σὺ εἶσαι ἡ τοῦ οἴκου μας ἐλπίς! Σὺ ἔση τὸ στή-
ριγμα, ἡ θυμηδία τοῦ στυγνοῦ γήρωσ μας!

ΘΕΟΔ. Εὐτρόπιε, ἀρκεῖ, φίλε μου, μᾶς κάμνεις νὰ δα-
κρῶμεν.

ΕΥΤΡ. Ἀφοῦ οἱ λόγοι μου σᾶς κατανύττουσι σιωπῶ, δὲν
λέγω περισσότερα· διότι σήμερον εἶνε ἡμέρα χαρῆς καὶ οὐχὶ
δακρῶν. Μολονότι δι' ἐμὲ ἤθελεν εἶσθαι αὐτὴ πολλῶ χα-
ροπωτέρα, ἐὰν τὴν τοῦ ἐγκολπίου ἀνάρτησιν ἐπηκολούθει
περιζώσις ξίφους τινός, τοῦ πολυτιμοτέρου βεβαίως τῆς ὀ-
πλοθήκης μου.

(Βραχεῖα ἀνάπαντα καθ' ἡρ, ἐν ᾗ τὰ λοιπὰ προσω-
πα καθίζουσι, ὁ Ἰωάννης διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν
τοῦ δωματίου, ὅπως γένηται τῷ Δημητρίῳ, ὅστις εἰσέρχε-
ται βασιτάζων δίσκον περιέχοντα ἀρθοδέσμας καὶ φύλλα
τινὰ χάρτου, ἅτινα λαβὼν ὁ πρῶτος ἀναγινώσκει ἀπαγ-
γέλλων).

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐμμελῆ προσπαθοῦν νὰ τοῖσι
Εὐχαριστίας τὸ στόμα ᾤδῃν,
Μόλις που κατορθοῖ νὰ ψελλίσῃ
Νηπιακὴν, ᾧ γοεῖς μου, αὐδῆν·
Ἡ ψυχὴ πλὴν τοῦ μᾶ νὰ ἐλπίσῃ
Εἰς ἀκοὴν τόσῳ ἐπιεικῇ,
Ὅτι θέλει τερπνῶς πως ἠχήσει
Ἡ ἀφελὴς μου τῶν φθόγγων πλοκῇ.

ΕΥΤΡ. Ἀναμφιβόλως, ἀναμφιβόλως!

ΘΕΟΔ. Ἐννοεῖται, υἱέ μου.

ΕΥΘ. Εὐγε, Ἰωάννη· ἀρκετὰ ἐπιτυχῆς στιχουργία. Λοι-
πόν;

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Οὐκ ἦν μὲν πρόπορ νὰ περιμείλη
Ἦ ὄψιός μου εὐγνωμοσύνη,
Τὸ μὴ πρῶτοκ ὅπως δαίγμα στοργῆς
Πλήρ νεόν τοῦτο δοθὲν παρ' ὑμῶν,
Τὸν δὲ ἀπεγράσατό μοι σιγῆς
Χρονία ἢ ἕξις αἶθρον φιμῶν,
Μ' ὀτρύνη φράσεις νὰ γερωνήσω,
Δι' ὧν ὑμᾶς νὰ εὐχαριστήσω.
Οὐχ ἦττον ὁμῶς ἢ ὑμετέρα
Στοργῇ τοῦ μέτρου εὐμερεστέρα
Οὐ μὴ κακίσει μου τὴν καρδίαν
Διὰ τὴν τόσην της ἀκηδίας,
Ἀπεραντίας δὲ, ὡς εἶδος,
Συγγνώσεται μοι ἐπιεικῶς.

ΕΥΤΡ. Ἡμεῖς, Ἰωάννη μου, οὐδεὶσαν ἀξίωσιν εὐχαριστιῶν ἐκ μέρους σου εἶχομεν, ὅσῳκις ἐξεπληρώταμεν ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς γονεῖς τὸ καθήκόν μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἦ γηθόσυρος αὐτὴ ἡμέρα
Τῆς ζωῆς μου ἢ μάλλον γαῖδρά,
Διατελέσει ἢ ἱερωτέρα,
Διατελέσει ἢ ἦττον πικρά !
Ἔστε βέβαιοι, φίλοι τοκεῖς μου,
Ἐν πάσῃ ὅτι τοῦ βίου τροπῇ
Διαμερεῖτε διηρηκῆς μου
Καὶ ἡδυτάτη τῶν πόθων τροφή.
Ἴχετεύω λοιπὸν οὐδεὶα
Τούτου πέρι ποτὲ σφαλερὰ
Νὰ μὴ ὀράξηται ἀμφιγνωμία
Τῶν ψυχῶν σας ἢ σκέψις σκληρά.

ΘΕΟΔ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο, τέκνον, νὰ υπάρξῃ ποτὲ ἀφορμὴ, ὅπως λάβῃ χώραν τοιοῦτόν τι !

ΙΩΑΝΝΗΣ

(προσφέρων τὰς ἀνθοδέσμας καὶ τοὺς χάρτας).

Ἐρτοσοῦτό πλὴρ ἄρθη ὡς φόρον
Σὰς προσφέρω στοργῆς υἱικῆς
Ταύτας τὰς δέσμας δέχθητε δῶρον
Τοῦ υἱοῦ σας, τροφεῖς μου γλυκεῖς!

ΕΥΤΡ. (δεχόμενος τὰ ἄρθη). Ἐὰν ἐγνωρίζομεν, υἱέ μου, ὅτι ἐμελλες σήμερον νὰ προσφωνήσης ἡμᾶς ἐπικῶς, ἠθέλομεν παρακαλέσει τὸν θεῖόν σου (δεικνύων τὸν *Εὐθυμέρη*) νὰ σοὶ ἀπαντήσῃ ἐκ μέρους ἡμῶν ἀναλόγως· ἤδη ὅμως δὲν μένει, εἰμὴ νὰ σ' ἀντευχαραριστήσωμεν πεζῶς πως διὰ τὰ πρὸς ἡμᾶς αἰσθήματά σου καὶ τὸ δῶρόν σου τοῦτο.

ΕΥΘ. Ἐπαναλαμβάνω τὰ συγχαρητήριά μου, Ἰωάννη. Τὸ προσφώνημά σου ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ συναίσθησις τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς ὀφειλομένης ἀφοσιώσεως εἶνε βιαιότως κεχαρημένη ἐν τῇ καρδίᾳ σου.

ΘΕΟΔ. Σήμερον, υἱέ μου, με κατέστησας τὴν εὐδαιμονεστέραν τῶν μητέρων· διότι γνώρισε, ὅτι εἶνε τῶντι τρισευδαίμων ἡ μήτηρ, τῆς ὁποίας τὰ αἰσθήματα εὐρίσκουσιν ἡχώ ἐν τοῖς τοῦ τέκνου τῆς σπλάγχχνος.

ΙΩ. Μητέρα μου (περιπτυσσόμενος αὐτήν)! Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σὲ καθικετεύσω, ὅπως τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἐπισπραγίσῃς διὰ τινος ἔτι πρὸς με γενναιοδῶρου χάριτος.

ΘΕΟΔ. Τῆς ποίας; τέκνον; Λέγε ἰλευθέρως.

ΙΩ. Γνωρίζεις ὅτι οἱ συμμαθηταί μου ἐν τῇ πρό τινων ἡμερῶν ἀσθενεῖα μου ἔδειξαν ὑπὲρ ἐμοῦ φιλικώτατον ἐνδιαφέρον. Ἐπεθύμουν ὅθεν νὰ δηλώσω πρὸς αὐτοὺς ἀμοιβαιότητα φρονημάτων διὰ τινος τρόπου ὅσον οἶόν τε ἀκραιφνοῦς.

ΘΕΟΔ. Λοιπόν;

ΙΩ. Λοιπόν, συμβουλευθεῖς ὡς πρὸς τοῦτο τὸν σεβίσιμόν μου Καθηγητὴν εὖρομεν ὅτι, ὁ τελεσφορώτερος τρόπος καὶ μάλλον εἰς ἐμὲ ὡς πλουσιώτερον ἀρμόζων ἦτο νὰ τείνω τοῖς ἐνδεεστέροις αὐτῶν ἀρωγὸν χεῖρα, ὅπως προμηθευθῶσι τὰ διὰ τὰς σπουδὰς των ἀπαιτούμενα βιβλία, ἅτινα ὡς λίαν δαπανηρὰ ἐξ ἀνάγκης στεροῦνται.

ΘΕΟΔ. (θωπευτικῶς). "Ωστε ἔχεις ἀνάγκην χρημάτων, μικρὸ γενναϊόφρον;

ΕΥΤΡ. Νὰ σοὶ δώσωμεν, νὰ σοὶ δώσωμεν, υἱέ μου, ὅσα ἀπαιτοῦνται· μεῖνε ἀμέριμος.

ΘΕΟΔ. Καὶ παρακάλεσον ἐκ μέρους μας, Ἰωάννη, τὸν σεβάσιμον Ἀββᾶν νὰ λάβῃ τὸν κόπον τοῦ νὰ διαθέσῃ ταῦτα προσηκόντως.

ΕΥΤΡ. Ἄλλ' ὑπάγετε, Θεοδώρα, νὰ ἐπιθεωρήσῃτε ἅπαξ τὰ τοῦ εορτίου γεύματος καὶ, ὅταν ἡ τράπεζα ἦνε ἐτοίμη, εἰδοποιήσατέ μας.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ καὶ ΕΥΘΥΜΕΝΟΣ.

ΕΥΤΡ. Δυστυχῆς τέκνον! Τὸ συνεσταλαμένον, τὸ περιδεῆς, τὸ μελαγχολικόν του ὕφος τοσοῦτῳ κινεῖ εἰς συμπάθειαν, ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ τῷ ἀρνήθῃ ὅ,τι καὶ ἀνζητήσῃ.

ΕΥΘ. Ἦδη ὅτε ἐμείναμεν μόνοι ὀρεῖλαι νὰ σοὶ εἶπω, Εὐτρόπιε, ἀδελφικῶς, ὅτι τὸ περιφρονεῖς τοῦτο καὶ μελαγχολικόν ὑφ' οὗ τὸ μειράκιον ἀπὸ τινος ἤδη, ὅπως βλέπω, κατελήφθη μὲ τρομάζει. Καὶ ἡ ἀδιαθεσία δ' αὐτῆ ὑφ' ἧς, χάριτι θεῖα, νῦν ἀπηλλάγη, πάντα ταῦτα μοὶ φαίνονται συμπτώματα ἠθικῆς τινος πάλης.

ΕΥΤΡ. Αἱ ὑπόνοιαι σου μ' ἐμβάλλουσιν εἰς ἀνησυχίαν, καθόσον καὶ ἡ Θεοδώρα μοὶ ἔλεγε ταῦτά πρὶν ἔλθῃς ἀποροῦσα ἐν τούτοις εἰς τίνα λόγον ν' ἀποδώσῃ τὸ τοιοῦτον δεινόν.

ΕΥΘ. Δι' ἐμὲ ἀποχρῶν λόγος εἶνε ἡ τοῦ καλογήρου ἐπιρραή.

ΕΥΤΡ. Ἡ διδασκαλία δηλαδὴ;

ΕΥΘ. Ἡ διδασκαλία! Κύριος οἶδε ποία βυσοδομία!

ΕΥΤΡ. Δὲν σ' ἐνοῶ.

ΕΥΘ. Ξενίζομαι, ἀνὴρ αὐλικὸς οἷος σὺ, τρίβων δηλαδὴ τῆς τῶν μηχανορραφιῶν ἄκρας σχολῆς, νὰ προσβλέπῃ ἀνυποπτος τὸ τοῦ καλογήρου πνεῦμα.

ΕΥΤΡ. Καὶ τί τάχα δύναμαι νὰ φοβηθῶ παρὰ τοῦ Πανουτίου;

ΕΥΘ. Παρά τούτου μὲν οὐδὲν, παρὰ τοῦ καλογήρου ἄλλως πολλά. Πᾶς καλόγηρος, φίλε μου, ἔχει νὰ ἐξυπηρετήσῃ συμφέροντα τοῦ σωματείου εἰς ὃ ἀνήκει· ἐνθουχούμενον δὲ τὸ σωματεῖον νὰ ὀρέγηται ἵνα σαγηνεύσῃ τὸν υἱὸν σου, ἥτοι τὴν περιουσίαν σου, ὡς τιμελῆ ἄγραν. Μ' ἐννοεῖς ἤδη;

ΕΥΤΡ. Ἡ καλογηροφροβία ὑφ' ἧς, εὐθύμενες, δεσπόζουσαι πλάττει ἐν τῇ φαντασίᾳ σου χιμαίρας αἵτινες μικρὰν πιθανότητα ὑποστάσεως ἔχουσιν. Πράγματι δὲ, ἄνθρωποι, οἱ καλόγηροι, οἵτινες περιφρονοῦσι πολλάκις ἄσμενοι, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, κεκτημένοι πλοῦτον καὶ ἀξιώματα, ἐνόητε δὲ καὶ περιφανὲς προγονικὸν ὄνομα, ὅπως ζήσωσι λησμονημένοι ἐν τινὶ γωνίᾳ τῆς γῆς βίον λιτὸν καὶ ἀπέριττον, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἐποφθαλμιώσιν ἐπὶ τῆς τῶν ἄλλων περιουσίας; Τὸ μόνον τῶν τοιοῦτων σφάλμα εἶνε, φίλε μου, ὅτι διὰ τῆς ῥασοφορίας ἀποφεύγουσι τὴν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ὡς πολιτῶν, ὑποχρέωσιν.

ΕΥΘ. Εἴθε νὰ ἦτο τοῦτο μόνον! Ἐντοῦτοις, παρατρέχων ἐὰν ἔχωσι δίκαιον ἢ οὐ, περιφρονοῦντες, καθ' ὑμᾶς, τὰ περὶ ὧν ἐμνήσθητε πράγματα, ἅτινα παρὰ τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις θεωροῦνται ὡς τίμια, καὶ ἂν, εἴ ποτέ τις ὄφθη χαίρειν τοῦτοις προσειπὼν χάριν τοῦ ἀναχωρητισμοῦ, ὁ τοιοῦτος δὲν ἦτο θυμα μάλλον ἢ ἀληθῆς καλόγηρος, ἀντερωτῶ. Πῶς εἶνε δυνατόν λοιπὸν τότε οἱ καλόγηροι νὰ εὐρηναίωσιν πολλάκις ὑψηλὰ περιβεβλημένοι ἀξιώματα, ἀδρόως καὶ μεγαλοπρεπῶς διαιτώμενοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ σημαντικὰς περιουσίας κεκτημένοι;

ΕΥΤΡ. Τὰ ποῖα ἀξιώματα, τὰ ἐκκλησιαστικά; Ἄλλ' εἰς ταῦτα, ἀγαθὲ μου, προχειρίζονται κατὰ προτίμησιν λαϊκῆ ψήφου, ὡς ὑποκείμενα αὐστηροτέρων ἡθῶν καὶ ἅτινα, ἀπηλλαγμένα οἰκογενειακῶν φροντίδων καὶ συμφερόντων, καθὼς ἄγαμα, δύναται νὰ ἀγρυπνῶσι φυλάσσοντα ἀφιλοκερδῶς καὶ ἀπερισπάστως τὴν ποίμνην. Ἡ μετὰ τινος ἄλλως τε ἐπιφανείας εὐπρέπεια τῆς διαίτης ἐπιβάλλεται αὐτοῖς ὑπὸ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς κοινωνικῆς περιωπῆς των, καὶ τοῦ τῆς θέσεως αὐτῶν συμφέροντος. Ἡ δὲ μομφὴ φιλοχρηματίας, δυναμένη νὰ προσαφθῇ εἰς τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα, οὐδαμῶς κηλιδοῖ τὰς τῆς δλόγιτος τάσεις.

ΕΥΘ. Ξενοτρόπους τῆ ἀληθείᾳ ὀρέξεις ἀποδίδεις εἰς τὸν

λαὸν, εἰάν οὗτος τοῦ ἀναβιβάξῃ εἰς τὰ ἀξιώματα, ὅπως τοῦ ἀναγκάσῃ ν' ἀποβάλλῃ τὴν τοῦ βίου ἀφάνειαν, τὴν τῆς κοινωρικῆς τάξεως ἀσημύτητα, τὸ εὐτελές καὶ τραχὺ τῆς διαίτης, τὸ ἀκτῆμον, πᾶν ὅ,τι ἐνὶ λόγῳ χαρακτηρίζει κατ' οὐσίαν τὸν μοναχόν, ὅπως τοῦ ἀποκαλογηρεῖται δηλαδὴ.

ΕΥΤΡ. Ἐγὼ, Εὐθύμενες, ἀπασχολήσας ἀπάσας τὰς τῆς ἀνδρικῆς μου ἡλικίας διανοητικὰς δυνάμεις περὶ τὴν τῶν στρατιωτικῶν μέριμναν, δὲν ἐφρόντισα ποτὲ νὰ μελετήσω ἐπισταμένως τὸ καλογηρικὸν ζήτημα ὥστε κατανοῶ, ὅτι πρόκειται ἤδη νὰ μὲι διανοίξῃς τοῦ ὀφθαλμοῦ.

ΕΥΘ. Ὁ λαὸς προσιμᾷ, λέγεις, τοῦς μοναχοὺς ὡς ἀγάμους· πλὴν τί τὸ ὄφελος; Οἱ μοναχοὶ δὲν κατεβιβάσθησαν μεταξὺ ἡμῶν διὰ σπειρίδος, ὥστε νὰ ὦσι τοῖς πᾶσι ξένοι, ἀλλ' εἶνε καὶ οὗτοι υἱοὶ γονέων, ἀδελφοὶ ἀδελφῶν, ἰδίως δὲ θεοὶ ἀνεψιῶν. Συνήθως ὅταν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξασκήσωμεν, ἀπορία ἰδίων τέκνων, τὴν πρὸς τὸν τοῦ ἀτόμου ἡμῶν συνεχισμὸν ἔμφυτον στοργῆν, ἢ τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῆ ἀνάγκη δὲν παραγράφεται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ καρδίᾳ, ἀλλὰ μεταβιβάζεται πρὸς τὰ ὄντα ἐκεῖνα, ὡς πρὸς εὐ, λόγῳ κατιούσης συγγενείας, ἐπέχομεν θέσιν πατρός. Ἐντεῦθεν ἄρα ὁ νεοποτισμὸς, καὶ ἡ μακρὰ αὐρὰ πειναλέου συγγενολογίου ἧτις ἀκολουθεῖ τοῦς τοιούτους, μοναχοὺς εὐφημουμένους, ἅμα ὑψωθέντας εἰς τὸ ἀξίωμα συγγενολογίου ὅπερ εἰς τὸ ἐξῆς τρέφεται ἐκ τῶν σπαραγμάτων τῆς ποιμνῆς. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ ἀξιώματούχων μετὰ τόσης ζέσεως ἐπιδιωκομένου βιοπορισμοῦ, ὅστις ἐπὶ τέλους ἐκτρέπεται εἰς τὸ τῆς φιλοκερδείας ἀκόρεστον πάθος, ὅπερ, βοηθείᾳ τῆς ἀείποτε συμπροδευούσης αὐτῷ φειδιᾶς, μεταβάλλει οὐκ εἰς μακρὸν πολλὰ ῥάσα εἰς ἀληθεῖς σάκκους ὑπερπύρων.

ΕΥΤΡ. Σὲ διακόπτω, φίλε μου. Νομίζω ὅτι δὲν εἶχες χρεῖαν τόσης συλλογισμοῦ περὶ αἰγωγῆς, ὅπως ἀποδείξῃς τὸν παρὰ τοῖς καλογήροις ὑφιστάμενον συγγενισμὸν, ἀφοῦ οὗτος ἀνακηρύσσεται ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων ἐπιδεικτικῶς. Πράγματι δὲ, ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἔχουσι οἰκογενειακόν τι ὄνομα, ἐν μοίρᾳ καρδὸς τιθέμενοι τὸν κανόνα καθ' ὃν, ἀλλαξωνυμοῦντες σὺν τῇ κουρᾷ, ἀπαλλοτριοῦνται οὕτω τῆς τέως

κοινωνικῆς αὐτῶν ἀτομικότητος σὺν ταῖς συγγενείαις αὐτῆς, ὀνοματολογοῦνται κατὰ δυωνυμίαν, προστιθέντες παρὰ τῶν καλογηρικῶν καὶ τὸ οἰκογενειακὸν αὐτῶν ἐπώνυμον.

ΕΥΘ. Ὁρθὴ παρατήρησις. Ἐξακολουθῶν πλὴν τί νὰ εἴπω περὶ τῆς ἀτασθάλου φυσιώσεως τῶν περὶ ὧν πρόκειται ὑποκειμένων; Ὁ πεφροντισμένης ἀγωγῆς εὐμοιρήσας ἄνθρωπος διδάσκεται παιδιόθεν ἐπὶ τίσι πράγμασι δύναται νὰ σεμνύνηται δικαίως, καὶ ποῖα νὰ θεωρῆ ὡς κουφονοίας κόρυζαν. Ἐτι δὲ, ποῖον εἶνε τὸ μεταξὺ ἐξευτελισμοῦ καὶ ὑπεροφίας ἀκριβὲς ὄριον. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τοὺς ὀψιτύχους τούτους, αἱ ταπειναὶ διακονίαι εἰς ἃς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καθυποβάλλονται, ἀποτελοῦσι τὴν ζύμην τὴν τὸ φύραμα αὐτῶν ἐξογκοῦσαν εἰς ἔπαρσιν ματαιότητος. Ὡστε, κατὰ γενικὸν κανόνα, ἡ ἀλαζονεία μετὰ τῆς ἐρασιχρηματίας εἰσὶν οἱ δύο πόδες, οὕτως εἶπεν, ἐφ' ὧν ἴσταται ἡ τῶν μνησθέντων ἠθικὴ ἀτομικότης.

Διαπορῶν ἔπειτα ἐρωτᾷς, ποῖα ἀξιώματα, τὰ ἐκκλησιαστικά; Ὡσεὶ ἠγνόεις, ὅτι δι' αὐτῶν τὸ καλογηρικὸν σύστημα ἐπεδίωξεν ἀνέκασθεν τὸν τῆς ἀπολυτωτέρας, καθὸ ἀνευθύνου, τῶν τυραννίδων, τῆς θεοκρατικῆς δηλαδὴ νοσφισμὸν. Ὡσεὶ ἠγνόεις, ὅτι τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον ἐν τῷ ἀγῶνι ἐν ᾧ πρὸ τοσούτων ἤδη αἰώνων ἐγκαρτερεῖ, οὐχὶ ἄτρωτον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ τῆ ἀληθείας, κατὰ τῶν παρεισάκτων τούτων τῆς ἐξουσίας μνηστήρων, μόλις ἴσταται, στηριζόμενον ὑπὸ κοινωνίας, ἀκολουθούσης ὡς πρὸς τοῦτο παναρχίας ἰδεῶν ἕξεις. Καὶ δὲν βλέπεις τοῦλάχιστον, ὅτι εἰς ὅσα μέρη τοῦ Κράτους ἐγκατέστη ἡ ἑτερόδοξος Κυβέρνησις παρέδωκεν ἀμέσως, ὡς εἰς ἀνεγνωρισμένους ὑποψηφίους καὶ νομίμους ἐπικλήρους, τὴν ἐπὶ τῶν χριστιανῶν σατραπειᾶν τοῖς καλογήροις; Ὅπερ δὴ ἐγὼ ἀναλογιζόμενος βιάζομαι νὰ συμπεράνω, ὅτι ἡ μελανείμων φρατρία ὑπούλων μὲν, ἐπίτηδες ὅμως παρέβλεψε ν' ἀνατραπῆ ἡ ἀπῆνη, ὅπως, καιροῦ ἐν τῇ ταραχῇ λαβομένη, δράξῃται τῶν ἠνιῶν. Ἐκ τῶν εἰρημένων μοι λοιπὸν ἐξάγεται, ὅτι ἡ μὲν τοῦ λαοῦ ψῆφος, ἐὰν ψῆφος ὑπάρχη, ὅπερ χαρίζομαι σοι, εἶνε ἀπόνηρος, ἡ δὲ περιαδομένη ἀφιλοδοξία καὶ ἀφιλοκέρδεια τῶν μοναχῶν καταχθόνιός τις μᾶλλον σκευωρία.

ΕΥΤΡ. Καὶ ἤδη τί θέλεις, Εὐθύμενες; Ἐπειδὴ καλόγη-
ροὶ τινες ἔχουσι καὶ οὗτοι ὡς ἄνθρωποι τὰ ἐλαττώματά των,
ἢ καὶ δλόκληρος ἡ ὁμάς τὰ ἑαυτῆς, ἀπαιτεῖς τάχα ν' ἀπο-
σπάσωμεν τοὺς πάγωνας ὄλων τῶν καλογήρων ἢ νὰ παρα-
δώσωμεν τῷ πυρὶ τὰ μοναστήρια, ἐνθα τόσα κοινωνικὰ ναυά-
για εὐρίσκουσι καταφύγιον, καὶ ἅτινά εἰσι τὰ φυτώρια τῶν
καθ' ἡμᾶς γραμμάτων;

ΕΥΘ. Οὐδεν τούτων. Ὁ τῶν μονῶν ἀρχικὸς προορισμὸς
ἦτο ν' ἀπομακρύνωσι τῆς κοινωνίας τὸν τέως περιβοηθῶν-
τα αὐτὴν ἐσμὸν τῶν ἀγάμων κηφόνων. Κακῆ πλήν μοῖρα
ἢ κατάχρησις τὰς μετέτρεψεν εἰς ἐστίας αἰρεσιακῶν τοῦ συ-
στήματος ἀξιώσεων καὶ καταγωγῆς τῆς ὀκνηρίας. Πράγμα-
τι δὲ, ἐν αὐταῖς πάντες οἱ ἐκ τοῦ χύδην ὄχλου διὰ φυγο-
γοπονίαν λιμώττοντες εὐρίσκουσιν, ἐπὶ μόνῳ τῷ τῆς ἀγα-
μίας ὄρω καὶ ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς τυφλὰ τοῦ συστήμα-
τος ὄργανα, σχετικὴν τινα εὐζωίαν καὶ πλήρη ἀνάπαυσιν,
ἐνῶ διὰ πάντα εὐ ἠγμένον ἄνθρωπον καὶ τὴν ἐξὶν καθάριον
ἢ ἐν ταύταις ὀσπριοφαγία καὶ φθειρίσσις καθιστᾷ τὴν κοι-
νοδικὴν ὑπαρξίν ἀφόρητον. Προσέτι οἱ πολὺοι ἐκκλησια-
σμοὶ, εἰσαχθέντες ἐν ταῖς μοναῖς ὅπως ἀπασχολήσωσι τὰς
ἡμέρας τοσούτων ὄντων ἀργούντων κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ
τὸ πνεῦμα, εἶνε ἐπαχθεῖς τῷ μὴ ὀκνοῦντι νὰ διέλθῃ ταύ-
τας ἐπωφελεστέρον.

Ὅσω πάλιν διὰ φυτώρια γραμμάτων, τίς φθόνος; Ἐ-
χέτωσιν τὰ κοινόδια τὴν τιμὴν τῆς συναξαριστικῆς καὶ ἀ-
κολουθιογραφικῆς ἐωλοκρασίας, δι' ὧν ἀντικατέστησαν ἐν
τοῖς παλιμψήστοις πολῦτιμα τῆς προγονικῆς ἡμῶν σοφίας
συγγράμματα. Ἡ τῆς ἀχρηστίας κόνις καὶ οἱ σῆτες ἐκδι-
κῆσουσι τὴν πρὸς τὰ γράμματα τηλικαύτην τῶν μοναχῶν
ἀσέβειαν! Δὲν ἀπαιτῶ λοιπὸν νὰ ἐμπρήσητε τὰ μοναστή-
ρια, ἀλλὰ νὰ μεταρρυθμίσητε αὐτὰ οὕτως, ὥστε ἐν αὐτοῖς
νὰ εὐρίσκωσι πράγματι καταφύγιον ἅπαντα ἀνεξαιρέτως
τὰ κοινωνικὰ ναυάγια, καὶ οὐχί, ὅπως νῦν, τὰ ζώοφυτά μό-
να. Προπάντων δὲ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ μεταβάλλωνται, ἐκ-
τρεπόμενα τῆς ὡς κοινωφελῶν ἰδρυμάτων τροχιάς αὐτῶν,
εἰς ἀληθῆ ἐργαστήρια ἀντικοινωνικῶν τάσεων. Τὴν δὲ κα-
λογηρικὴν ὑπὴν, ἥτις πολλάκις, εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ,

ἀντι παρθενικῆς ἀγρότητος ἀπόζει κινάβρας, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἱεροποιήτε γελοίως, μορμολυττόμενοι ταύτην κατὰ λόγον τῶν διαστάσεών της, καὶ μοὶ εἶνε ἀδιάφορον ἐὰν ἐκτίλητε ἢ μὴ.

ΕΥΤΡ. Βλέπω, ἀδελφε, ὅτι διεξήλθες ἀληθὲς κατὰ τῶν καλογήρων κατηγορητήριον ἔλησμόνησας ὁμῶς φαίνεται, ὅπως τοῦτο ἀποβῆ πλῆρες, ν' ἀναφέρης τι καὶ περὶ ἀγαμίας.

ΕΥΘ. Ἐὰν ἐγνώριζον, ὅτι δὲν ἤθελον καταχράσθῃ τῆς ἀνοχῆς μεθ' ἧς μέχρι τοῦδε μετ' ἡκροάσθης, ἤμην πρόθυμος...

ΕΥΤΡ. Ζητῶ συγγνώμην, φίλε. Ἐπεθύμουν, ἐὰν ἦτο δυνατόν, ν' ἀναπτύξω πρῶτος ἐγὼ τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἰδέας μου, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μ' ἀκούσης εὐμενῶς.

ΕΥΘ. Ὅπόταν οἱ προσβύτεροί μου ὁμιλῶσιν, εἰμὶ πάντοτε πρόδιατεθειμένος, τὸ γνωρίζεις, Στρατηλάτα, ν' ἀκροῶμαι εὐλαβῶς τὰς ἰδέας των.

ΕΥΤΡ. Ἐν πρώτοις οὖν θεωρῶ, ὅτι ἡ κοινωνικὴ κατάστασις ὑπάρξῃσιν παρὰ τῶ ἀνθρώπων, εἶνε κατάστασις ἀπορρέουσα ἐκ φυσικοῦ προορισμοῦ διότι παρατηρῶ, ὅτι ἐν τῇ περὶ ἡμᾶς φύσει ὁ τοῦ προορισμοῦ κανὼν οὐδαμοῦ ποτὲ παρεβιάσθη, ὥς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκτρεπόμενος τούτου, νὰ γείνη κοινωνικὸς ἀπὸ μὴ ταιούτου. Εἶνε ὅθεν κατάστασις φυσικὴ. Ἐντεῦθεν πλεῖστα ὅσα τῆς τῆσιν τῆσιν καταστάσεως φαινόμενα, ἐν οἷς καὶ ἡ ἀγαμία, δὲν εἶνε ἀνωμαλίας, ἀλλ' ἀναγκαῖα τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως συνέπειαι. Ἡ ἀγαμία ἄρα εἶνε καὶ αὕτη φυσικόν τι. Ὅντως δὲ, τί ἤθελε γείνει ἡ κοινωνία ἐὰν δὲν ἀπέκλειε τοῦ γάμου, π. χ. τοὺς λεπρούς; Ἐπειτα ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ γάμου δὲν ἐπιδιώκει ἀπλῶς τὴν ζωικὴν παραγωγὴν, ἀλλὰ τὴν παραγωγὴν ἀνθρώπων, δι' ἣν ἀπαιτοῦνται κεφάλαια, ὥστε ὁ στερούμενος τούτων δέον ν' ἀπέχη ταύτης. Εἰδὲμῃ, ἀναγκαζομένης τῆς κοινωνίας ν' ἀναπληροῖ τὰς τῶν ἀτόμων ἀνικανότητας, καταστραφῆσεται μετ' οὐ πολὺ ἐν αὐτῇ ἡ οἰκονομικὴ ἰσορροπία. Παραλείπω ἄλλως τε, ὅτι καὶ αὕτη ἀπλῶς ἡ ζωικὴ παραγωγή ὀφείλει ἐκάστοτε καὶ ὅπωςδήποτε νὰ ἦνε ἀνάλογος τῶν ὕλικῶν μέσων ὅσα ἡ κοινωνία διαθέτει.

ΕΥΘ. Σύμφημι ὡς πρὸς ταῦτα.

ΕΥΤΡ. Σκέπτομαι τοίνυν, ὅτι ἐὰν ἄνθρωπός τις, θεωρῶν

τὴν πολιτείαν ὡς οἰκογένειαν ἧς ὀφείλει νὰ ᾔῃ τὸ στήριγμα, πείθεται, ὅτι μένων ἄγαμος δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πολλῶ πλείοτερον στηρίζων ἐν αὐτῇ τὰ ἡδη ὑφρατώτα ὑποκείμενα παρ' ὅσον ἤθελεν ὠφελήσῃ τεκνοποιῶν αὐτὸς, ὁ τοιοῦτος εἶνε ἀξιεπαῖνος. (1) Προσέτι, ἐάν τις συνάψῃ γάμον πρὶν ἀναμετρήσῃ τὰς δυνάμεις του καὶ ἴδῃ ὅτι εἶνε ἱκανὸς νὰ παραγάγῃ ὄντα, ἂν οὐχὶ ἀνώτερα τῆς ἐξουτοῦ κοινωνικῆς θέσεως, ὅπως χάριν τῆς τοῦ γένους προστελειώσεως ὀφείλει, τοῦλάχιστον ὅμως ἀντάξια τῆς ἐν λόγῳ θέσεως, ὁ τοιοῦτος εἶνε ἐξώλης λυμεὼν τῆς κοινωνίας.

ΕΥΘ. Εἶνε βεβαίως, τίς τὸ ἀρνεῖται;

ΕΥΤΡ. Καὶ δὴ συμπεραίνω, ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἀγαμία εἶνε καὶ αὕτη ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς πειθαρχικαῖς δέλτοις τῆς φύσεως, ὁ κοινωνικὸς ἄνθρωπος ὀφείλει, οὐχὶ μόνον ἀφορῶν εἰς παμπόλλας βιωτικὰς περιστάσεις νὰ ἐπιβάλλῃ ταύτην ἐαυτῷ, ἀλλ' ἔτι καὶ ν' ἀνέχηται καὶ ἐπιδοκιμάζῃ μάλιστα αὐτὴν ὕρισταμένην παρὰ τοῖς ἄλλοις, καὶ ὅτι οἱ καλόγηροι ποιοῦσιν ἐξαίρετα ἀπέχοντες τῶν ἐγκοσμίων.

ΕΥΘ. Ἐπικροτῶ, Στρατηλάτα, τοῖς σοῖς περὶ ἀγαμίας ἐπιχειρήμασιν· ἔχω ὅμως ἀντιρρήσεις τινὰς ὡς πρὸς ἕνια τῶν τελικῶν συμπερασμάτων, ἃς παρακαλῶ ν' ἀκούσης.

ΕΥΤΡ. Κεθῶ; αἱ ἀρχαί σου, Εὐθύμενε, σὲ προδιαθέτουσιν, ὅπως εἶπες, ν' ἀκροᾶσαι εὐλαβῶς τὰς τῶν πρεσβυτέρων γνώμας, οὕτω καὶ αἱ ἐμαὶ μοι ἐπιτάττουσι νὰ παρέχω τοῖς νεωτέροις μου πλήρη ἐλευθερίαν λόγου. Δοιπὸν σὲ ἀκούω.

ΕΥΘ. Φυσικὸν μὲν ἔνθεν χρῆμα ἢ τῶν παθῶν ὁρμῇ, φυσικὸν πλὴν ἔνθεν καὶ ἡ τούτων χαλιναγωγῆσις. Ἄλλ' ἐὰν, καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, μηδενὸς δηλαδὴ πρὸς τὴν τεκνοποιεῖν κωλύματος ὑπάρχοντος, αἴφνης ἄνθρωπός τις ἐπισπασάμενος τὰς ἡνίας ἀναγκαιότητα ἐμπεδον τὴν τῶν παθῶν φυσικὴν φορὰν, ὁ τοιοῦτος δὲν πρέπει ἄρα γε νὰ θεωρηθῇ ὡς λειποτάκτης τοῦ φυσικοῦ ἢ, ὅπερ ταύτων, τοῦ θεοῦ προρορισμοῦ του; Καὶ νομίζεις τάχα ὅτι ὑπάρχει δια-

(1) Ἀξιεπαῖνοι εἶνε οἱ ἐκ τῶν ἱερῶν μείναντες ἄγαμοι, ἐπὶ τῷ ὄρφ ὅμως τοῦ νὰ θεωρῶσιν ὡς μόνην αὐτῶν οἰκογένειαν τὴν κοινωνικὴν ὀλομέλειαν.

φορά τις μεταξύ ἑκατέρου τῶν πρὸς στερίωσιν ἀκρωτηριασμῶν, τοῦ ἠθικοῦ δηλονότι καὶ τοῦ σωματικοῦ;

ΕΥΤΡ. Οὐδεμία τις, εἰμὲν ὅτι, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐγκαταλιμπάνεται εἰς τὸ λογικὸν ὃν ἢ τῆς αὐτοπροαιρέσεως ἀξία, ἐνῶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἐπιβαλλομένης αὐτῇ τῆς στεριώσεως βία, ἡ ἀξία αὕτη ἐκμηδενίζεται.

ΕΥΘ. Εἶεν ἄλλ' ὡς πρὸς τὰς συνεπείας ἀνατρεπτικὰς διὰ τὴν κοινωνίαν, ὅταν ἡ στερίωσις ἀνακηρύσσηται ὡς δόγμα ψυχικῆς σωτηρίας, οὐδεμία βεβαίως. Ἦδη, ἐπειδὴ ἡ σωματικὴ αὐτοκτονία συνεπάγεται, κατὰ τὴν θρησκείαν μας, τὴν ψυχικὴν ἀπώλειαν, ἡ δὲ στερίωσις, ὅταν οὐδένα λόγον ὑπάρξεως ἔχῃ εἰμὲν τὴν τῆς σαρκὸς ἀπόλυτον ἀπάρνησιν, εἶνέ τις αὐτοκτονία τοῦ γένους, ἔπεται ὅτι ἡ τοιαύτη στερίωσις μὴ οὔσα, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀνθρώποσωτήριος, οὐδὲ ψυχωσότηριος εἶνε. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν ἡ καλογηρικὴ συνθήκη ὑπάρξεως, ἡ ὑπὸ τῶν ἀναχωρητῶν τούτων, οἵτινες ἀπαιτοῦσιν οὐχ ἥττον νὰ ἔχωσι τὸν ἕτερον τούτου ἐν τῇ κοινωνίᾳ, σεμνολογουμένη παρθεσία καὶ ἰσάγγελος πολιτεία, ὑπ' ἐμοῦ δ' ἐγκαλουμένη μισογαμία καὶ κακοδαίμων βδελυρία, εἶνε ὀλέθριόν τι, ὑπερῷφειλεν, οὐχὶ ν' ἀνέχεται, ἀλλὰ νὰ τιμωρήσῃ μάλιστα ἀνηλεῶς ἡ κοινωνία διὰ τῆς ῥήτρας: «ὀφθαλμὸν ἀντ' ὀφθαλμοῦ», ἥτοι νυμφεύουσα τούτους ἅπαντας καὶ ὑπανδρεύουσα ταύτας ἀπάσας.

ΕΥΤΡ. Εὐγε, φίλε μου, δικαιοτάτα! Τόσω δίκαια, ὡς οἱ πλείους καὶ αἱ πλείους τούτων καὶ τούτων, ἀναγνωρίζοντες ἴσως τὰ τῆς κοινωνικῆς εὐθυδικίας συνετὰ τέλη, θέλουσι παραδεχθῆ ἀγογγύστως τὸ ἐπιτίμιον. Ἐν τούτοις δὲν βλέπω αἱ θεωρεῖαι ἐν αἷς παρεκθάντες περιεπλάκημεν ποίαν σχέσιν δύνανται νὰ ἔχωσι μετὰ τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς ἐν ἀρχῇ τῆς συνδιαλέξεως ἐπρόκειτο. Μοὶ ἔλεγες, νομίζω, ὅτι ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ ἐποφθαλμιᾷ τὸ σωματεῖον τὴν περιουσίαν μου; μήτοι τάχα τῶν εἰς τοῦτο ἀνηκόντων ἀξιωματούχων τις, οὗς ἐχαρακτήρισας ὡς φιλοχρημάτους, θέλει νὰ σφετερισθῇ ταύτην;

ΕΥΘ. Ἐγὼ, ἐλέγξας τοὺς καλογήρους διὰ πᾶν βραχέων τινῶν ὡς μὴ ὄντας παντάπασιν ἀπηλλαγμένους, εἴτε ὡς ἄτομα εἴτε ὡς ὄμιλος, τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ ἰ-

δίως τῆς φιλοχρηματίας, ἠθέλησα νὰ σοὶ ὑποδείξω, ὅτι ἐνδεχόμενον αἰ τοῦ σωματεύου των ἀρχαί, χρώμενοι τῷ Παφνουτίῳ ὡς πειθηνίῳ ὄργάνῳ, νὰ προσπαθῶσιν ὅπως, υἱοθετήσασαι διὰ τῆς βρασφορίας τὸ τέκνον σου, ἐκβιάσωσιν οὕτως αὔριον τὴν περιουσίαν σου νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀνεγέρσεις καὶ προικοδοτήσεις μονῶν καὶ εἰς τὰ τοῦτοις παράπλησια καλογηρικῆς ἀφιλοκερδείας ἀναλώματα.

ΕΥΤΡ. Δεινοτάτη τῶντι ἐπίνοια!

ΕΥΘ. Ἀδιάφορον ὑπάρχει ἔτι καιρός.

ΕΥΤΡ. Οἱμοι! Ἐὰν αἰ τοῦ Παφνουτίου ἰδέαι ἐρρίζωσαν ἤδη ἐν τῷ τοῦ μεираκίου πνεύματι, εἴθε νὰ μὴ ᾔνε τοῦ λοιποῦ ἀργά! Πλὴν πῶς νὰ ἐξοικονομήσω τὰ πράγματα; Ν' ἀποσύρωμεν τὸν Ἰωάννην ἀποτόμως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς βεβαίας τῶν τοῦ Παφνουτίου διαβουλιῶν ἐνδείξεως, δὲν θέλομεν τὸ πράξει· διότι, οὐχὶ βεβαίως ἐγὼ, ἀλλ' ἡ γυνή μου φοβεῖται τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν τοῦ προσβληθσομένου οὕτω καλογήρου κατάραν. Τοῦτο ἄλλως τε, ἐὰν ὁ παῖς ἐνεστερνίσθῃ ἤδη τὴν τοῦ Ἀββᾶ διδασκαλίαν καὶ θέλει ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ, ἔσεται ματαία προφύλαξις, πλὴν ἐὰν τὸν κατακρατήσω σωματικῶς, ὅπερ δι' ἡμᾶς εἶνε ἐπαχθέστατον καὶ δὲν θέλομεν τὸ πράξει ποτέ.

ΕΥΤΡ. Δὲν εἶνε ἀνάγκη, νομίζω τῶν ἀποτόμων τούτων μέτρων, ὧν τινων οὐδ' ἐγὼ εἶμι φίλος. Δυνάμεθα ὅμως νὰ ἐπιτάξωμεν εἰς πιστόν τινα ὑπηρετήν, λόγῳ ὅτι ἡ τοῦ Ἰωάννου υἡγεία εἶνε ἀκροσφαλῆς, νὰ μὴ ἀπομακρύνηται πολὺ ἀπ' αὐτοῦ, ὅταν οὗτος ἐξέρχεται τοῦ σχολείου. Οὕτω δὲ καὶ ἡ τοῦ καλογήρου φιλοτιμία δὲν προσβάλλεται, καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸ παρὸν ἐξασφαλιζόμεθα, ὁ δὲ χρόνος διδάσκαλος.

ΕΥΤΡ. Διδάσκαλος ὅμως πτερωτὸς τὸν ὁποῖον δέον νὰ μὴ κατατρίβωμεν ἐπὶ ματαίῳ. Ὡστε αὔριον ἡμεῖς μὲν παραγγέλλομεν τῷ Δημητρίῳ νὰ παραμένῃ ἐν τῇ σχολῇ, ὅπως συνοδεύῃ ἐκάστοτε τὸν Ἰωάννην, σὺ δὲ, φίλε μου, μεταβαίνεις παρά τῷ Παφνουτίῳ. . .

ΕΥΘ. Ἐγὼ παρά τῷ Παφνουτίῳ; Θεὸς φυλάξοι!

ΕΥΤΡ. Ἄφες ἤδη τὰς ἀντιπαθείας σου. Μεταβαίνεις λοιπὸν παρά τῷ Παφνουτίῳ καὶ ψηλαφᾶς, οὕτως εἰπεῖν, τὴν

διάνοιαν αὐτοῦ· οὕτω δὲ ἅμα δυνηθῆς νὰ ὀσφρανθῆς τι, λαμβάνομεν μέτρα δραστηκώτερα.

ΕΥΘ. Καὶ ἐπὶ τίνι προφάσει νὰ μεταβῶ παρ' αὐτῶ;

ΕΥΤΡ. Ἐχεις ἀρκετὸν πνεῦμα, Εὐθύμενες, καὶ μὴ ὑποκρίνου τὸν ἀφελῆ. Ἡμεθεα λοιπὸν σύμφωνοι.

ΕΥΘ. Θέλω πράξει τὸ κατὰ δύναμιν.

ΕΥΤΡ. Ἐξαίρετα! Ἄλλ' ἤδη τὸ προσκλητήριο ἐσήμα-
νεν ἄγωμεν εἰς τὴν τράπεζαν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ *ἐρειδόμενος ἐπὶ τινοσ τραπέζης
τρόπῳ ὑπνουμένου καὶ ΜΑΘΗΤΗΣ.*

ΜΑΘ. *(εἰσερχόμενος).* Ἐξύπνησον, διδάσκαλε... *(δεικνύων τὴν θυρίδα).* Ἐξημέρωσεν.

ΠΑΦΝ. *(ἐγειρόμενος).* Ἐξημέρωσεν; *(ὦ).* Μὴ ἐκπλαγῆς, τέκνον μου, ἐὰν τοῦ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐγρηγοροῦντος ἐν μετανοίᾳ ἠττάται τέλος, τὸ σαρκίον *(σβεκνύει τὸν λόγρον).* Σὺ μόνος προέλαβες ἐλθὼν ἢ εἶνε καὶ ἄλλαι μαθηταὶ ἔξω;

ΜΑΘ. Ἡμεθα ὀλίγοι.

ΠΑΦΝ. Ἐχει καλῶς, τέκνον μου. Ἀπελθε ἐν εἰρήνῃ, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἰωάννης εἰπέ τῷ νὰ εἰσέλθῃ παρ' ἐμοί.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ *μόνος.*

ΠΑΦΝ. Ἰλάσθητί μοι, Κύριε, τῷ ὀκνηρῷ ἢ τοῦ ἁμαρτωλοῦ κάρωσις μὲ κατέλαβε βαρεῖα. Μακάρια τὰ ἄυλα πνεύματα ἄτινα μήτε ὑπὸ πείνης, μήτε ὑπὸ δίψου, μήτε ὑπὸ κοπώσεως καταβάλλονται, ἀλλὰ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας

καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὑμνοῦσι τὸν Δεσπότην ἡμῶν. Ἐγὼ δὲ δουλεύσω αὐτῷ ἐν πάσῃ μου δυνάμει, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. Καὶ προλεανῶ τὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁδόν, ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Νόμου αὐτοῦ. Καὶ ἀπολακτίσῃ πᾶσαν τοῦ βίου χλιδὴν, καὶ πᾶσαν ἀνθρωπάρεσκον δόξαν, καὶ πάντα ἐν κεφαλαίῳ τὰ φθαρτά, χάριν τῶν τῆς μελλούσης μακαριότητος ἀκηράτων ἀγαθῶν. Ἰδίως δὲ τὸν πάσης ἀνομίας ὑποβολέα πλοῦτον.

Ὁ ἐπάρατος πλοῦτος! Πᾶσῶν τῶν κακιῶν, ἢ μᾶλλον πάντων τῶν παρ' ἀνθρώποις δεινῶν σὺ εἶ ὁ παραίτιος. Σὺ, τὸν μὲν πένητα ὠθεῖς ἐκάστοτε εἰς τὸ ψεῦδος, τὸν δόλον, τὴν κλοπὴν, τὸν φόνον· τὸν δὲ πλούσιον εἰς τὴν ἀκολασίαν, τὸν ἐγωῖσμόν, τὴν ὕβριν, τὴν ἀπανθρωπίαν. Καὶ ταῦτα οὐχὶ φυσικῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ κενοσπουδίας τινὸς ἀντικείμενον ὦν. Πράγματι δὲ, πᾶν ὀλίγα ἐφόδια εἶνε ἀναγκαῖα εἰς τὸν ἀνθρωπον, ὅπως διανύσῃ τὸ βραχὺ τοῦτο τῆς ἐφημέρου ὑπάρξεως στάδιον. Ἀπλοῦν τι περιβόλαιον, ὅπως μὴ ῥίγοι, ὀλίγος ἄρτος, ὅπως διατραφῇ, καὶ πρόχειρόν τι ἐπιστέγασμα, ὅπως προφυλάξῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος δυσκρασίας, ταῦτα ἀρκούσιν. Πρὸς τί λοιπὸν ἡ τόση πλεονεξία; Ἄ, χάριν τῆς ἡδυπαθείας! Τῆς ἡδυπαθείας, ἥτις τὰ μὲν σώματα ἐκνευρίζει, τὰς δὲ ψυχὰς διαφθείρει.

Θέλεις, ὦ ἄνθρωπε, νὰ ὑγιάνῃς κατ' ἀμφοτέρα ταῦτα; Ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ σκῆτῃ. Ἐκεῖ, ἢ μὲν στενότης τῆς κέλλης σου οὐ παρέξει ταῖς τῷ πλούτῳ συμπαρομαρτούσαις ἀθλιότησιν οἷον χῶρον εὐρίσκουσιν αὐταὶ ἐν τοῖς εὐρυθαλάμοις καταλύμασιν, ἵνα σοὶ γεινώσῃ σύννοικοι, ἢ δὲ τῆς διαίτης λιτότης ἀπαλλάξῃ σε πάσης μαλακίας, ἐνῶ στοιχειῶδες τι ἐργόχειρον θέλει σοὶ προσπορίζει, ἄνευ τοῦ τόσο βιοποριστικοῦ περισπασμοῦ, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀληθῶς ἀναγκαῖα. Προπάντων ὁμῶς ἐκεῖ εὐρήσεις τὴν προσευχὴν, τὸ λούμα τοῦτο ἐν ᾧ ἀποπλύνονται πάντες οἱ τῆς καρδίας σπύλοι· τὴν τοῦ πνεύματος ἀμβροσίαν· τὴν κλίμακα ταύτην τὴν ἀναδιβάζουσαν τὸν χαμαιπέτην βροτὸν εἰς τὰ ὕψη τῆς αὐλοῦ μεταρσιότητος. Ἐκεῖ τέλος, ἢ τῆς ἀτμοσφαιρας διαύγεια, ἢ τῆς ἐρημικῆς φύσεως μεγαλοπρέπεια, ἢ τῆς διανοίας νηφαλιότης, θέλουσιν ἐξάρει τὰς ψυχικὰς σου δυ-

νάμεις μέχρι τῆς περιωπῆς ἐκείνης, ἐν ἧ καὶ μόνη εὐρηται ἡ γαλήνη τοῦ τε νοῦ καὶ τῆς καρδίας.

Ναί, Ἰωάννη, ἄγομεν εἰς Ἄθω. Ἐκεῖ ἔσονται σοὶ πάντα ταῦτα πρόγευσις τις τῆς μελλούσης μακαριότητος. Τὰ πάντα ἤδη συμφωνήθησαν μετὰ τοῦ πλοιάρχου ὥστε ἡ ὁλκὰς οὐδὲν ἕτερον σαλεύουσα ἐπὶ τῆς ἀγκύρας ἀπεκδέχεται ἴν' ἀναπετάσῃ τὰ ἱστία, εἰμὴ φορόν τι πνεῦμα, ὅπερ καὶ τοῦτο χαρισθήσεται ἡμῖν ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα μέχρι τοῦδε πρὸς τὸςυμπερώτερον ἐξοικονομήσαντος. Ἐκεῖνος ὅστις ἡσυχάζοντα ἐν τῷ Ὄρει, ἔγειραι, μοι ἐπέταξεν, ἀπελθε εἰς τὴν Κωνσταντίνου, ὅπως μίαν τοῦλάχιστον ψυχὴν σώσῃς. Ἐκεῖνος ὅστις, ὡς θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, Κύριε, ὠδήγησε τὰ βήματά μου εἰς τὰ ἴχνη τοῦ φιλτάτου μαθητοῦ καὶ πνευματικοῦ τέκνου, ὅπερ ἐὰν ἔμενον ἐδῶ ἤθελε καταναλώσει τὰς ἡμέρας του ὡς σκώληξ ἐν τῇ ἰλύϊ. Ἐκεῖνος κατευοδώσει ἡμῖν μέχρι τέλους τὰ πάντα.

Ἐγὼ δὲ ἀρκεσθήσομαι εἰς τὴν τοῦ ὀνόματός Του δόξαν, καὶ τὸ κατόρθωμα λογισθήσεταιί μοι ὑπὸ τοῦ μισθαποδότου ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἀπέναντι τῶν τοσοῦτων ἁμαρτιῶν ὑφ' ὧν ἀποπνίγομαι ὁ δειλαῖος. Λέγω δὲ κατόρθωμα, σύγγνωθί μοι, Κύριε, μεγαλαυχῶντι, ὅτι ἐπὶ τῇ δυνάμει σου ἐπαίρομαι, διότι τὸ νὰ ἐλκύσῃ μὲν τίς τινα τῶν χυδαίων εἶνε εὐκόπον, καθόσον ὁ τοιοῦτος οὐδὲν ἔχων νὰ ἐγκαταλείψῃ ῥαδίως ἀκολουθεῖ τὸ νὰ καταπέσῃ ὅμως τὸν μονογενῆ, τὸν τεθωπευμένον, τὸν ἀβρὸν γόνον μιᾶς τοιαύτης οἰκογενείας, ὅπως οὗτος θύσῃ ὄλβον, τιμὰς, φίλτρον γονέων, συμπάθειαν ἀνθρώπων μνηστῆς εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἰδίας ἀπολυτρώσεως, δὲν εἶνε ἄθλος εὐκατόρθωτος.

Καὶ ἤδη μὲν εἶνε καιρὸς δοκιμασίας. Ὅταν δὲ, Ἰωάννη, καταστῆς χρόνου προϊόντος ἰσχυρὸς ἐν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀσκήσει, οὕτω δὲ διαλυθῇ πᾶς μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ Σατανᾶ δεσμὸς, καὶ ἐγερθῇ τεῖχος ἀνυπέβλητον μεταξὺ σοῦ καὶ πάσης κοινωνικῆς συμπαθείας, τότε δύνασαι ἀκινδύνως νὰ ἐπιστρέψῃς ἐδῶ καὶ παραλαβὼν τὴν πατρῶαν οὐσίαν, ἥτις πάντοτε σοὶ ἀνήκει, καὶ ἦν τινα ἄλλως ἤθελες σπαθήσει ἀνεμώλιον, νὰ μετέλθῃς ταύτην ψυχοσωτηρίως εἰς ἔργα θεοφιλῆ καὶ ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ὅμως μελέτω σοὶ νὰ γείνης κτί-

τωρ εὐαγοῦς τινος Μονῆς, ὅπως δώσης ἀφορμὴν νὰ λυτρωθῶσιν οὕτω πάμπολλαι μοναζόντων ψυχαί, καὶ εὐλογῆται τὸ ὄνομά σου εἰς γενεάς γενεῶν. Ναί, οὕτω γενέσθω, Κύριε! 'Ἄλλ' ἰδοὺ αὐτό; ἰδοὺ μοι τὸ σεσωσμένον τέκνον.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΙΩ. Εὐλόγει με, διδάσκαλε!

ΠΑΦΝ. Κύριος εὐλογῆσαι σε, τέκνον. Καὶ τί νεώτερον ἀπαγγέλλεις ἡμῖν ἐκ τῶν οἰκoi; Σοὶ ἔδωσαν οἱ τίμιοι γονεῖς τὰ ἀργύρια ἅτινα συνεθέμεθα νὰ ζητήσης;

ΙΩ. Μάλιστα, πάτερ ἰδοὺ αὐτά.

ΠΑΦΝ. (λαμβάνων). Ἐχέτω δόξαν ὁ θεός, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ τοῦ ναύλου ἄπορον ἐγένετο ἐκποδῶν. Ἐγὼ, γνωρίζων ὅτι οἱ εὐλογημένοι γονεῖς τὰ πάντα χαρίζονται σοι, οὐδὲν ἄλλως ἀμφέβαλλον, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ αἴτημα δὲν ἤθελον σοὶ ἀρνηθῆ. Ἄλλ' εἰπέ μοι, τέκνιον, ἐζήτησας ἄρά γε τὰ χρήματα ἀπλῶς καὶ ἀναιτιολογῆτως, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἐξηγηθῆς εἰς τί ταῦτα ἐμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν, ἢ μήπως μετήλθες ἀπρεπῆ τινα πρόφασιν;

ΙΩ. Ἐὰν ἐζήτησιν ταῦτα ἀναιτιολογῆτως ἦτο φυσικώτατον νὰ μ' ἐρωτήσῃ ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ, πρὸς τίνα σκοπὸν εἶχον ἀνάγκην τοσούτου ποσοῦ διὰ μιᾶς ἐνόμισα λοιπὸν φρονιμώτερον νὰ προλάβω τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν, προφασίζόμενος, ὅτι ἐπεθύμουν τάχα δι' αὐτῶν νὰ συντρέξω τοὺς τῶν συμμαθητῶν μου ἀπορωτέρους, ὅπως ἀγοράσωσι βιβλία τινὰ δαπανηρὰ τὴν τιμὴν.

ΠΑΦΝ. Ἀμαρτία μεγάλη εἶνε, ἀγαπητὲ, τὸ νὰ ψεύδῃται τις οὕτως.

ΙΩ. Τοσούτῳ μᾶλλον, πάτερ, καθόσον σοὶ ἐξομολογοῦμαι, ὅτι ἐψεύσθην διττῶς· διότι, ἐκὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ καταστήσω τὴν αἴτησιν εὐπαραδεκτοτέραν, ἤμαρτον προσθέσας, ὅτι

ἡ πρόφασίς μου ἦτο δῆθεν καὶ μετὰ τὴν γνώμην τῆς οὐσιότητός σου.

ΠΑΦΝ. Ἐγὼ σοὶ εἶχον ὑποδείξει ἀπλῶς, ὅτι, ὅπως ἀναχωρήσωμεν, ἦτον ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν τὰ διὰ τὸν ναῦλον ἀναγκαιοῦντα χρήματα, καὶ σοὶ ὑπέβαλον τὴν ἰδέαν νὰ ζητήσης ταῦτα παρὰ τῶν γονέων σου, ἐπαφίμων εἰς σὲ τὴν διάκρισιν τοῦ τῆς αἰτήσεως καταλληλοτέρου τρόπου. Ἐὰν ὁμως ἐγνώριζον, ὅτι πρὸς τοῦτο ἤθελες μεταχειρισθῆ ταυτάς ἀπάτας, προετίμων νὰ μὴ λάβωμεν τὰ χρήματα.

Ω. Ἀλλὰ τότε πῶς ἠθέλομεν πράξει;

ΠΑΦΝ. Ἡθέλομεν περιμείνειν ἑωσότου ἡ θεία Πρόνοια ἐξοικονομήσῃ ταῦτα ἄλλοθεν. Πλὴν ἤδη ὑπομονή· ὁ γέγονε, γέγονεν. Εἶπέ μοι ὁμως καὶ τοῦτο· ἐδέχθησαν ἄρα γε οἱ γεννιήτορες τὴν τῆς ἀγορᾶς βιβλίων πρόφασιν ἀνυπόπτως, ἢ μήπως ἐφάνησαν δισταζόντες;

Ω. Κατ' ἀρχὰς μὲν προθύμως μάλιστα συγκατετεθησαν· περὶ μεσημβρίην ὁμως τῆς χθὲς μοὶ ἐφάνησαν ἀκριβολογούμενοι κρύφα τὰ καθ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ θείου μου Εὐθυμένου, καί....

ΠΑΦΝ. Τοῦ Εὐθυμένου;

Ω. Μάλιστα.

ΠΑΦΝ. Συνεργία τοῦτο τοῦ μισοκάλου, τέκνον. Ὁ τῆς τῶν ψυχῶν ἡμῶν σωτηρίας πολέμιος, ὁ τὰ πάντα πρὸς τὴν τούτων ἀπώλειαν τεχνάζομενος, παρενέθετο ἐν τῇ ὁδῷ ἡμῶν ἀνίσχυρον πρόσκομμα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Γνωρίζω ἐγὼ τὰς τοῦ θείου σου ἰδέας ἐκ φήμης· εἶνε ἐκ τῶν Ἑλληνιζόντων. Ὁ τῆς πλάνης ἀρχηγὸς καὶ μωρόσοφος Σατὰν ἐνέπλησε τὴν κεφαλὴν τῶν ἀντιθέων τούτων ἄλλοκότων καὶ βλασφημῶν τινῶν ἰδεῶν. Δοξάζουσιν οὗτοι, ὦ τῆς μωρίας! ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἕτερόν ἐστι, ἢ τὸ ἐλεεινὸν τοῦτο σαρκίον, γεννώμενον ἐπὶ τῆς γῆς οὐχὶ δι' ἄλλο τι, εἰμὴ ὅπως μετ' ὀλίγον παραδοθῆ τοῖς σκώληξι καὶ τῇ σήψει. Δοξάζουσιν ὅτι, τὸ νὰ περιφρονήσῃ τις τὴν ὕλην καὶ γενόμενος ἀνώτερος αὐτῆς διαβιώσῃ μοναδικῶς ἐν παρθενίᾳ, ἐν ἀγνεΐᾳ, ἐν πνεύματι τέλος, εἶνε πράξις ἀντικαινωμική. Οὐκ αἰσθάνονται ἐπομένως καὶ περιφρονοῦσιν ὡς σαλοὺς τοὺς διὰ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος κεκοσμημένους.

Οὐχί, Εὐθύμενες, ὁ πνευματικὸς βίος, ἀλλ' ἔμπαλιν ὁ ὑ-

λισμός αποσυντίθησι τὰς κοινωνίας. Καί πράγματι, εἰπέ μοι, τίς κατέστρεψε τὰς ἑλληνιζούσας κοινωνίας; Οὐκ αὐτὸς οὗτος ὁ ὑλισμὸς ᾧ ἐδούλευον; Ἐπειτὰ αἱ τῶν ἀυλοφρόνων ἡμῶν ἀρχαὶ δὲν ἀποκηρύττουσιν ὡς ἀπολύτως ἐναγῆ τὸν συζυγικὸν καὶ ἐπομένως τὸν κοινωνικὸν βίον· μηδαμῶς. Πεποιθήμεν ὅμως, ὅτι κοινωνία τις, ὅπως στριγθῆ ἐν τῇ ἀρετῇ, εἶν' ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἐξουθενήσῃ σχεδὸν τὸν σαρκικὸν ἄνθρωπον. Συνεπῶς δὲ θεωροῦμεν τὸν ἀναχωρητικὸν βίον ὡς τὸ ἄωτον, ὡς τὴν ἄκραν ἔκφρασιν τῶν ἀνθυλικῶν τῆς κοινωνίας τάσεων. Ἄλλ' ἐάσωμεν, φίλτατον μαθήτευμα, τοῦς τῇ φιλοσοφικῇ ἀφροσύνῃ ἐπομένους ἐν τῇ τοῦ ὑλισμοῦ πλάνῃ ἢ προείλοντο, ἡμεῖς δὲ διὰ τῆς ἰσαγγέλου πολιτείας ἐπαρθῶμεν εἰς σφαῖράς ὑψηλοτέρας. Γενῶμεθα δηλαδὴ ὄλοι πνεῦμα, ὅπως ἀπαλλαγῶμεν τῶν τῆς σαρκὸς παθῶν καὶ παρεκτροπῶν, αἵτινες εἰς οὐδὲν ἕτερον φέρουσι ἐπὶ τέλους, εἰμὴ εἰς ἀλγεινὸν μετ' ἀμέλῃ, βύοντες τὰ ὧτα εἰς τὰς τυχῶν τῶν ἑλληνιζόντων σαφιστικὰς εἰσηγήσεις.

ΙΩ. Αἱ ἀπὸ τοσοῦτο σαφώταταί σου διδασκάλια, ἀξιόγαστε Πάτερ, ἐδραίωσαν ἤδη ἀκούντως ἐν τῷ πνεύματί μου τὴν τῆς σωτηρίας μου ἰδέαν, ὥστε τοῦ λοιποῦ οὐδεμία ἄλλη εἰσηγήσις δύναται, θεοῦ σκέποντος, νὰ εὕρῃ λαβὴν τινα ἐπ' αὐτοῦ. Ὡς πρὸς τοὺς γονεῖς μου ὅμως ἢ τοῦ θεοῦ μου ἐπιρροή μ' ἐμβάλλει εἰς ἀμηχανίαν.

ΠΑΦΝ. Οἱ γονεῖς σου, τεκνίον, παιδιόθεν ἀνετράφησαν ἐν τῇ εὐσεβείᾳ, ὥστε ἤδη ἐν ἡλικίᾳ διατελοῦσιν οὐδεὶς φόβος μὴ παραπεισθῶσιν.

ΙΩ. Δὲν ἐννοῶ τοῦτο, ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως τῇ ἐκείνου εἰσηγήσει μᾶς διαχωρίσωσιν.

ΠΑΦΝ. Καὶ ἐπὶ τίνων διδομένων στηρίζεται ἡ τοιαύτη σου ὑπόνοια;

ΙΩ. Σοὶ εἶπον ὅτι χθὲς περὶ μεσημβρίαν καὶ τὴν δειλὴν ἐφαίνοντο συνδιασκεπτόμενοι μετὰ τοῦ θεοῦ μου Εὐθυμένους, σήμερον δὲ τὸ πρῶτ' αἴφνης παρήγγειλαν εἰς τὸν παῖδα, ὁστις συνήθως μὲ συνοδεύει ἕως ἐδῶ καὶ ἔπειτα ἀναχωρεῖ, νὰ μὴ ἀπομακρύνῃται ἀπ' ἐμοῦ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

ΠΑΦΝ. Αἱ, αἱ, ἐνόησα· σημεῖον τοῦτο τῆς ἐσχάτης πρὸς ἡμᾶς δυσπιστίας.

ΙΩ. Ὡς δὲ νὰ μὴ ἤρκει ἡ τοιαύτη κατασκόπευσις, ὅτε πρὸ ὀλίγου ἐξηρχόμην τῆς οἰκίας ὅπως ἔλθω ἐδῶ, συνήντησα κατευθυνόμενον πρὸς ταύτην—πρᾶγμα δι' αὐτὸν κατὰ τοιαύτην ἑωθινήν ὥραν ἀσύνηθε;—τὸν ῥηθέντα θεῖόν μου, ὁστις χαιρετίσας με, « Εἰς τὸ σχολεῖον Ἰωάννη; » μοι εἶπεν ἀποκριθέντος δ' ἐμοῦ καταφατικῶς, « Πρόλαβε, παρακαλῶ, ἐπρόσθεσε, νὰ φθάσης παρὰ τῷ σεβασμίῳ Ἀββα, ὅπως ἀσπασάμενός μοι αὐτὸν τὸν εἰδοποίησης, ὅτι ὅσον οὐπω θέλω λάβει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἔλθω πρὸς ἐπίσκεψίν σου » ὥστε ἴσως ἤδη καὶ οὗτος ἤψατο τῆς πρὸς τὰ ἐδῶ.

ΠΑΦΝ. Μηδὲν δέδιδι, τέκνον· τοὺς τοιοῦτους τριβόλους ἐγκατασπείρει πάντοτε, θεοῦ παραχωρήσει, τὸ τῆς πονηρίας πνεῦμα ἐν τῇ τῆς ἀρετῆς ὁδῷ, ὅπως δοκιμασθῇ ἡ ἡμετέρα εὐστάθεια. Καλῶς νὰ ἔλθῃ λοιπὸν ὁ θεῖός σου. Τί ποτε οὗτος δυνήσεται καθ' ἡμῶν, ἐνόσω ἡμεῖς ἐμμένομεν ἀκράδαντοι εἰς τὰς ἀποφάσεις μας;

ΙΩ. Ἡ τοῦ θεοῦ μου ἐπίσκεψις μ' ἐμβάλλει εἰς ἀνησυχίαν, καθόσον εἰμι βέβαιος ὅτι, ἐὰν οὗτος ἐλθὼν ἐδῶ ἀποπειραθῇ τῆς γνώμης σου, ἡ ὀσιολογιότης σου, ὡς ἄνθρωπος φιλαλήθης, εἶσαι ἱκανὸς νὰ τῷ ἀποκαλύψῃς ἀντικεῖν τὰ πάντα.

ΠΑΦΝ. Καὶ τί πρὸς τοῦτο; Μήπως ὁ θεὸς ἐγκατέλιπέ ποτέ τινα ἀνακηρύξαντα ἀφόβως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ταῦτ' οὐκ εἶπεν τὴν ἀλήθειαν;

ΙΩ. Τοῦτο εἶνε βεβαίως ἀδιαφιλονείκητον. Καὶ ὅμως ἐὰν καταγγείλωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ διὰ τοῦ θεοῦ μου πρὸς τοὺς γονεῖς τὰ τεκταινόμενα, θέλει ἄρα γε ἡ θεία σύνεσις ἐπιδοκιμάσει τὴν ἀπερισκεψίαν ἡμῶν ταύτην, ἢ θέλει μᾶς ἐγκαταλείψει πρὸς ποινήν ἐκτεθειμένους εἰς τ' ἀποτρεπτικὰ μέτρα, ἅτινα θέλουσι σπείσει νὰ λάβωσιν ἐν τῷ ἅμα καθ' ἡμῶν οὗτοι;

ΠΑΦΝ. Ἐκεῖνος ὅστις ἐλέγχει πολλάκις τὴν ἀνθρώπινον περίσκεψιν ὡς ἀνόνητον, ὅταν αὕτη ἀντιστρατεύηται τοῖς θελήμασιν αὐτοῦ, εἶνε πάντῃ ἀπίθανον ὅτι θέλει ἐγκαταλείψει ἡμᾶς, οἵτινες ἀπροκάλυπτοι καὶ τῇ Προνοίᾳ αὐτοῦ ἀφοσιούμενοι μᾶλλον, ἐπιχειροῦμεν νὰ βαδίσωμεν εἰς τὰς τρίβους αὐτοῦ. Ἐπειτα, μήπως οἱ γονεῖς δυνήσονται ποτε

νά προλάβωσι σπεύδοντες τὴν τῆς Ἐκείνου ἀντιλήψεως ταχύτητα;

ΙΩ. Πείθομαι εἰς ταῦτα, διδάσκαλε. Λοιπὸν δὲ παρακλειδομαί σοι νά προαλειφθῆς, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἀντεπεξέλθῃς ἐρωμένως ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀρχῶν κατ' ἀνθρώπου δεινῶς διαλεκτικοῦ παρ' ἡμῖν φημιζομένου, καὶ τὸ δὴ λεγόμενον γλῶσσαν Ἀρείου (1) ἔχοντος.

ΠΑΦΝ. Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, τέκνον μου, ἀπεκδέχου τὰ νικητήρια οὐχὶ παρὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος, ἀλλὰ παρ' Ἐκείνου ὅστις τοὺς μὲν ἀσφούς πολλαίκις σοφίζει, τοὺς δὲ σφοῦς καταισχύνει.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ΜΑΘΗΤΗΣ.

ΜΑΘ. Ὁ κυρὸς Εὐθυμένης, θεῖος τοῦ Ἰωάννου, ἐπιθυμεῖ, διδάσκαλε, νά σοὶ δοιλήσῃ κατὰ μόνας.

ΠΑΦΝ. Προσελθέτω Ἰωάννη, τεκνίον ἐμὸν, ἀνάγκη νά μᾶς ἀφήσῃς μόνας.

ΙΩ. (ἀποσυρόμενος). Παρακαλῶ σε, διδάσκαλε, νά δεχθῆς τὸν θεῖόν μου προσηνῶς, καὶ ν' ἀποφύγῃς, εἰ δυνατόν, ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξει πᾶσαν τραχείαν ἢ πᾶσαν σύγγνωθι τῇ δειλίᾳ μου, παρατετολμημένην ἔκφρασιν.

ΠΑΦΝ. Ἐπαναπαύου ὡς πρὸς ταῦτα, υἱέ μου κατὰ πνεῦμα, εἰς τὸν χαρακτῆρά μου προπάντων δ' ἔλπιζε ὅτι τὰς ἔκφράσεις μου θέλει μοὶ τὰς ὑπαγορεύσει ὁ πάσης μετριοπαθείας καὶ συνέσεως ἐρμηνεύς.

(1) «Γλῶσσα Ἀρείου» καὶ «ἤνοιξε τὸν Ἀρειὸν του» (τὸ ὡς τοῦ Ἀρείου στόμα του δηλ.), δημώδεις περιφράσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει φαντάσθητε ὅποια γλῶσσα νά ἦτον ἡ τοῦ Ἀρείου, ὥστε ὑστερον ἀπὸ τόσους αἰῶνας δὲν δύναται εἰσέτι ὁ λαὸς νά τὴν λησμονήσῃ.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ.

ΕΥΘ. Χαίροις, διδάσκαλε!

ΠΑΦΝ. Κύριος χαροποιήσαι ἡμᾶς, τέκνον! Κάθισον, παρακαλῶ.

ΕΥΘ. Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ὁ Ἰωάννης σὲ εἰδοποίησε περὶ τῆς ἐπιθυμίας ἣν εἶχον νὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν τῆς γνωριμίας καὶ συνομιλίας σου.

ΠΑΦΝ. Μάλιστα! τὸ πεθητὸν τέκνον μὲ εἰδοποίησε μὲν περὶ τούτου, πλὴν μ' ἄφησε διαπορούντα τὸ αἴτιον, φίλιον πέποιθα, ὅπερ προῦκάλεσεν ἐν σοὶ τὴν δι' ἐμὲ ὄσω ἀπροσδόχου, τόσω καὶ εὐχάριστον ἐπιθυμίαν ταύτην.

ΕΥΘ. Τὸ αἴτιον εἶνε τοῦτο: ἐπόθουν νὰ διαφορισθῶ ὡς πρὸς ζήτημά τι, περὶ τοῦ ὁποίου ἔκρινα, ὅτι μόνη ἡ τῆς αἰδεσιμότητός σου θρυλουμένη ἐπιστήμη ἠδύνατο νὰ μοὶ παράσχη πειστικὰς διασαφήσεις.

ΠΑΦΝ. Πᾶσα ἀνθρώπινος σοφία, τέκνον μου, εἶνε φύσει ἐπισφαλεστάτη· ἔδει τοίνυν νὰ παρακαλέσης μᾶλλον τὸν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης κάτοχον, ὅπως εὐδοκήσας σὲ διαφωτίσῃ δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου. Καὶ ποῖον εἶνε, παρακαλῶ, τὸ ζήτημα τοῦτο;

ΕΥΘ. Εἶνε τὸ περὶ ὁρθότητος ἢ ἐν τῆς τοῦ ἀναχωρητισμοῦ δοξασίας. Ζήτημα περὶ τοῦ ὁποίου εἰς μάτην ἀπετάθην μέχρι τοῦδε πρὸς διάφορα πρόσωπα ἄτινα, ὡς σὺ, ἦσαν θιασῶται τοῦ ῥηθέντος δόγματος, ὅπως οἰκοδομῶσι καμὲ· διότι ταῦτα μοὶ ἀπήντησαν ἀεὶ ποτε διὰ κοινῶν τιμῶν τόπων, ἢ διὰ φαντασιοκοπιῶν οὐδόλως ἱκανοποιουσῶν τὸ λογικόν. Ἐδέησεν ὅθεν νὰ ἐμμείνω εἰς τὰς περὶ τῆς δοξασίας ταύτης, πεπλανημένως ἴσως, πεποιοήσεις μου ἀμετάπειστος.

ΠΑΦΝ. Τὰς ποίας δηλαδὴ;

ΕΥΘ. Ἐὰν ἐξέθετον ταύτας μετὰ παρρησίας, δύναμαι νὰ ἐλπίσω ὅτι δὲν θέλεις σκανδαλισθῆ ἢ μοὶ ἀχθεσθῆ, πάτερ.

ΠΑΦΝ. Παντάπασι. Καθόσον ἡ σὴ παρρησία θέλει μ' ἐν-

θαρρύνει ν' ἀπαντήσω, οὐδόλως, τὸ ἐπ' ἐμοί, φειδόμενος τυχὸν τῶν σῶν πεποιθήσεων ἢ χολακεύω ταύτας.

ΕΥΘ. Φρονῶ λοιπὸν, ὅτι ὁ ἀναχωρητισμὸς εἶνέ τι ἀντιστρατευόμενον τοῖς χριστιανικοῖς δόγμασιν· διότι οἱ καλόγηροι ἀντικαθιστῶσι μὲν μισογαμουντές τὴν ἐντολὴν, « Ἀυξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε », διὰ τῆς, « Ὀλιγοποιεῖσθε καὶ μὴ πληθύνεσθε », παρeisάγουσι δὲ φυγοπονοῦντες ἀντὶ τοῦ νόμου, « Ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου », τὸν « Ἐν ἰδρώτι τοῦ τῶν ἄλλων προσώπου φαγῆ τὸν ἄρτον σου », ἢ κατ' ἀσκητικὴν ἔννοιαν, τὸν « Αἰρετώτερον νὰ μὴ φάγῃς παρὰ νὰ ἰδρώσῃς. » Προσέτι λησμονοῦντες ὅτι δύνανται ποτε νὰ ἐρωτηθῶσιν, ὡς ἄλλοι ΚΑΤΙΝ: « Ποῦ εἶνε ὁ ἀδελφός σου; » φύγουσι τὸν πλησίον αὐτῶν, ἀπαρνούμενοι πᾶσαν μετ' αὐτοῦ συναδελφότητα κατ' ἀλληλεγγύην.

ΠΑΦΝ. Ἐπειδὴ μὲ προειδοποίησας, ὅτι θέλεις νὰ σοὶ ἀπαντήσω οὐχὶ διὰ κοινῶν τόπων ἢ φαντασιοκοπιῶν, ἀλλὰ συλλογισματικῶ τῷ τρόπῳ, ἀνάγκη νὰ συνεννοηθῶμεν πρότερον περὶ τοῦ τί ἐστὶ λογικόν. Σ' ἐρωτῶ λοιπὸν, τί ἐνοεῖς διὰ τῆς λέξεως, λογικόν;

ΕΥΘ. Λογικόν εἶνε τὸ φῶς ἐκεῖνο, ὅπερ διὰ τοῦ συλλογισμοῦ ὁδηγεῖ ἐκάστοτε τὸν ἄνθρωπον.

ΠΑΦΝ. Ὅστε, ἐάν, π. χ., παραθέσω σοι δύο βρώματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν εὐχυμον, τὸ δὲ ἀνούσιον, ἀπαιτεῖται ἄρα γε μακρὸς τις φυσιολογικὸς συλλογισμὸς, ὅπως μεταξὺ αὐτῶν ἐκλέξῃς;

ΕΥΘ. Οὐχὶ βεβαίως· ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα ἡ γεῦσις ἀρκεῖ.

ΠΑΦΝ. Ἐάν δὲ δύο ἀντικείμενα διαφόρου καλλιτεχνικῆς ὀρέξεως, δυνήσεται τι ἄρα γε ὁ συλλογισμὸς, ἢ ἀνενεχθήσῃ μᾶλλον εἰς τὸ τῆς φιλοκαλίας σου αἶσθημα, ὅπως τοῦτο ἀποφασίσῃ;

ΕΥΘ. Εἰς τοῦτο μᾶλλον.

ΠΑΦΝ. Ἐξ ἄλλου πάλιν, ἐάν ὑπ' ἀκαριαίου τινὸς κινδύνου ἐπαπειληθῆς, θέλεις ἄρα γε δώσει καιρὸν εἰς τὸν συλλογισμὸν νὰ σὲ φωτίσῃ ἢ θέλεις προφυλαχθῆ ὡς ἐξ ἐμφύτου ὀρμῆς;

ΕΥΘ. Θέλω πράξει τὸ δεύτερον.

ΠΑΦΝ. Ἐπειτα λοιπόν, ὅτι τὸ λογικὸν δὲν εἶνε ὁ μόνος ἐν ἡμῖν γνῶμων, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ τῆς γεύσεως αἶσθημα ἢ τὸ τῆς φιλοκαλίας ἢ τὸ τῆς αὐτοσυντηρήσεως, καὶ ἀπροσδιορίστως εἰπεῖν, τὸ αἶσθημα, εἶνέ τις τοιοῦτος.

ΕΥΘ. Φαίνεται.

ΠΑΦΝ. Ἐάν ἤδη ἐρωτήσης τὸν συλλογισμὸν, τί ἐστὶ καλὸν καὶ τί κακὸν, θέλει σοὶ ἀπαντήσῃ, ὅτι καλὸν μὲν ἐστὶ πᾶν ὅ,τι εἶνε οἷον ἔδει νὰ ἦνε, ὅπως μὴ ἦ φευκτὸν, κακὸν δὲ τάνάπαλιν. Ἐάν δ' ἐρωτήσης περὶ τῶν αὐτῶν τὸ αἶσθημα, θέλει σοὶ ἀπαντήσῃ. ὅτι καλὸν μὲν εἶνε πᾶν ὅ,τι τῷ ἀρέσκει, κακὸν δὲ ὅ,τι τῷ ἀπαρέσκει. Ὡσθ' ἐκατέρωθεν, εἰ καὶ κατὰ τύπον διάφορον, λήψη ὁμως τὴν αὐτὴν κατ' οὐσίαν ἀπάντησιν ὅπερ δηλοῖ, ὅτι τὸ αἶσθημα δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν συλλογισμὸν. Ἐάν δ' ἐξῆς μερικέων τὸ ζήτημα ἐρωτήσης τό τε λογικὸν καὶ τὸ αἶσθημα περὶ ῥητοῦ τινος ἀντικειμένου, πότερον, καλὸν ἢ κακὸν εἶνε τοῦτο, ὁ μὲν συλλογισμὸς θέλει σοὶ ἀπαντήσῃ, εἰ γε δυναθῇ τοῦτο, ἠτιολογημένω μὲν τῷ τρόπῳ, βραδύς ὁμως καὶ ἐφεκτικὸς, ἐνῶ τὸ αἶσθημα ἀναιτιολογήτως μὲν, θέλει ὁμως ἐκφέρει τὴν ἐτυμηγορίαν αὐτοῦ, πρῶτον μὲν προχειρότερον, δεύτερον δὲ λεπτότερον καὶ τρίτον ἀνευδοιάστως. Δὲν ἔχουσι ταῦτα οὕτω, τέκνον Εὐθύμενες;

ΕΥΘ. Ἐπιφυλάσσομαι συμπλήρωσίν τινα ἐν τῇ περὶ συλλογισμοῦ γνῶμη ἣν ἐξήνεγκας.

ΠΑΦΝ. Τὴν ποίαν;

ΕΥΘ. Πρὸς τὸ παρὸν ἀδιάφορον ἐπιφυλάσσομαι.

ΠΑΦΝ. Ἀφοῦ λοιπόν τὸ αἶσθημα δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν συλλογισμὸν, εἶνε δίκαιον οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργοῦμενοι νὰ κατακριθῶσιν ἐπὶ αὐτοματισμῶ;

ΕΥΘ. Οὐδὲλως.

ΠΑΦΝ. Καὶ ἀφοῦ ἐξ ἄλλου τὸ αἶσθημα εἶνε λεπτότερόν τι καὶ ὀξύτερον, δὲν εἶνε δίκαιον οἱ δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦντες νὰ θεωρῶνται ὡς λεπτοφρονέστεροι καὶ ὀξυνοῦστεροι;

ΕΥΘ. Ἐναμφιβόλως.

ΠΑΦΝ. Μάθε τίνυν, φίλη κορυφή, ὅτι ἡ τῆς τοῦ ἀναχωρητισμοῦ δοξασίας ὀρθότης εἶνε ζήτημα αἰσθήματος καὶ οὐχὶ συλλογισμοῦ, ὅπερ ἐξ αἰτίας λεπτότητος διαφεύγει τοῦ-

τον. Διὰ τοῦτο οἱ ἐκ τῶν καλογήρων ὄσους ἠρώτησας περὶ αὐτοῦ δὲν ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἱκανοποιήσωσι τὸ λογικόν σου δι' εἰκοτολογίας συλλογισμῶν. Ἴσθι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι καθὼς οἱ ἐθισθέντες νὰ βλέπωσι τὰ πάντα διὰ τοῦ τῆς συλλογισματικότητος πρίσματος εἶνε ψυχροὶ πρὸς τὸ αἶσθημα, οὕτω καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῦ αἰσθηματίας ὁ συλλογισμὸς εἶνε πάντη ἀδιάφορος.

ΕΥΘ. Ἦδη ἐννοῶ τίνος ἕνεκα καλογηρικαὶ τινες βίβλοι, τὰ συναξάρια, π. χ., εἶνε γεγραμμένα οὕτως, ὡς εἰ ἐμελλον' ἀναγνωσθῶσιν ὑπ' ἀνθρώπων πρὸς οὐδ' ἡ συλλογισματικὴ ἀκριβολογία εἶνέ τι ἀδιάφορον. Πράγματι τὰ ἐν αὐτοῖς βιογραφικὰ διηγήματα βρῖθουσιν ὀνθυλευμάτων, ἅτινα παρακρούουσι καὶ ὡς πρὸς αὐτὴν ἔτι τὴν κατ' ἐπιφανείαν πιθανολογίαν. Οὕτω, μεταξύ παμπόλλων ἅτινα ἐπέρχονται μοι πρὸς γέλωτα, λησμονῶν ποτε ὁ βιογράφος, ὅτι ἐν μακρῷ καταλόγῳ, ἐξ οὗ ἀπεκλείοντο τὰ ὄσπρια, ἀπῆρρίθμησε προηγουμένως καὶ μετὰ μεγάλης λεπτομερείας ἅπαντα τ' ἀντιγαστριμαργικὰ εἶδη ὑπ' ὧν ὀσιός τις ἐκ περιτροπῆς, κατὰ ῥητάς τῆς ἡλικίας του περιόδους, ἐτρέφετο, παρειαγάγει αἴφνης, θέλων νὰ διηγηθῆ χάριέν τι ἐπεισόδιον, ὅπερ μὲ διαφεύγει, εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ ἐρεβίνθους, ἀδιαφορῶν ἐὰν δι' αὐτῶν κατεπροδίδετο ψευδόμενος.

ΠΑΦΝ. Βλέπω, ἀγαπητὲ, ὅτι δὲν εἶσαι ἄγευστος καὶ τῶν τοιούτων ψυχῶφελῶν ἀναγνωσμάτων. Τὸ περὶ οὗ ἐμνήσθης ἐπεισόδιον εἶνε ἐκ τῶν τεραστίων ἀσκητικῆς τινος μεγαλωνύμου ὀσιότητος, ἣτις, παρκτηρήσασά ποτε εἰς τὸν ὑπὴρρέτην, ὅτι τὸ τῶν ἐρεβίνθων, χλωρῶν τούτων καὶ οὐχὶ ξηρῶν, μαγείρευμα ἀπέφερε κκοσμίαν τινὰ, ἐπειδὴ οὗτος ἀντέλεγε, διέταξε νὰ παρατεθῶσιν οὗτοι τοῖς κτήνεσιν, ἅτινα ἀμέσως (ὦ τῶν θαυμασίων σου Κύριε!) ἀπέστρεψαν ὑπ' ἀηδίας τὸ ῥύγχος. Καὶ τότε δὴ ὁ μάγειρος ἐννοήσας τὸ τοῦ θαυματουργήματος σημαίνόμενον, ὡμολόγησεν, ὅτι οἱ ἐρεβίνθοι ἦσαν πράγματι δῶρον φιλαργύρου τινός.

ΕΥΘ. Εὐνότροπος τῶντι ἡ τοιαύτη ὀσφραντικὴ τοῦ ὀσίου δύναμις!

ΠΑΦΝ. Μὴ μυκτηρίζε, νεανίσκε, τὰ καθ' ἡμᾶς· διότι οὐχὶ τῆ ἀληθείᾳ ἀπορία ὕλης, ἀλλὰ δι' ἔλλειψιν Ἀριστοφα-

νῶν διατελεῖτε ἀπηλλαγμένοι πολλῶν νεφελοκοκκυγιῶν πῆς ὑμετέρης συλλογισματικότητος. Πλὴν πρὸς τί αἱ ἀντεγκλήσεις; Εἰς ὑμᾶς τὰ σκώματα δεῶν νὰ ᾧσι συγκεχωρημένα, διότι, μὴ τολμῶντες ν' ἀνασπληώσητε τὰς δοξασίας ὑμῶν, καθὸ ἀποτελοῦντες ἀσήμαντον ἐν τῇ κοινωνίᾳ μειονότητα, μετέρχεσθε ταῦτα, ἐν τῇ ἀνισχύρῳ ὑμῶν κατ' αὐτῆς ἐχθροπαθείᾳ, καθὼς τὰ παρωργισμένα γύναια τὰς λοιδορίας.

ΕΥΘ. Μειονότητα βεβαίως. Ὑμεῖς, οἱ ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ὡς ὑπὸ τυφλοῦ ὄρμεμφύτου ἀγόμενοι, ἔχετε ἐν πρώτοις ὑπὲρ ὑμῶν φύσει τὸ ἀσθενέστερον, τὸ καὶ αἰσθηματικώτερον ἤμισυ τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὀλομελείας· ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως ἡ ἀκαταλόγιστος πλειονότης τῶν ὄχλων σᾶς ἀνήκει. Ὡς ἐπίμετρον δὲ τῆς τοιαύτης συναγωγῆς ἔχετε τοὺς ἀδιαφόρους ἢ ὑποκριτὰς, καὶ ὡς ἄνθος αὐτῆς τοῦς κουφόνοας καὶ βλάκας. Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ πλὴν τὸ εἶ. Ἡμεῖς ἀριθμοῦμεν ὀλίγους μὲν, λογάδας ὅμως.

ΠΑΦΝ. Συγχάριρ ὑμῖν, θευμάσιι λογάδες! Ἄλλὰ τότε, ἀφοῦ εἴσθε τόσοι ὀλίγοι ὅσους δύναται νὰ περιλάβῃ ἀνέτως ἀεροβίμον τι μηχανήμα, μεταβῆτε, παρακαλῶ, εἰς τὴν σελήνην, καὶ ἐκεῖ εὐρήσετε ἅπαντα τὸν χῶρον ἐλεύθερον, ὅπως ἐγκταστήσητε τὴν ἰδιόρρυθμον ὑμῶν κοινωνίαν. Ἄφετε δὲ καὶ ἡμᾶς τὴν ἀνθρωπότητα νὰ διάγωμεν ἐνταυθι κατὰ τὰς ὁρμάς τῆς καρδίας μας, ἥτοι κατὰ τρόπον μᾶλλον συνάδοντα τῇ ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἀπεργασθείσῃ ἡμῖν φύσει.

ΕΥΘ. Ἐγὼ, πάτερ μου, οὐκ ἀντιμέμομαι σοι, οὐδ' ἀντιμετρῶ σοι τὴν σὴν εἰρωνείαν ταύτην, διότι μοι εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορος. Τοῦτο δὲ μόνον θέλω νὰ σ' ἐρωτήσω, δὲν ὑπάρχει ἄρα γε τρόπος, ἀφείς τὴν τῆς αἰσθηματικότητος ἀοριστολογίαν, νὰ μὲ διαφωτίσης περὶ τῆς τοῦ καλογηρισμοῦ χρησιμότητος δι' ἐπιχειρημάτων κατηγορικωτέρων;

ΠΑΦΝ. Ἡ τοῦ καλογηρισμοῦ χρησιμότης ταυτίζεται μετὰ τῆς ὀρθότητος αὐτοῦ ὡς δόγματος· ἀλλ' ἀφοῦ σὺ, εὐθύμενος, δὲν δύνασαι ν' ἀντιληφθῆς τῆς ὀρθότητος αὐτοῦ ὡς δόγματος, οὐδὲ τὴν χρησιμότητά του θέλεις δυνηθῆ ποτὲ νὰ κατανοήσης.

ΕΥΘ. Διατί τάχα φρονείς, ὅτι ἡ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος δόγματος ὀρθότης δὲν δύναται νὰ μοὶ ᾔνε καταληπτή;

ΠΑΦΝ. Καθὼς ἡ ἰκανότης ὀργάνου τινὸς τῶν σωματικῶν τούτων ἀμβλύνεται, ὅτε καὶ καθόσον αἱ λειτουργίαι αὐτοῦ ἐκτελοῦνται καθ' ἕξιν ὑφ' ἑτέρου τινὸς τῶν ῥηθέντων ὀργάνων, οὕτω καὶ ψυχολογικῶς, ὅταν αἱ τῆς αἰσθητικότητος λειτουργίαι ἐκτελῶνται, ὅπως παρὰ σοί, ὑπὸ τῆς συλλογισματικότητος, τὸ αἶσθημα ἀποβαίνει νωθρόν. Διὰ τοῦτο εἰμί βέβαιος, ὅτι τὸ τοῦ καλογηρισμοῦ δόγμα, δόγμα ὅπερ μόνη ἡ τεθηγμένη αἰσθητικότης δύναται ν' ἀντιληφθῆ, ἔσεται σοὶ διαπαντὸς ἀκατάληπτον. Ἐξεναντίας δὲ, ἐὰν τὸ αἶσθημά σου ᾔτον ἐπίσης ἀκμαῖον καὶ ὑπὸ τῆς συλλογισματικότητος ἀλύμαντον, ὅπως ᾔτο τὸ ἐμὸν, ὅτε διετέθη νὰ γείνω καλόγηρος, τότε ἤθελες ἀντιληφθῆ ἐξάπαντος τὸ τοῦ καλογηρισμοῦ δόγμα, καὶ ἐπομένως τὴν τούτου πρακτικὴν χρησιμότητα, ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ἐναργείᾳ.

ΕΥΘ. Δὲν μοὶ λέγεις, παρακαλῶ, ποῖοι λόγοι σ' ὤθησαν ν' ἀσπασθῆς τὴν μοναδικὴν βιοτήν;

ΠΑΦΝ. Καὶ ἄνευ τῆς σῆς προτροπῆς εἰς τοῦτο ἔδει νὰ μὲ περιαγάγῃ ἡ τοῦ λόγου ῥύμη. Ἐγὼ, ἐγκαταλελειμμένος κατ' αὐτὸ τὸ τῆς ἡβης ἄνθος, καθὸ ὀρφανός, ὑπὸ συγγενῶν ἐγωϊστῶν εἰς τὰς ἰδίας μου δυνάμεις, ὅπως διανοίξω ἐμαυτῷ δδόν τινα ἀποκαταστάσεως ἐν κοινωνίᾳ, ἐνθα τὸ τὰ πάντα ἄγον καὶ φέρον ἰδιότροπον τῆς τύχης διαστρέφει τὰς καρδίας πλουσίων τε καὶ πενήτων μέχρις ἀποκτηνώσεως, ἀφοῦ ἐπὶ μακρᾷ ἐτῶν περιόδῳ πολλὰ ἔκαμον ἀνωφελῶς ἐν τῷ τοιοῦτῳ ἀγῶνι, ἀπεδυσπέτησα τέλος. Ἐν τινι ὅθεν ἐωθινῇ ἀπέλπιδι ἐξεγέρσει μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ μετατοπισθῶ ἀλλαχού, ἕως ἐκεῖ εὖρω κοινωνίαν εὐμενεστέραν. Ἐπεχείρησα τοίνυν, περὶ καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἐλαφρότατος, τὴν τυχοῦσαν ὁδὸν πρὸς ἣν οἱ πόδες μου μ' ἔτρεψαν, καὶ οὕτως ἀπεπλανήθην μακρὰν ἐν τῇ ἀκαλλιεργήτῳ φύσει.

Καθόσον δὲ προῦχώρουν, ἡ γαλήνη, ἡ ἡρεμία ἣν ἀνεώρων, διακεχυμένη ὑπὸ τῆς τοῦ Δημιουργοῦ παναγάθου χειρὸς ἐπὶ τοῦ ἀκατοικήτου κόσμου, ἐνέπλησε τὴν καρδίαν μου μελαγχολικῆς μὲν, πλὴν ἀμβροσίου ἡδονῆς, ἧς ἤμην τέως ἐν τῷ κοινωνικῷ κυκεῶνι ἀπείρατος. Βαθμηδὸν ὁμῶς αἶσθημά

τι σφοδρότερον, ὁ τοῦ ἀναχωρητισμοῦ ἔρωσ, ἀνήθη ἐν τῇ ψυχῇ μου, ὥστε καταλιπὼν πᾶσαν πεπατημένην διεύθυνσιν ἐτράπην τὴν τῶν ὀρέων, ζητῶν σπήλαιόν τι ἐνθα, εἰ δυνατὸν, νὰ καταφύγω αὐτοσχέδιος ἐρημίτης. Ὑπὸ τοιοῦτου τοίνυν πόθου ἐλαυνόμενος διεσκέλιζον ὄρη καὶ φάραγγας, ὄτ' ἐξαπίνης καὶ ὡς διὰ μαγείας μοι παρουσιάζεται ὀπισθεν καμπῆς, πορφυρομένη ὑπὸ τοῦ δύνοντος ἡλίου, ἡ γραφικωτάτη ἀποψὶς μικρᾶς τινος ἀρχαίας μονῆς.

ΕΥΘ. Εἰς Ἄθω ταῦτα ;

ΠΑΦΝ. Ὅχι· ἐπειτα ὑπῆγα εἰς τὸ Ὅρος. Σημείωσον ὅτι, εἰ παλαιοὶ κτίτορες, ὅπως καταστήσωσι τὸ τῶν ἀναχωρητηρίων γόητρον ἰσχυρότερον, καὶ τὰ πλήρη αἰσθηματικότητος θέλητρα τῶν τοιούτων διαιτημάτων ἐπαγωγότερα, ἐξέλεγον πρὸς ἀνίδρουσιν αὐτῶν θέσεις ὅσῳ ἐνδέχεται ἐπιβαλλούσας (1). Σπεύσας λοιπὸν ἀφικνούμαι ὄψις ἤδη, πεινῶν καὶ κατάκοπος, παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἐν λόγῳ καταγωγίου, ζητῶν ἄσυλον διανυκτερεύσεως, καὶ παραχρῆμα μοι ἀνοίγεται αὐτῇ φιλόξενος. Ἰδοῦ δὲ πῶς, κλεισθεῖσα ἐξῆς ὀπισθὲν μου, περιέλαβεν ἐν τῇ καλογηρικῷ ἐρκίῳ, ἐνθα οὐκ ὀλίγους διήνυσα εὐδαίμονας ἐνιαυτοῦς, ἐν ἔτι πλάσμα τοῦ θεοῦ, ὅπερ ἐν τῇ ἀπειροκάλῳ αὐτῇ, σκαιότητι ἀπέκρουε (2)

(1) Πάμπολλαι Μοναὶ ἔσχον ἰδρυτὰς ἀπλοῦς τινὰς ἐρημίτας. Οἱ τοιοῦτοι ἐξέλεγον κατ' ἀρχὰς ὡς κατοικητήριον θεῖν τινὰ ἀπρόσβατον, ἥτις διὰ τὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἰδιόρρυθμον ἐφαίνετο ὡσεὶ δημιουργηθεῖσα ἐπίτηδες δι' αὐτοῦς. Πράγματι δὲ, καθὼς τὰ ὑψηλὰ τέρεμνα ἐξαιροῦσι παρὰ τῆ λαῶν τὸ τῆς βασιλείας γόητρον, οὕτω καὶ τὸ παράκρημον διαίτημα τοῦ ἐρημίτου συνέβαλλεν οὐκ ὀλίγον νὰ ὀσιοποιήσῃ τοῦτον ἐν τῇ τοῦ λαοῦ φαντασίᾳ, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ὁ ἀναχωρητὴς εἴλκυε πρὸς ἑαυτὸν τὴν κοινωνίαν τὴν ὅποیان ἐφαίνετο φεύγων. Περιεκυκλούτο λοιπὸν ἐν βραχεὶ ὑπὸ τινων μιμητῶν, ὧν τινων πολλαπλασιαζομένων βαθμῶδ' ἐρημητήριον μετεβάλλετο εἰς Μονήν. Φαντάζομαι ἤδη, ὅτι ἐάν ὑπῆρχε συλλογὴ τῶν εἰκονογραφημάτων τῶν τοιούτων θέσεων, ἤθελεν αὐτῇ εἶσθαι δημοσίευμα περιεργότατον.

(2) Ἐν ταῖς κοινωνίαις ἐνθα ἡ ἀμάθεια ἔχει ἐγκαθιδρυμένα τὰ ἑαυτῆς βασίλεια, ἐάν τις διὰ κόπου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ τύχης λαμπρᾶς καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς προσπορισθῇ ἐπιστήμην τινὰ ἢ τέχνην, ἐπὶ τῇ σκοπῇ τοῦ νὰ ὠφελῆθῃ ὠφελῶν,

συστηματικῶς ἢ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία. Σ' ἐρωτῶ ἤδη ἔ-
ξακολουθεῖς φρονῶν, ὅτι ὁ ἀναχωρητισμὸς εἶνε ἀπλῆ τις
φαντασιοπληξία;

ΕΥΘ. Βεβαίως, ὁπόταν μὴ ἔχων λόγον ὑπάρξεως ἐλέγχε-
ται οἴκοθεν ὡς τοιοῦτος.

ΠΑΦΝ. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐμῇ τουλάχιστον περιπτώσει, δὲν
φρονεῖς ἄρά γε, ὅτι ἡ περὶ τοῦ Ἄβελ ἐρώτησις ἦτο δικαιο-
τερον ν' ἀποταθῇ τῇ κοινωνίᾳ;

ΕΥΘ. Ἐν τῇ σῇ ἐννοεῖται' ἀλλ' ἐν τῇ σῇ σχεδὸν μόνῃ.

ΠΑΦΝ. Ἀμέλει καὶ τὸν ἄρτον οὐ μόνον ἡμῶν αὐτῶν, ἀλ-
λά καὶ τῶν ξένων οὓς ἐδεχόμεθα, ἐπορίζομεθα ἡμεῖς ἐν τῷ
ἰδρωτί τοῦ ἰδίου προσώπου' καθότι εἰργαζόμεθα ἐν τῇ μι-
κρῇ μας κυψέλῃ, ὡς φιλόπονοι μέλισσαι.

ΕΥΘ. Ἀποτελοῦντες οὕτως ἐπαινετέαν ἐξάιρεσιν.

ΠΑΦΝ. Αἱ καταχρήσεις δὲν εἶνε κανὼν τοῦ δόγματος. Ἡ
σαρκικὴ τέλος ἐγκράτεια, ἣν ἐξησκοῦμεν, ἴσως δὲν ἦτο ἀ-
νωφελὴς ὡς ἐμφανὴς ὑπογραμμὸς κατὰ τῆς ἀκολασίας.

ΕΥΘ. Δὲν λέγω τὸ ἐναντίον ταῦτα πάντα ὅμως δὲν εἶ-
νε ὁ ὑπὸ τῶν πείσεων τῆς ἑαυτοῦ θεοβλαθείας, ὡς ὑπ' ἐριν-
νύων οἰστρηλατούμενος καλογηρισμὸς. Ὁ ἐν τῷ παροξυσμῷ
τοῦ οἰκείου ἠθικοῦ νοσήματος ἐγειρόμενος, ὅπως καταπνίξῃ
τὴν κοινωνίαν καλογηρισμὸς. Ὁ ταύτην ἐγκαταλιμπάνων,
ὅπως, ἐν τῇ ἀνακολουθίᾳ τῆς ἑαυτοῦ ἀρνησινολίας, ἐπιπέσῃ κατ'
αὐτῆς ἀπηνέστερος καλόγηρισμὸς. Ὁ τυφλὸς τέλος τοῦ αἰ-
σθηματος λάτρης καλογηρισμὸς, ὅπερ εἶνε τόσῳ μισαλλόδο-
ξον, ὅσω ὁ συλλογισμὸς ἐν τῇ ἐφεκτικότητι αὐτοῦ εἶνε ἀ-
νεκτικὸς.

ΠΑΦΝ. Ἐγὼ ἀφηγήθην τινὰ, ἵνα ὑποδείξω τὴν μόνην αὐ-
τοῦ ἐποψίν ἣν δύνασαι ν' ἀντιληφθῆς.

ΕΥΘ. Ἀναμφιβόλως, καθόσον αἱ παραδοξότητες εἰς ἀς

δὲν θέλει βραδύνοι νὰ ἴδῃ, κατ' ἀρχάς μὲν μετ' ἐκπλήξεως, προϊόν-
τος δὲ μετὰ βαρυθυμίας, ὅτι ἐν αὐταῖς δύο μόνα εἶδη ἐπαγγελμά-
των χωρῶσι, τὰ βανάουσα δηλαδὴ καὶ τ' ἀγυρτικά. Πράγματι δὲ
θέλει βλέπει τοὺς μὲν βαναύσους διαδισύοντας ἐν σχετικῇ εὐπορίᾳ,
τοὺς δὲ ἀγύρτας ἀγομένους ἐν τιμῇ, ἑαυτὸν δὲ πενόμενον, παρο-
ρώμενον, συμβουλευόμενον, χλευαζόμενον, οἰκτιρούμενον κτλ.

οὗτος, ἄλλοις τὸ κατ' ἀρχάς, ὠθούμενος μέντοι ὑπὸ τῶν τῆς αἰσθηματικότητος παραφόρων βεγμάτων κατ' ὀλίγον ἐξώκειλε, εἶνε πάσης ἐννοίας ὑπέρτεροι. Εὐκαιρον εἶνε νὰ σ' ὑπενθυμίσω νῦν, πάτερ, τὴν περὶ συμπληρώσεως ἐν τῇ περὶ συλλογισμοῦ σῆ γνώμη ἐπιφύλαξίν μου. Ὅτε πρὸ μικραῦ διετάθης, ὅτι τὸ αἶσθημα εἶνε τὸ προχειρότερον, λεπτότερον καὶ ἀνενδοίαστον μέσον δι' οὗ ὁ νοῦς ἡμῶν ἀντιλαμβάνεται, παρέλειψας νὰ προσθήσῃς ὅτι, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ συλλογισμὸς εἶνε ἀσφαλέστερος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ αἶσθημα ἐπισφαλέστερον, μέχρι βαθμοῦ ἀπιστεύτου. Καὶ ὡς ἀπόδειξιν τῆς τοῦ αἰσθήματος τοιαύτης ιδιότητος σοὶ καθυποβάλλω τὸ παράδειγμα λαῶν ὀλοκλήρων, αἰώνες ἐπὶ αἰῶνας, ἐξ αἰτίας διαστροφῆς τῆς καλλιτεχνικῆς ὀρέξεως, ὑπελάμβανον ὡς τὸ τοῦ καλοῦ ἐπίλεκτον πλεῖστα ὅσα μορφώματα τερατωδῶς δυσειδῆ.

ΠΑΦΝ. Τί πρὸς τοῦτο; Μήπως ἡ κεφαλὴ εἶνε πλασμένη ὑποῦς, ὥστε νὰ παραπαίῃ ὀλιγώτερον τῆς καρδίας;

ΕΥΘ. Ἐν γένει καὶ συγκριτικῶς ὀλιγώτερον. Ὁ Θεός, πάτερ, ἠνόνησε τὸν ἄνθρωπον ὑπὲρ τὰ κτήνη, καθόσον εἰς ἐκείνα μὲν ἐδωρήσατο ἀπλῶς τὸ αἶσθημα, ἐνῶ εἰς τοῦτον ἀπένειμε διπλοῦν τὸ χάρισμα, προκίχας αὐτὸν διὰ τε τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ αἰσθήματος, ὅπως μετέρχεται ἀμφοτέρω ὡς τοὺς δύο τῆς ψυχῆς ὀφθαλμούς. Ἐπεταί λοιπὸν, ὅτι τὸ νὰ κλείη τις ἐκουσίως τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν τούτων, ὅπως βλέπη διὰ μόνον τοῦ ἄλλου, καθὰ οἱ καλόγηροι, εἶνε ἀντιχριστιανικόν.

ΠΑΦΝ. Διαμαρτύρομαι κατὰ τῆς κατηγορίας ἀντιχριστιανισμοῦ προσαπτομένης εἰς ἡμᾶς.

ΕΥΘ. Διαμαρτυρήθητέ μᾶλλον, ὦ καλόγηροι, κατὰ τῆς διαγωγῆς ὑμῶν, ἥτις προσάπτει ὑμῖν ταύτην.

ΠΑΦΝ. Δικαστὴν τῆς ἡμετέρας διαγωγῆς οὐδένα ἄλλον παραδεχόμεθα, πλὴν τοῦ Θεοῦ.

ΕΥΘ. Ὡστε ἐμμένεις εἰς τὰς ἀρχάς σου, καθ' ἃς ὁ καλογηρισμὸς εἶνε ἀνεπιφυλάκτως ψυχοσωτήριος;

ΠΑΦΝ. Ἄνεπιφυλάκτως ψυχοσωτήριος' ναί.

ΕΥΘ. Καὶ ἐπομένως ἐπιδιωκτέος ὑπὸ πάντων;

ΠΑΦΝ. Ἐπιδιωκτέος ὑπὸ πάντων.

ΕΥΘ. Καὶ κατηχητέος τοῖς πᾶσιν;

ΠΑΦΝ. Καὶ κατηχητέος τοῖς πᾶσιν.

ΕΥΘ. (ἐγειρόμενος). Ὑγίαινε, ἀββᾶ. Ἡ εἰδοποίησις εἶνε σύμφορος, καὶ θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐπωφεληθῶμεν ταύτην.

ΠΑΦΝ. Ὁ Θεὸς φωτίσαι καὶ ὁδηγήσαι ὑμᾶς τε καὶ ἡμᾶς εἰς τὸ ἐπωφελέστερον.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΙΩ. Καὶ λοιπὸν, διδάσκαλε;

ΠΑΦΝ. Λοιπὸν, Ἰωάννη μου, ὁ θεὸς σου οὗτος εἶνε τρόντι θρέμμα τοῦ Σατανᾶ.

ΙΩ. Ἀπὸ τοῦ σαρκαστικοῦ προσμειδιάματος, ὅπερ, ἰα-ρῶ βλέμματι, ἐν εἶδει χαιρετισμοῦ ἀναχωρῶν μοὶ ἀπέτεινε, ἐνόησα, ὅτι ἦτον ἡ χάρις ἡμενός ἐκ τῆς μετὰ σοῦ συνδιαλέξεως.

ΠΑΦΝ. Ὅστις εἶπῃ, Σατανᾶ, λέγει τὴν προσωποποίησιν τῆς ἰσχυρογνώμονος καὶ ἀμετανοήτου πλάνης.

ΙΩ. Καὶ ποῖον ἦτο τὸ τῆς συνδιαλέξεως θέμα;

ΠΑΦΝ. Τὸ περὶ καλογηρισμοῦ· περὶ τούτων πλὴν διώ-μεθα νὰ διαλεχθῶμεν ἄλλοτε ἐν ἀνέσει, διότι ἤδη δὲν εἶνε καιρὸς ἀργολογιῶν. Βλέπω, φιλότις, ὅτι οἱ σκοποὶ μας κατεπροδόθησαν· ἐπεθύμουν ὅθεν νὰ μοὶ εἶπῃς τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Μήπως σὲ διέφυγε κἀνεὶς λόγος;

ΙΩ. Εἰς ἐμέ; Ἄλλ' οὐδὲ γρῦ. Ἐκ τῶν εἰσηγήσεων ἴσω τοῦ θεοῦ μου οἱ γονεῖς μου συνέλαβον ὑπόνοιάν τινα καὶ οὐχὶ βεβαιότητα, καθόσον εἰς τὸν ὑπῆρέτην προσέταξαν νὰ μὲνῃ παρ' ἐμοί, ἐπὶ τῇ ἀνωδύνῳ προφάσει τοῦ τῆς υἱείας μου ἀκροσφαλοῦς.

ΠΑΦΝ. Δεδόσθω οὕτω· πλὴν, οὐχ ἦττον, μεταξὺ ὑπονοίας καὶ δυσπιστίας, ἥτις δι' ἡμᾶς ἔσται ὀλέθριος, μόλις ὑπάρχει διάστασις ἐνὸς βήματος. Ἀνάγκη λοιπὸν ἦδη ἐρ-

γων. Ἐργων, Ἰωάννη διότι τὰ καθ' ἡμᾶς ἴστανται ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς.

ΙΩ. Σὺ μέχρι πρὸ μικροῦ, πάτερ, ἦσο ἀπτόητος, ἐνθους δὲ μᾶλλον· καὶ νῦν, διατί κατέστης αἴφνης περίτρομος;

ΠΑΦΝ. Ἥμην καὶ εἰμι πεποιθὼς ἐπὶ τὴν θεῖαν ἀρωγὴν ἐν τῷ μεταξύ ὅμως, τοὺς καθ' ἡμῶν ἐχθρικούς ὑπαιγιμούς τοῦ θεοῦ σου ἐκλαμβάνων ὡς θεῖαν εἰδοποίησιν, κατέστην ἐγρηγορῶς, ὅπως μὴ καταλάβῃ ἡμᾶς ἀνετοίμους, ὡς τὰς μωρὰς παρθένους, ἢ ἀντίληψις αὕτη. Ἀνάγκη ὅθεν νὰ τρέξω ἀπνευστί εἰς τὸν λιμένα καὶ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ κυβερνήτου, μεθ' οὗ ἤδη συνθέμην νὰ ἦνε ἕτοιμος πρὸς ἀπόπλου, ἵνα φύγωμεν αὐθωρεί.

ΙΩ. Πρὸς Θεοῦ, πάτερ, μὴ σπεῦδε· ἔχομεν εἰσέτι καιρόν. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν ὑπάρχει, ἐὰν ὑπάρχη, εἰμὴ ἀπλῆ τις ὑπόνοια, ἣτις εἶνε βεβαίως ἐντύπωσις τῆς στιγμῆς, καὶ δὲν θέλει βραδύνει νὰ διασκεδασθῇ.

ΠΑΦΝ. Ἀπατάσαι, Ἰωάννη. Ἦδη ὅτε ὁ θεὸς σου κητώρωσεν ἅπαξ νὰ δεσπόσῃ τοῦ τῶν γεννητόρων σου πνεύματος, δὲν θέλει λείψει νὰ ὑπεκκαύσῃ δι' ὅλης τῆς σήμερον τὰς ἐναντίον μας ὑπονοίας αὐτῶν. Ἐπειτα, τίς οἶδε τί τέξεται ἡ ἐπιούσα; Ἄρκει στιγμιαία τις ἰδιοτροπία τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός σου, ὅπως ἀνατρέψῃ ἄρδην τὰ ἡμέτερα σχέδια, καὶ διαχωρίσῃ ἡμᾶς ἐς αἶε, ἐμὲ μὲν στεροῦσα οὕτω τοῦ ἀξίου μαθητοῦ, σὲ δὲ ρίπτουσα αὐθις εἰς τὸν ἠθικὸν βόρβορον, ἐξ οὗ εἰς μάτην ἡ θεία χάρις ἠθέλησε νὰ σ' ἀπαλλάξῃ δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου. Στάθμισον καλῶς, τέκνον μου, τὰς συνεπείας αἵτινες δύνανται νὰ παρακολουθήσωσι τὴν ἀνανδρον ἡμῶν ταύτην μέλλῃσιν καὶ χρονοτριβῆν. Σκέφθητι, ὅτι πολλάκις ἡ ἀπώλεια ἀκαριαίας τινὸς εὐκαιρίας ἀρκεῖ, ὅπως τὸν μὲν παρόντα ἡμῶν βίον καταστήσῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς κακοδαίμονα, τὸν δὲ προσδοκώμενον, ἄπαγε, Θεέ μου, εἰς αἰῶνας ἀπεγνωσμένον. Ἡ ἀναβολὴ ἄλλως τε ἦν ζητεῖς, τί ἄλλο δηλοῖ, εἰμὴ ὅτι τὸ πνεῦμά σου ταλαντεύεται εἰσέτι μετὰ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας, μᾶλλον δ' εἰπεῖν θεοῦ καὶ δαίμονος;

ΙΩ. Σύγγνωθι, πάτερ, ἐὰν ἡ τοῦ χαρακτῆρός μου ἀσθένεια δὲν μοι ἐπιτρέπει ν' ἀτενίσω ἄνευ δέους τὴν προσεγγίζου-

σαν στιγμήν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ διαρρήξω δι' ἐνὸς κινήματος τοὺς τόσους, οἴμοι, δεσμοὺς οἵτινες συσφίγγουσί με μετὰ τῶν περὶ ἐμέ. Σύγγνωθι, ἐὰν ἰλιγγιᾷ ὁ νοῦς καὶ τρέμη τὸ γόνυ νὰ τολμήσῃ τὸ ἄλμα, ὅπερ πρόκειται νὰ με μετατοπίσῃ ἀφ' ἐνὸς κόσμου εἰς ἕτερον. Μὴ νόμιζε ὅμως ὅτι διστάζω. Ἡ ἀπόφασίς μου ἐλήφθη τόσῳ βραδέως, ἐνεδυναμώθη ὑπὸ τοσούτων προσευχῶν καὶ δακρύων, ὥστε κατέστη πολλῶ ἐδραιωτέρα ἢ ὅσῳ φαντάζεσαι. Ἡ ἀπόφασίς μου εἶνε ἀκράδαντος. Ἐὰν οὖν νομίζῃς τὸν καιρὸν κρίσιμον, πρᾶξον ὅπως ἡ θεία βούλησις σὲ φωτίσῃ.

ΠΑΡΟΝ. Εὐγε, τεκνίον. Εὐγε, κλητὸν τοῦ Κυρίου ἀρνίον! Τοιαύτην μεγαλεπήβολον γνώμην προσεδόκων παρὰ σοῦ. Σήμερον ἐξομοιοῦσαι με τοὺς ἀγίους μάρτυρας, οἵτινες, νεώτεροί σου πολλάκις τὴν ἡλικίαν, περιεφρόνησαν ὁμῶς ὑπὲρ τῆς τοῦ πνεύματος σωτηρίας, οὐκέτι τῶν δεσμῶν μόνων ὧν τέως ἐμνήσθης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου σώματος. Οὕτω δὲ καὶ σὺ αὐτὸς, παραδίδων ἀπ' ἄρτι τὸ σῶμά σου τῇ ἀσκήσει, σώξεις τὴν ψυχὴν διότι καθὼς τὸ δαστεῶδες κέλυφος προφυλάσσει τελεσφορώτερον τὸν ἐν αὐτῷ καρπὸν, οὕτω καὶ τὸ ὑπὸ τῆς ἀσκήσεως τραχυθὲν σῶμα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν τοῦ ἀλάστορος προσβολῶν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἤδη πορεύομαι, καὶ δὲν θέλω χρονίσει, διότι ὁ τοῦ Βουκολέοντος ἔνθα ἡ ὀγκὰς ἐλλιμενίζει δὲν εἶνε, ὡς γνωρίζεις, μακρὰν· σὺ δ' ἐν τοσούτῳ παραδόθητι, μέχρις οὐ ἐπιστρέψω, τῇ προσευχῇ, ἢ κατὰ γινε περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἱερᾶς τινος βίβλου ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἵνα μὴ εὐρῶν καιρὸν ὁ δόλιος ταράξῃ τὸ πνεῦμά σου. Ὅταν δὲ, σὺν Θεῷ, ἐπιστρέψω, τότε σκεπτόμεθα πῶς ν' ἀπομακρύνωμεν τὸν ἀχληρὸν ὑπερέτην. Σοὶ εὐχομαι.

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΙΩΑΝΝΗΣ μύθος.

ΙΩ. Οίω δεσμῶ συνέδεσας, Θεέ μου, τὴν ὕλην μετὰ τοῦ πνεύματος. Τοσαύτην συμπάθειαν ἐγκατέστησας μεταξύ ἐκείνης καὶ τούτου, ὥστε εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον τῷ θνητῷ ν' ἀποσπάσῃ, διὰ μόνων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων καὶ ἄνευ τῆς σῆς ἀντιλήψεως. τὸ μὲν ἀπὸ τῆς δέ. Οὕτως, ἐγὼ ὅστις πρὸ πολλοῦ ζῶ ὡς ξένος ἐν μέσῳ τοῦ περικυκλοῦντος με ὄγκου πολυτελείας, καὶ τοῦ περιέποντός με συγγενικοῦ φίλτρου, ἐγὼ ὅστις πρὸ πολλοῦ διεζεύχτην ἠθικῶς τὴν ὕλην, ἦδη ἄτε ἐπίστη ἡ ὥρα νὰ ἐπισφραγίσω τὸ ἔργον *δεῖα* τῆς σωματικῆς ἀποδημίας, δειλιῶ καὶ τρέμω. Διατί;

Γινώσκεις, Θεέ μου, ὅτι οὐδ' ἡ τῆς διαίτης ἀβρότης μοι εἶνε δυσαπόσπαστος, οὐδ' αἱ κακουχίαι εἰς δὲ μέλλω νὰ ἐκτεθῶ μὲ προοῦσι, καθότι ἡ παννύχιος ἀγρυπνία καὶ προσευχή, μεθ' ὧν ἀφ' ἱκνοῦ ἦδη ἐν τῷ κρυπτῷ συνωκισθήν, ἐδάμασαν ἀρκούντως τὰς σωματικὰς μου αἰσθήσεις. Ἡ ἰδέα ὕμω, ὅτι μέλλω ν' ἀπαλλοτριώσω ἑμαυτὸν τῆς τῶν γονέων μου περιπαθοῦς πρὸς με στοργῆς, μόνη ἡ ἰδέα αὕτη ἐξιστᾷ τὸ πνεῦμά μου, ἐκνευρίζει τὴν καρδίαν μου, παραλύει τὰς δυνάμεις μου. Ναι, Θεέ μου! οὐδὲν ἄνευ τῆς σῆς ἀντιλήψεως δυνησομαι. Ἡ ἰδέα, ὅτι μέλλω νὰ ἐγκαταλείψω ἀδελφὴν, σὲ Ἑλένη μου, μεθ' ἧς νηπιόθεν συνανετράφην, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας τρέφω, Θεέ μου! . . . αἰσθημα τηξικάρδιον, ἡ ἰδέα αὕτη . . . Ὅχι, δὲν φεύγω! Δὲν ἐγκαταλιμπάνω τοὺς γονεῖς, δὲν ἐγκαταλιμπάνω τὴν ἀδελφὴν μου!

Ἡμάρτον, Θεέ μου παραλογίζομαι. Μήτοι οὐχὶ σὺ ἔση μοι τοκεύς; Μήτοι οὐχὶ ἡ σὴ ἀγάπη ἔσεται μοι παρήγορος ἀδελφή; Πλὴν, τίς μοι ὑπόσχεται, ὅτι δυνησομαί ποτε νὰ λησμονήσω τοὺς γονεῖς, νὰ λησμονήσω τὴν Ἑλένην; Τίς μοι ὑπόσχεται, ὅτι ὅπου καὶ ἂν μεταβῇ τὸ σῶμα, ἡ καρδία δὲν θέλει συναποκομίσει τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς, τὸ πρὸς

τὴν φιλότατην αἰσθημα, συνταράττουσα οὕτω τὴν τοῦ πνεύματος ἡρεμίαν, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ μοναστικὸς βίος εἶνε αὐτόχρομα ὕλισμός;

Καὶ ὁμως δέον νὰ τοὺς λησμονήσω, διότι ἡ ἀγάπη δὲν μερίζεται, ἀλλ' ἀπονέμεται φύσει ἢ ἅπασα τῷ Θεῷ ἢ ἅπασα τοῖς ἀνθρώποις. Πράγματι, ἐὰν δὲν λησμονήσω τοὺς οἰκείους, εἰ καὶ σωματικῶς ἀπὼν, νοερῶς πλὴν ἔσομαι ἀείποτε ἐν μέσῳ αὐτῶν ὧν δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἔσομαι ἐν μέσῳ τῆς ὕλης, ἐν μέσῳ τῆς ἀμαρτίας. Ὁ δ' ἀναχωρητικὸς βίος ἔσεται τότε ἀπλοῦς τύπος· τύπος, δεσμεύων μὲν τὸ σῶμα, οὐχὶ ὁμως καὶ τὴν ψυχὴν. Τύπος τότε ἀνωφελής. Ναί, δέον νὰ τοὺς λησμονήσω.

Σύγγνωτε, γονεῖς πολυαγάπητοι! Ἐἶν πράγματι κήδεσθε τῆς τοῦ υἱοῦ ψυχῆς μᾶλλον τοῦ σώματος, ἐὰν τίθεσθε τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν τιμιωτέραν τῆς σωματικῆς, σύγγνωτε. Καὶ σὺ, ἀδελφὴ, σύγγνωθι. Τί ὠφελῆσει σοι ἡ πρόσκαιρος αὕτη ἐν τῇ ὕλῃ, ἐν τῇ φθορᾷ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ συμβιώσεις; Προσελοῦ τὴν μετ' αὐτοῦ ἀθλιότη, πανευδαίμονα τῆς μελλούσης ζωῆς συναρμογὴν. Θύσον τὴν πρώτην, ὑπὲρ τῆς δευτέρας.

Καὶ ἤδη, Ἰωάννη, ἐλεύθερος παντὸς κοινωνικοῦ δεσμοῦ, παράδος τῷ Θεῷ σου σεαυτὸν ἀμέριστον. Γενοῦ ὄλος πνεῦμα. Ναί, Κύριε! Ἡ καρδιά μου ἀγάλλεται καὶ τρυφᾷ, προγευομένη ἀπὸ τοῦδε τῆς μετὰ σοῦ καὶ μόνου συμβιώσεως. Ἡ σὴ ἀγάπη, Δέσποτα, δὲν ὁμοιάζει τὰς ἀνθρωπίνους ἡμῶν συμπαθείας, τὰς μεστὰς μὲν ἀείποτε πάθους καὶ συγκινήσεων, ἐπωαζούσας δὲ πολλάκις τὸ ἄλγος καὶ τὴν πικρίαν. Ἡ σὴ ἀγάπη εἶνε διαυγῆς καὶ ἡρεμὸς· πληροῖ ἅπασαν τὴν καρδίαν, καὶ διαμένει πάντοτε ἢ αὐτῇ. Ἐπουλοῦσα δὲ τὰς ἀλγηδόνας ἡμῶν καθίσταται γενέτειρα τῆς μακαριότητος.

Ἄφρον, ἄφρον, Ἰωάννη! Λησμονεῖς, ὅτι τὸ πνεῦμά σου ἐν τῇ ἐπιγείῳ ταύτῃ ὑπάρξει πέφυκεν ἀδιασπάζως ὑπὸ τῆς θείας Σοφίας μετὰ τῆς σαρκὸς συνδεδεμένον, ὥς, κατὰ τὸ χρεῶν, τοῦτο δουλεύσει ἐκείνη καὶ ἐκείνη τούτῳ. Μολονότι δὲ εἶνε εὐχερέστατον τὸ νὰ εἴπη τις ἐν μιᾷ ἐνθουσιασμοῦ στιγμῇ, οὐχ ἄψομαι διὰ βίου σίτου καὶ πόματος, οὐ γεύσομαι ὕνου

ὅπως ἀποταγῶ παντάπασι τῇ ὕλῃ, οὐ διὰ μακροῦ πλήν πειραν λήψεται, ὅτι ταῦτα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια εἰσὶν ἀδύνατα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει. ὦ γονεῖς μου, γονεῖς μου! ὦ Ἐλένη! Ποτὲ δὲν θέλω δυνηθῆ νὰ σὰς λησιμονήσω!

ΣΚΗΝΗ Η΄.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΠΑΦΝ. Χαῖρε, Ἰωάννη, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, τέκνιον! Τὰ πάντα ἡμῖν βαίνει κατ' εὐχὴν· τὰ πάντα ἡμῖν εἰς δεξιὸν τέλος ἤγαγεν ὁ Κύριος. Καὶ τὸ πλεῖον ἔτοιμον, καὶ ἡ αὔρα ἡμῖν οὐριος προσμειδιᾷ. Μικρὸν ἔτι, καὶ ἰδοὺ ὀψόμεθα τὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν λυκαυγὲς ὑποφῶσκον, τὸν δὲ γνώφον τῆς πλάνης διαλυόμενον. Παρήγγειλα τοῖς ναύταις νὰ ἔχωσιν ἀνεσπασμένην τὴν ἄγκυραν, ὥστε ἅμα ἐπιβῶμεν ἡμεῖς τοῦ σκάφους, λύσαντες τὰ προμνήσια καὶ ἐλύσαντες τὴν ἐπιβάθραν ν' ἀναχθῶσι πάραυτα εἰς τὸ πέλαγος. Ἀλλὰ, διατί, μαθητά μου, ἴστασαι περίλυπος;

ΙΩ. Σοὶ βεβαιῶ, πάτερ, ὅτι οὐδὲν μὲ κωλύει τοῦ νὰ συμμερισθῶ τὴν χαρὰν σου, πλὴν ἐνὸς καὶ μόνου. Τὰ πλοῦτη; Τὰ περιφρονῶ. Τὰ ἀξιώματα, ἅτινα ἐν τῷ μέλλοντι ἴσως μὲ ἀναμένουσιν; Καὶ ταῦτα ἐρρέτωσαν. Ἡ τοῦ βίου ἡδυπάθεια; Ἡδυπάθεια τοῦ λοιποῦ ἔστω μοι ἢ τῆς σαρκὸς ἀπονέκρωσις. Τοὺς γονεῖς μου ὅμως, τὴν ἀδελφὴν ἐκείνην, τῆς ὁποίας τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀγνὴν πρὸς με ἀφοσίωσιν πολλάκις σοὶ περιέγραψα, μοι εἶνε ἀδύνατον νὰ τοὺς ἀπαρνηθῶ. Εὐσπλαγχνίσθητί μοι, πάτερ! Τὰ φίλτατά μοι ταῦτα ὄντα μοι εἶνε ἀδύνατον νὰ τὰ ἐγκαταλείψω.

ΠΑΦΝ. Ἐχεις δίκαιον, τέκνον μου. Καὶ ἐγὼ ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἤθελον ἐμφορεῖσθαι. Διανοήθητι ὅμως, ὅτι ὅσω μεγαλητέρα εἶνε ἡ θυσία

ἦν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Κύριος, τοσοῦτω ἀδρότερος ἔσεται καὶ ὁ ταύτης μισθὸς ὃν ἡμῖν ἐπαγγέλλεται. Πράγματι, ἐὰν ἦσο γέννημα σκληρῶν τινῶν καὶ ἀρνησιτέκνων γονέων, περιφερόμενον ἐν ταῖς ἀγυαῖς; ἡμίγυμνον καὶ πειναλέον, καὶ οὐδὲν πλάσμα ἐπὶ γῆς ἔχον, ὅπερ νὰ συμπαθῇ ὑπὲρ σοῦ, ἐν δὲ τοιαύτῃ ὑπάρξειως καταστάσει ἐνεστερνίζεσο τὸν μοναδικὸν βίον, νομίζεις τάχα, ὅτι ἡ ἀπόφασίς σου ἤθελε βαρύνει τότε ἐξίσου ἐπὶ τῆς πλάστιγγος τῆς τοῦ θεοῦ ἀκριβοδικίας, ὅσῳ θέλει βρύνει νῦν, ὅτε πρόκειται νὰ πράξῃς τοῦτο διὰ τοσαύτης θυσίας;

Καὶ τί; Νομίζεις ἄρα γε, υἱέ μου, ὅτι οὐ ζῆ Κύριος; Ναὶ μὲν, ὁ Θεὸς κατ' ἀρχὰς δὲν ἀναμιγνύεται, διότι θέλει ἡ θυσία νὰ προέλθῃ ἐξ ἰδίας ἡμῶν πρωτοβουλίας· διότι θέλει ν' ἀφοσιωθῶμεν αὐτεπάγγελτοι. Ὅταν ὁμως ἄπαξ ἀφοσιωθῶμεν, νομίζεις ὅτι δὲν ἔχει ἀρκοῦσαν δύναμιν, ὅπως μᾶς προστατεύσῃ; Νομίζεις, ὅτι τότε ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη του οὐχ ἔξει ἐπαρκῆς ἔλεος, ὅπως δι' αὐτοῦ πληρῶσῃ ἅπαντας τοὺς τῆς καρδίας ἡμῶν κευθμῶνας; Ἐὰν τοιαῦται τυγχάνωσι, φίλε μου, αἱ περὶ τοῦ θεοῦ ἐλέους ἰδέαι σου, ἡ πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστις σου εἶνε σαθρά.

ΙΩ. Φαντάζεσαι λοιπὸν, πάτερ μου, ὅτι ἐὰν σήμερον καταπνίξῃς ἐν ἐμοὶ πᾶν στοργῆς αἴσθημα σοὶ ἀκολουθήσω, φαντάζεσαι, λέγω, ὅτι ἡ τῶν φιλητάτων μου ἀνάμνησις δὲν θέλει παρίστασθαι ὡς ἀλγεινὸν φάσμα διηνεκῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, χειμάζουσα ἐκάστοτε τὴν ἀθλίαν ψυχὴν μου, καὶ καθιστῶσα τὸν ἀσκητικὸν μου βίον, ἀπλῶς εἰπεῖν, μάταιον καὶ ἀτελέσφορον μαρτύριον;

ΠΑΦΝ. Φαντάζομαι, λέγει! Ἄλλ' εἰμὶ ἐντελῶς περὶ τούτου πεπεισμένος· διότι, τέλος, οὐδεμίαν ἠθικὴν πληγὴν, ὅσῳ βαθεῖα καὶ ἂν ᾖ αὕτη, εἴ ἢ ὁ χρόνος, θεία συνάρσει, ἀσυνούλιτον.

ΙΩ. Πλὴν καὶ τούτου δοθέντος, δὲν φαντάζεσαι αὖθις, ὅτι ὁ λαθραῖος καὶ αἰφνίδιος δρασμὸς μου θέλει κατενέγκει καίριον τραῦμα εἰς τὴν τῶν γεννητόρων μου καρδίαν, τραῦμα ὅπερ φοβοῦμαι, φεῦ, μὴ καταβιάσῃ αὐτοὺς προῶρως εἰς τὸν τάφον;

ΠΑΦΝ. Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι οἱ γονεῖς σου θέλουσι μὲν τὰ

πρῶτα θλιβῆ καὶ πιθανῶς πενήθει, οἱ γονεῖς σου ὅμως, θεο-
διδάκτον μου τεκνίον, δὲν εἶνε ἐθνικοὶ, ὥστε νὰ παραδοθῶ-
σι τυφλῶς εἰς ἀπόγνωσιν. Οἱ γονεῖς σου ἐξεναντίας ὡς ἄν-
θρωποι εὐλαβεῖς, ἐπιζητήσουσι μᾶλλον ἐν τῇ προσευχῇ καὶ
τῇ εἰς τὸ θεῖον θέλημα ὑποταγῇ ἀνακούφισιν καὶ παραμυ-
θίαν. Ὡστε οὕτως ἔξουσι κίκεῖνοι ἐξάπαντος τὸν θεὸν ἀν-
τιλήπτορα καὶ ἐπεικῆ παρήγορον.

ΙΩ. Ἐὰν μοὶ ὑπόσχεσαι πάντα ταῦτα, διδάσκαλε, σ' ἀ-
κολουθῶ καὶ τὸν τεύθεν σὺ, μετὰ θεὸν, ἔση προστάτης καὶ
κηδεμῶν μου. Ἐπίτρεψόν μοι ὅμως νὰ ἐπιστεῖλω τοῖς φιλ-
τάτοις δύο λέξεις, ὅπως προσαγορεύσας τὸ ὕστατον πληρο-
φορήσω αὐτοὺς συνάμα περὶ τοῦ θεαρέστου σκοποῦ ἢ ἡ φυ-
γῆ μας προτίθεται.

ΠΑΦΝ Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, Ἰωάννη, οὐδένα ἐξῆς
πρῶσιπασμὸν σοὶ ἐπιτρέπω ἀλλότριον τοῦ ἡμετέρου ἱεροῦ ἐγ-
χειρήματος. Ἀνάτεινον, τέκνον, ἀπάσας τὰς τε τοῦ νοῦς
καὶ τῆς καρδίας σου δυνάμεις πρὸς τὸν καλοῦντά σε Σωτῆ-
ρα, ἵνα μήποτε ὁ ἀντικείμενος ἐπωφεληθεῖς ἀκαριαίαν σοῦ
τινα ῥαθυμίαν, εἰσπηδήσῃ αὐθις ἐν τῷ πνεύματί σου καὶ
ταράξῃ αὐτό. Πληροφορῶν ἄλλως τε θετικῶς τοὺς γονεῖς
περὶ τοῦ τῆς ἀναχωρήσέω μας σκοποῦ, οὐδὲν ἀνύσεις ὅπως
μετριάσης τὴν θλίψιν αὐτῶν· ἐξεναντίας δὲ θέλεις κατα-
στήσει αὐτοὺς διὰ μιᾶς ἀπέλπιδας, ἐνῶ ἄνευ τούτου, οὐδὲν
βέβαιον γιγνώσκοντες, θέλουσι βόσκεισθαι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ
διαφόρων ἐλπίδων. Προσέτι, ὑποδεικνύων αὐτοῖς τὴν ὁδὸν
ἣν ἐτράπημεν, διευκολύνεις οὕτω τὴν καταδίωξιν καὶ συνε-
πῶς καθιστᾶς προβληματικὴν τὴν ἐπιτυχίαν. Μὴ ἀπασχο-
λείτωσάν σε λοιπὸν, ἀγαθὲ, αἱ τοιαῦται ἰδέαι, ἀλλὰ βοή-
θησόν με μᾶλλον ν' ἀπαλλαγῶμεν τοῦ κατασκόπου οἰκέτου.
Ποῖός τις τὸν χαρακτῆρα εἶνε, εἶπέ μοι, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος;

ΙΩ. Εἶνε ἀγαθὸς τις νεανίας, πιστὸς τοῦ πατρός μου θα-
λαμηπόλος.

ΠΑΦΝ. Ἐχει καλῶς. Δέον ἤδη νὰ τὸν ἐξετάσω μόνος
μου καὶ ἀναλόγως ὀδηγούμεθα. Πλὴν ἰδοὺ ἐτοίμη πρόφασις,
οἰκονομηθεῖσα ἡμῖν πάντως θεῶθεν. Προχθὲς, ὅτε ἐπιστρέ-
ψαμεν ἐκ τῆς τοῦ Παντοκράτορος μονῆς, δὲν μοὶ εἶπες, νο-
μίζω, ὅτι εἴχες λησμονήσει ἐκεῖ τὴν σύνοψίν σου;

ΙΩ. Μάλιστα· χθές ὅμως ἀπεδόθη ἡμῖν ὑπὸ τῶν τῆς Μο-
νῆς πατέρων.

ΠΑΦΝ. Ὑποθέτομεν ὅτι δὲν ἀπεδόθη, καὶ τὸν στέλλω
ὅπως ζητήσῃ ταύτην· οὕτω δὲ κερδαίνομεν ὑπὲρ τὴν ἡμί-
σειαν ὥραν. Ἐπειτα παραγγέλλω ἐδῶ νὰ τῷ εἴπωσιν ἐπι-
στρέψαντι, ὅτι ἐξήλθομεν πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ νὰ μᾶς
περιμένῃ, ὡς μέλλοντας δῆθεν νὰ ἐπανακάμψωμεν μετ' ὀλί-
γον· ὥστ' ἐν τῷ μεταξὺ θέλουσι παρέλθει δύο ἢ τρεῖς ὥ-
ραι τοῦλάχιστον, καὶ μέχρις οὗ οἱ ἐν τῷ οἴκῳ συσχεθῶσιν
ὑπὸ εὐλογοφανοῦς τινος φόβου, καὶ κινηθῶσι καθ' ἡμῶν
σπουδαίως, ἐπελεύσεται ἡ ἐσπέρα, λοιπὸν δὲ μόλις δυνησον-
ται αὔριον τὸ πρῶτ' νὰ ἐξαποστείλωσι τυχὸν καθ' ἡμῶν διὰ
θλάσσης, ὁπότε ἡμεῖς, μετὰ εἰκοσάωρον πλοῦν, ἐσόμεθα
ἀκατάφθαστοι.

ΙΩ. Ταῦτα πάντα, εἰ καὶ εὐφυᾶ, μοι φαίνονται ὅμως
χαλκείματα τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου, οὗτινος καὶ ἡ ἀπάτη
ἦν ἐγὼ μετήλθον, ὅπως ὑπεξαίρῃσω τὰ τοῦ ναύλου ἀργύ-
ρια, καὶ ἦν μοι ἐμέμφθης αὐστηρῶς.

ΠΑΦΝ. Ὁ σὸς δόλος ἦτον ἀξιόμειπτος, διότι δὲν προ-
ήρχετο ὡς τὸν ἐμὸν ἐξ ἀναπορεύκτου ἀνάγκης, εἰς ἣν εἶνε
ἐφαρμοσίμων κατὰ συγκατάθεσιν τὸ ἀξίωμα, « Τὸ τέλος ἐ-
ξαγνίζει τὰ μέσα ».

ΙΩ. Εἶεν· ἀλλ' οἱ ἐν τῇ σχολῇ δὲν θέλουσιν ἄρά γε ἐνο-
χοποιηθῆ, ὡς διαβουκολήσαντες τὸν ὑπρέτην;

ΠΑΦΝ. Οὐδὲ ὅλως· διότι τάχιστα θέλει ἀποδειχθῆ, ὅτι
οὗτοι ἐνήργουν εἰλικρινεῖ τῇ πίστει. Ἄρκοῦσι πλὴν, τέκνον
μου, αἱ λογοτριβαί· κάλεσόν μοι τὸν ὑπρέτην.

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ οἱ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. Εὐχου μοι, διδάσκαλε!

ΠΑΦΝ. Ἔσο εὐλογημένον, τέκνον μου. Διατί (μειλιχίως),
υἱέ μου, δὲν ἐρχεσαι ἐδῶ νὰ καθήσῃς πλησίον τοῦ αὐθεντο-

πούλου, διὰ νὰ προσέχης καλήτερα μήποτε λάβῃ ἀνάγκη
τῆς ὑπηρεσίας σου; Καὶ πῶς ὀνομάζεσαι, τέκνον μου;

ΔΗΜ. Δημήτριος, δούλος τῆς αὐθεντίας σου.

ΠΑΦΝ. Σεμνὸν ὄνομα ἔχεις, ἀγαθὸν τέκνον· εἴθε ἡ χάρις
τοῦ τροπαιοφόρου νὰ σὲ σκέπη! Καὶ πόσων ἐτῶν εἶσαι;

ΔΗΜ. Δὲν γνωρίζω, πάτερ μου, δηλαδὴ ἀκριβῶς· ἴσως εἶ-
μαι ἕως εἰκοσιδύω, ὅχι ὅμως κλεισμένα· ἀνοικτὰ ἀκόμη.

ΠΑΦΝ. Ἔστω· δὲν βλάπτει. Ἄλλ' εἰπέ μοι, ἐκτελεῖς ὡς
καλὸς χριστιανὸς τὰ θρησκευτικὰ σου χρέη; Συχνάζεις δη-
λαδὴ εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας; ἔξομολογεῖσαι; Μεταλαμ-
βάνεις;

ΔΗΜ. Μάλιστα, πάτερ. Ὅταν ἡ δέσποινα πηγαίη εἰς
τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀκολουθῶ, στέκομαι δὲ ἀπ' ἐξῶ ἕως οὐ
γείνη ἀπόλυσις, καὶ τότε τὴν συνοδεύω πάλιν μέχρι τῆς οἰ-
κίας. Ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμαρτίας μου, ὅσαι συναχθῶσιν ἀπὸ
τὴν μίαν ἕως εἰς τὴν ἄλλην ἔξομολόγησιν τὰς λέγω ὅλας,
δηλαδὴ ὅσας προφθάσω· διότι ὁ ἅγιος πνευματικὸς, ὅταν
ἐξομολογῇ ἡμᾶς τοὺς ὑπηρετάς, βιάζεται.

ΠΑΦΝ. Τὴν δὲ προσευχὴν σου, τέκνον μου; Ἀναγινώ-
σκεῖς κάθε πρωτὴ καὶ ἑσπέρας τὴν προσευχὴν σου;

ΔΗΜ. Ποῦ τόσα γράμματα, δέσποτα, διὰ νὰ τὴν ἀνα-
γνώσῃ; Ὅταν ὅμως ἡ δέσποινα προσεύχηται, κάμνω καὶ
ἐγὼ τὸν σταυρὸν μου.

ΠΑΦΝ. Δὲν ἤξεύρεις διόλου ν' ἀναγνώσῃς τὴν προσευχὴν
σου;

ΔΗΜ. Ὅχι δὰ ὅλως διόλου, συλλαβίζω ἀνάμεσα μερικά.

ΠΑΦΝ. Καλὸν καὶ τοῦτο, υἱέ μου, καὶ χρήσιμον. Ἰωάν-
νη, δῶσε, παρακαλῶ, εἰς τὸν Δημήτριον τὴν σύνοψιν σου
ν' ἀναγνώσῃ ὀλίγον, διὰ νὰ ἴδω τὰς δυνάμεις του.

ΙΩ. Μάλιστα, νὰ τὴν δώσω (ἔρευνᾶ μεταξὺ τῶν ἐπὶ τῆς
τραπέζης βιβλίων).

ΠΑΦΝ. Τί ζητεῖς ἐκεῖ; Τὴν σύνοψιν σου δὲν τὴν ἐλη-
σμονήσαμεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος, ὅπου προ-
χθὲς ἤμεθα; Καὶ βλέπε, Ἰωάννη, πόσον ἀνευλαβεῖς εἴμεθα!
Τρεῖς ἡμέρας ἤδη νὰ ἦσαι χωρὶς σύνοψιν, καὶ νὰ μὴ φροντί-
σωμεν νὰ τὴν ζητήσωμεν! Νὰ εἴχομεν τοῦλάχιστον κανένα
νὰ στείλωμεν, ὅπως μᾶς τὴν φέρῃ!

ΔΗΜ. Ἐγὼ, ἐὰν οἱ αὐθένται δὲν μοὶ παρήγγελλον νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶ διόλου ἀπὸ τὸ ἀρχοντόπουλον, ὑπήγαινα τῶ-
ρα ἀμέσως καὶ τὴν ἔφερον.

ΠΑΦΝ. Καὶ τί φοβείσαι, εὐλογημένε; Ἐχάθη τάχα ὁ
κόσμος διὰ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας; Δι' ἐσὲ ὅστις ἔχεις
πτερὰ εἰς τοὺς πόδας, ἀπὸ ἐδῶ ἕως εἰς τὸν Παντοκράτορα
οὐδὲ δέκα λεπτῶν δρόμος δὲν εἶνε. Ἐπειτα, ἐγὼ δὲν εἶμαι
ἐδῶ διὰ πᾶσαν ἀνάγκην τοῦ αὐθεντοπούλου;

ΔΗΜ. Σὲ παρακαλῶ, δέσποτα, νὰ τὸ προσέχης· πηγαί-
νω (ἐξέρχεται).

ΠΑΦΝ. Δόξα τῷ θεῷ, ἀπηλλάγημ' . . .

ΔΗΜ. (ἐπιστρέφων). Ἐλησμονήσας, δέσποτα, νὰ μοὶ εἴ-
πης, ἀπὸ ποῖον νὰ ζητήσω εἰς τὴν Μονὴν τὴν σύνοψιν;

ΠΑΦΝ. Ἄλλ' ἀπὸ τὸν θυρωρὸν, τέχνον μου. Εἶπε εἰς τὸν
θυρωρὸν, ὅτι ἢ εἰς τοῦ Προηγουμένου ἢ εἰς τοῦ Οἰκονόμου
ἢ εἰς τοῦ Σκευοφύλακος τὸ κελλίον, εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ
τρία τὴν ἐλησμονήσαμεν.

ΔΗΜ. Μείνατε ἀμέριμνος, δέσποτα· θέλω σὰς τὴν φέρει
(ἀναχωρεῖ).

ΠΑΦΝ (βλέπων ἀπὸ τῆς θυρίδος). Ἐφυγεν! Τέλος
πάντων, Ἰωάννη ἤγγικεν ἡ ὥρα! Οὐδὲ στιγμήν ἔχομεν νὰ
χάσωμεν! Ἀνδρίζου, Ἰωάννη προσεύχου! (λαμβάνων αὐ-
τὸν τῆς χειρός). Κλίνον γόνυ καὶ ἐγκαρτέρει ἐδῶ τῇ δεή-
σει, ἕως οὐ ἐγὼ παραγγείλω τοῖς ἐν τῇ σχολῇ, νὰ κρατή-
σωσι τὸν Δημήτριον ἐπιστρέψαντα.

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ μόρος.

ΙΩ. (γονυπετής).

ὦ πάτερ καὶ σὺ μητέρα μου, ὦ δύστεκνοι γονεῖς μου,
Τὸν θρήνον ἐτοιμάσατε, τὸ πένθος τῆς θανάτου μου!

Πατέρα μου, τί με ζητεῖς με τόσην παραζάλην,
'Σ τὴν τράπεζαν, 'ς τὴν κλίνην μου, 'ς τὴν μητρικὴν
[ἀγκάλην ;

Τὸ ὅτι μάθε σήμερον σκληρῶς ἀπετεκνώθης,
Τὸ ὅτ' ὑπὸ τοῦ τέκνου σου αὐτοῦ κατεπροδόθης.

Τὸν ζῶντατόν μου θάνατον, μητέρ' ἀφοῦ θρηνήσης,
Πῶς ἔχεις γένναρ ὄρφανήν ποτὲ μὴ λησμορήσης.
Τῆρ γῆρ πῶς θάχω κλίνην μου, τὸ βάσον ἔνδυμά μου,
Παρηγοριῶν τὰ δάκρυα τ' ἀπαρηγόρητά μου,
Αὐτὰ κι' αὐτὰ, μητέρα μου, συγχρὰ ἀναπολοῦσα,
Εὐνάζου με τὰ δάκρυα καὶ ὄρθρευε θρηνοῦσα.

ὦ πάτερ καὶ ὦ μητέρ μου, γορεῖς μου εὐτυχεῖτε
Τὸ τελευταῖόν μου αὐτὸ (*) φίλημ' ἀφοῦ δεχθῆτε !
'Αρεξιτήλωσ ὄσω ζωὴν ἐδῶ (**) τετυπωμένην
Θὰ μένη ἢ εἰκὼν ὑμῶν, γορεῖς περιλημένοι !

Καὶ σὺ, Ἐλένη, σὺ πρὸς ἣν ποτὲ προσεμεύεθα
Τὸ πνεῦμά μου ὡς τις χρυσὴν γὰ ἦσο ὀπτασία,
'Ὡς ὑστατόν μου ἀσπασμόν αὐτὸ τὸ ἄχ! μου ἔχε
Αὐτὸ τὸ δάκρυ καὶ μ' αὐτὸ τοὺς λογισμοὺς σου βρέχε !
Καθὼς ἐγὼ μαρτύρομαι, Ἐλένη, τ' ἀπαρθῆσης.

Ἐλένη, ὑποσχέθητι γὰ μὴ με λησμορήσης.
Οὐχί ! . . . δὲν θέλω ἀρεχθῆ . . . ποτέ ! Φρικτὴ ἰδέα !
Ἐλένη, θέλω . . . Ἐρροεῖς ; . . . Νὰ γείνης καλόγραφα!
(Ἀριστάμενος ἐξαλλος καὶ ἀπειλητικός).
Σοὶ τὸ προστάζω ! . . .

(*) Χειρονομῶν.

(**) Δεικνύων τὴν καρδίαν.

ΣΚΗΝΗ ΙΑ΄.

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΠΑΦΝ. (Εἰσερχόμενος μετὰ σπουδῆς). ὦ φρίκη! Τί ἔχεις, Ἰωάννη; Σύνελθε, τέκνον μου! Αἱ στιγμαὶ εἶνε πολύτιμοι. Ἄγωμεν (τὸν σύρει), ἀκολούθει μοι.

ΙΩ. (καταβεβλημένος). Θεέ μου! Τὰ γόνατά μου παραλύουσιν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ μόνος. *Αναγινώσκει βιβλίον καθήμερος παρά τινα λυχνιοφόρον τράπεζαν.*

ΕΥΘ. (*αναγινώσκει*). «Έως ἄν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ ξυμπεφυρμένη ἢ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιοῦτου κακοῦ, οὐ μὴ ποτε κτησόμεθα ἱκανῶς οὐ ἐπιθυμοῦμεν φαμέν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δὲ ἄν τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι. Διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτήσιν πάντες οἱ πόλεμοι ἡμῖν γίνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δ' ἔσχατον πάντων ὅτι, εἴαν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὐτῶν πανταχοῦ παραπίπτον, θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τ' ἀληθές, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἶσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα (1).»

(1) Πλάτ. Φαίδων.

(*Ἀνιστάμενος*) Ἐχεις δίκαιον, σοφὲ Σώκρατες. Τὸ σῶμα τοῦτο, ἡ ὕλη, εἶνε βεβαίως ἡ αἰτία πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἀθλιοτήτων. Θέλων τις ὅμως ν' ἀπαρνηθῆ τὴν ὕλην, νὰ ζήσῃ δηλ. ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς αὔλος, τί ἄλλο πράττει, εἰμὴ ἀρνεῖται τὸν νόμον ἐκείνου ὅστις, ἐν τῇ ὑπερανθρώπῳ αὐτοῦ σοφίᾳ συνέδεσεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ πνεῦμα ἡμῶν μετὰ ταύτης; Ἡ θρησκεία, τοῖς τοῦ νόμου τούτου θεσπίσμασιν συμμορφουμένη, ἀπαγορεύει τὴν αὐτοκτονίαν καὶ ἐντοσοῦτω ὁ τὴν ὕλην ἀπαρνούμενος οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ αὐτοκτονεῖ. Ἀποσπᾶ δηλαδὴ βία τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς ὕλης, μεθ' ἧς τοῦτο πέφυκε θεῖα νέυσει νὰ συνδιάγῃ. Ἄλλὰ, θὰ μοι εἴπητε, ὡς ἐκ τούτου τί θέλεις; νὰ παραδώσωμεν τὸ πνεῦμα ὑποχείριον τῇ ὕλῃ; Ἄπαγε· οὐχὶ ὅμως καὶ ν' ἀρνηθῶμεν παντάπασι ταύτην χάριν τοῦ πνεύματος. Ἄλλ' οἱ ἀσκηταί, ἐπιφωνεῖτε, δὲν ἀρνοῦνται τὴν ὕλην; περιορίζουσιν ἀπλῶς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς εἰς τὸν ἐλάχιστον ὅρον. Καὶ τίς εἶνε, ὦ ἀγαθοί, ὁ ἐλάχιστος οὗτος ὅρος; Τὸ νὰ διατραφῆ τις, λ. χ., δι' ἐνὸς διπύρου καὶ ἄνευ ὄψου; Οὐδαμῶς· διότι ἐλαχιστότερος ὅρος εἶνε τὸ νὰ τραφῆ διὰ βαλάνων καὶ χόρτων. Τὸ νὰ φορέσῃ ἀντὶ παντός ἐνδύματος τὸ τραχὺ κιλίκιον; Οὐδαμῶς· διότι τὸ δέρμα, δεόντως ἐθισθὲν, εἶνε φύσει ἐπαρκὲς τοῦ σώματος περιβόλαιον. Ἄλλὰ τότε ὁ ἄνθρωπος θέλει καταντήσῃ εἰς τὴν κτηνωδίαν, καὶ ἔπειτα, παραμελῶν βαθμηδὸν, κατ' ἀνάγκην τῆς τοιαύτης καταστάσεως, πᾶσαν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας καλλιέργειαν, θέλει καταντήσῃ εἰς τὴν ἀποθηρίωσιν, προϊόντος δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν τοῦ θεοῦ ὄντος ἐπίλησιν.

Ὅχι· δὲν εἶνε αὕτη ὁδός. Ἄλλ' οὔτε πάλιν τὸ νὰ παραδοθῆ τις ὀλόψυχος εἰς τὸν ὕλισμόν· διότι καὶ τότε καταντᾶ εἰς τὴν ἀποκτῆνωσιν καὶ τὴν ἐσχάτην ἠθικὴν διαφθοράν, ὥστε τὸ πρέπον κεῖται ἐν μέσῳ τῶν δύο τούτων ἄκρων. Ἐνταῦθα πλὴν γεννᾶται αὖθις τὸ ζήτημα, ποῖον εἶνε τὸ μέσον τοῦτο; Τὸ μέσον τοῦτο εἶνε σχετικόν· πράγματι δὲ, ἀνθρωπός τις, π. χ., δύναται νὰ χαρίζηται πολλῶ πλείοτερον εἰς τὸ σῶμα, ἀφ' ὅτι ἕτερός τις χαρίζεται, καὶ ὅμως ὁ πρῶτος νὰ λογίζηται σῶφρων ἀπέναντι τοῦ δευτέρου, διότι ἐκεῖνος μὲν χαρίζεται ὀλιγώτερον παρ' ὅσον τὰ ὑλικά αὐτοῦ

μέσα τῶ ἐπιτρέπουσιν, ἐνῶ οὗτος τυχὸν πλειότερον. Ἐπε-
ται οὖν, ὅτι ἡ τῆς μέτρου διάγνωσις, ἐν ᾧ πᾶς τις ἐκάστο-
τε ἀναλόγως τῆς εὐπορίας ἢ ἀπορίας τοῦ δέον νὰ ἵσταται,
ἔγκειται ἐν τῇ τοῦ πνεύματος σωφροσύνῃ.

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοὶ ἡμῶν προσεπάθησαν νὰ λύσωσι θεω-
ρητικῶς τὰ ὅσα δυσεπήβολα τόσῳ καὶ ζωτικῶς διὰ πᾶσαν
κοινωνίαν ζητήματα ταῦτα, ἐντεῦθεν δὲ προέκυψαν διάφο-
ροι δοξασίαι, καὶ ἐπομένως διάφορα φιλοσόφων συστήματα,
ἐξ ὧν καὶ τὸ τῶν κυνικῶν. Κατὰ τούτους ἡ εὐδαιμονία ἡ-
μῶν ἔγκειται ἐν τῇ λιτότητι, ὥστε πᾶν ὅ,τι δὲν εἶνε ἀπο-
λύτως ἀναγκαῖον εἶνε περιττὸν, μέχρι καὶ τοῦ σκαφιδίου
αὐτοῦ, καθόσον δυνάμεθα νὰ πίνωμεν ὕδωρ, χρώμενοι τῇ
φύκτῃ ἀντ' ἐκείνου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη φιλοσοφία ἦτον
οὐχὶ μόνον εὐχερῆς ἀλλὰ καὶ ἐπαγωγὸς, καθόσον διὰ ταύ-
της ἠδύνατο πᾶς τις ἄνευ οὐδενὸς διανοητικοῦ, ἠθικοῦ ἢ ὑ-
λικοῦ κεφαλαίου ν' ἀπαλλαγῇ πάσης κοινωνικῆς ὑποχρεώ-
σεως, διὰ τοῦτο πολλὰκις ὁ ἔσχατος τῶν θητῶν, ἄνθρωπος
ἀνάγωγος καὶ ὀκνηρὸς, ἔστι δ' ὅτε καὶ διεσθαρῶς, οὐδὲν ἔ-
χων ν' ἀπολέσῃ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῆς, πολλὰ δ' ὑπὸ
τῷ φιλοσοφικῷ προσήματι νὰ κροδῆσθαι ὕλικῶς τε καὶ ἠ-
θικῶς, ἀσιμένως περιεβάλετο τὸ τριβῶνιον. Οὕτω δ' ἐν βρα-
χὺ ἐνεπλήσθησαν αἱ πόλεις καὶ ἡ χώρα τῶν τοιούτων κα-
θαρμάτων, ἅτινα ὁ χαριτόγλωστος Λουκιανὸς ἐσατύρισε
εὐφυῶς πάνυ.

Τῆς τοιαύτης τοίνυν καταχρήσεως τοῦ Ἀντισθενείου
δόγματος προΐόντα καταντήσαντες αἱ κύνες εὗρον ἀκολού-
θως, ὡς μὴ ὄφελος, τρόπον, παρεξηγοῦντες ῥήσεις τινὰς τῶν
ἡμετέρων θρησκευτικῶν βιβλίων, δι' ὧν ἐλέγχεται ὁ τότε ὑ-
λισμὸς καὶ ἡ τῶν πλουσίων ἀκολασία, νὰ παρεισφρήσωσιν
ἐν τῇ χριστιανικῇ χρείᾳ, χωρὶς ν' ἀποβάλωσιν οὐδὲν μῆ-
τε τοῦ σχήματος μήτε τῶν ἔξεων αὐτῶν. Οὕτω λοιπὸν ὁ
πώγων καὶ ἡ βακτηρία καὶ τὸ βᾶσον καὶ ὁ πῖλος καὶ ἡ πή-
ρα καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐξῶθεν, ἔσωθεν δὲ ἡ μοχθηρία, ἐμφαί-
νουσι πασιδῆλως δύο ὀνομάτων μορφήν μίαν. Ἐξῆς δὲ, ἐ-
πειδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ τῶν ἀρχῶν ταυτότης προσεγγίζει τὰ
ἄτομα κατὰ τὸ, «ἀεὶ κολοῖὸς πρὸς κολοῖὸν ἴζανει», προα-
γόμενα τότε νὰ συγκροτήσωσι λεληθότως σῶμα ἔχον τὰς

ιδίας ἑαυτοῦ ἀξιώσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅσω πλειότερα εἶνε τὰ ἄτομα ταῦτα τόσω ἰσχυρότερον καθίσταται τὸ ἐν λόγῳ σῶμα, ὡς ἐκ τούτων, ἔνθεν μὲν συνεκροτήθη τὸ τῶν καλογήρων σύστημα, ἔνθεν δὲ πληθυνθὲν τοῦτο διὰ χρόνου ἐξ αἰτίας τῆς τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ ἐλαστικότητος ὡσεὶ ψάμμος τῆς θαλάσσης, οὕτως, ὥστε ἐν μόνῃ ἐδῶ τῇ Πρωτευούσῃ ν' ἀριθμῶνται κατὰ μυριάδας οἱ καλόγηροι καὶ καθ' ἑκατοντάδας τὰ μοναστήρια, κατέστη πανίσχυρον καὶ οἶον κράτος ἐν κράτει.

Ἐπιβάλλει ὅθεν σήμερον ἡ φατρία εἰς τὴν κοσμικὴν κυβέρνησιν καὶ υποθάλλει τὴν ἀμάθειαν, ὅπως ἀκμάζει ἡ σύμφορος αὐτῇ δεσποδαιμονία. Κατὰ τινα δὲ ὅσω προφανῆ τόσω καὶ τεραστίαν ἀσυνέπειαν, ἢν ἡ τοῦ λαοῦ παχυλὴ ἀμάθεια ἀτενίζει μετὰ βλακώδους ἀσυναίσθησίας, ὃ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουθένισιν ὡς ἀπαρέγκλιτον ὄρον ἀναγράφας καλόγηρος, ἄνωθεν τοῦ βῆσσο ἀμφιέννυται τὴν πορφύραν, ἀντὶ δὲ τοῦ κουκουλίου στέφεται τὴν μίτραν ἢ ἐνιαχοῦ τὴν τῆς σατραπείας κίδαριν, καὶ ἀντὶ τοῦ βάκτρου δράττεται δίκην σκήπτρου τῆς ποιμαντηρίας· ἀντὶ τέλος τῆς πῆρας, παρουσιάζεται κατόχος τοῦ κορβανᾶ. Ἐνῶ δὲ οὐδόλως ἐπιτρέπει δῆθεν ἡ μάργος συμμορία εἰς τὰ μέλη αὐτῆς νὰ πλουτῶσιν, οὐ μόνον συγχωρεῖ τοῦτο εἰς τὴν τούτων ὁμάδα, ἀλλὰ καὶ ἐπιδιώκει ὑπὲρ αὐτῆς τὴν παγκτημοσύνην.

Πρὸς τοῦτο οὖν ἀπορροφᾷ μὲν διὰ τῆς ἠθικῆς βίας τὰς δημοσίας προσόδους, τοῖς δὲ ἰδιώταις βοᾷ· « Ἐὰν δὲν μοι δώσητε τὴν οὐσίαν σας κολασθήσεσθε, διότι ὁ πλοῦτος εἶνε ὀλέθριόν τι ». Οὐχὶ ὁ πλοῦτος, ὃ ἀφιλοκερδῆς σπεῖρα, ἀλλ' ἡ τούτου κακὴ διαχείρισις ζημιοῖ τὸν ἄνθρωπον· καθότι πλοῦτός ἐστιν ἡ κατάστασις ἐκεῖνη δι' ἣς περιέρχονται εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου κυριότητα τ' ἀγαθὰ ὅσα ἡ θεία Πρόνοια ἐπέδαψίλευσε περὶ αὐτὸν, ὅπως νύμφηται ταῦτα κοσμίως. Ὡστε ὁ σώφρων πλοῦτος εἶνε θεῖον δῶρημα. Περὶ δὲ τῆς ἀγαμίας ἢν θεωρεῖ ὡς κορωνίδα τῶν ἀνοήτων τῆς ἀρχῶν, οὐδὲν λέγω· διότι ὁ πρεσβεῦων ταύτην, οἷω τρόπῳ ἢ ῥασιένδυτος λεγεῶν, σκέπτεται πάντως, ὅτι ὁ Δημιουργὸς κακῶς ἔπραξε ποιήσας τὸν ἄνθρωπον ἄρρεν καὶ θῆλυ, καὶ συναγεί ὅτι οὗτος δέον νὰ μένη οὐδέτερος.

Ἄλλ' ἰδοὺ κινεῖται ἡ τῶν ἀνησύχων ἡσυχαστῶν εἰδεχθῆς σκολόπενδρα, καὶ οἱ μυριοπληθεῖς αὐτῆς πόδες ἀναξέουσι τὴν κοινωνίαν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον. Ἐκαστος δὲ τῶν ποδῶν τούτων ἐνεργεῖ κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν ἑαυτῷ διάκρισιν· οὗτος μὲν μετὰ σατανικῆς ἐπιγνώσεως, οὗτος δὲ δουλεύων τῇ ἰδίᾳ πλάνῃ, καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην νομίζω ὅτι ἀνῆκεν ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος, ὁ τὸν ἡμέτερον ἀπαγαγὼν Ἰωάννην. Πράγματι εἶχεν ἄρα γε ὁ Παφνούτιος συναίσθησιν τοῦ ἐγκλήματος ὅπερ διέπραττεν; Ἴσως ὄχι. Ἴσως ἀπεναντίας ἐνεθουσία ὑπὲρ τοῦ ἔργου του, ὡς θεωρῶν αὐτὸ θεάραστον. Ἴσως ἐσκέπτετο ὅτι, ἐπειδὴ μετὰ τῶν ἀτόμων κοινωνίας τινὸς ὑπάρχει ἠθικὴ ἀλληλεγγύη (1), ὤφειλε καὶ οὗτος νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ μεираκίου ἐκείνου. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης δὲν ἦτον εἰσέτι αὐτοτελὲς ὑποκείμενον· ἦτον ἀνήλικος. Ἀδιάφορον. Ἐρχεται ἄνθρωπος ξένος καὶ, σφετεριζόμενος τοὺς δεκαεξαετείς ἀγῶνας καὶ παλμοὺς τῶν γονέων, ἀρπάζει τὸν καρπὸν ὄντινα ὁ θεὸς ὡς ἀμοιβὴν τῶν πατρικῶν μεριμνῶν τοῖς προώρισεν. Κακουργεῖ ἄρα ὁ Παφνούτιος, πρῶτον μὲν ὑποκλέπτων κηδεμονίαν ἣτις δὲν τῷ ἀνῆκεν. Κακουργεῖ ἔπειτα καταχρώμενος τῆς πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνης γονέων ἀφελῶν. Κακουργεῖ ὑπερχειρῶν διὰ τῆς ἀπάτης τὰ τοῦ ναύλου χρήματα. Κακουργεῖ ἐξαπατῶν τὸν Δημήτριον, παῖδα ἀπόνηρον, καὶ ἐν τούτοις πάντα ταῦτα τὰ αἰσχρὰ ἀγνίξει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ τέλος ὅπερ ἐπιδιώκει καὶ ὅπερ, κατὰ τὰς τῆς μελαίνης φάλαγγος ἀρχάς, εἶνε ἱερόν.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ εἶνε ἡ τῶν πιλοφόρων σφριγῶσα μурμηκία, οἷτινες τὴν κοινωνίαν ἡμῶν λυμαίνονται, ὅπως διατραφῶσιν ὡς αὐλαὶ ἐν ἔλκει. Κακῇ δὲ μοίρᾳ οὐδεὶς τὸν μέχρι τοῦδε Αὐτοκρατόρων ἀνεδείχθη ἀρκούντως μεγαλσπῆ-

(1) Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη ἐπιβάλλει ἐνὶ ἐκάστῳ τὸ καθήκον νὰ φροντίζη περὶ τῆς τοῦ πλησίον του σωτηρίας· οὐχὶ ὁμῶς ἀναγκάζων τούτων δι' ὑλικῆς ἢ ἠθικῆς βίας νὰ παραδεχθῇ ὡς ὀρθὰς τὰς τοῦ ἄλλου ἰδέας, διότι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐνδέχεται αὐταὶ νὰ ὦσιν ἐσφαλμένα, ἀλλὰ προσπαθῶν ν' ἀναπτύξη διὰ τῆς παιδείας τὴν διάνοιαν αὐτοῦ οὕτως, ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἱκανόν, ὅπως διακρίνη τὸ ἐπωφελέστερον μόνος του.

βολος, ἵνα πατάξῃ τὸ θηρίον· ἀλλ' ἔνιοι μὲν τούτων, θελήσαντες νὰ ἐξοντώσωσι τὸ τέρας ὑπὸ τὰ τῆς θρησκείας ἐρείπια, ἀπέτυχον, χαρακτηρισθέντες ὡς ἀσεβεῖς· οἱ δὲ πλείους ἔκριναν φρονιμώτερον νὰ κλίνωσι τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, ὥστε τὸ ἄθλιον ἡμῶν Βυζαντινὸν κράτος πάντοθεν ὑποβιβρώσκειται καὶ κατάρρει. Καὶ ὡς ἀρχικὸν μὲν αἴτιον τῆς παρακμῆς αὐτοῦ δύναται ν' ἀναγραφῆ ἡ τοῦ λαοῦ ἀμάθεια, ἡ πᾶν τυχὸν ἐξοχὸν καὶ πεφωτισμένον συμπαρασύρουσα, ὡς ἕμμετος δὲ παράγων ἡ τοῦ ψευδοπνευματισμοῦ ἐξάσκησις. Οὕτω δὲ, ἐάν ἡ τῆς ἀρχαίας κοινωνίας διάλυσις δύναται ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν τοῦ ὕλισμοῦ ἐπενέργειαν, ἡ τῆς σημερινῆς ἀποδοτέα εἰς φυσικὴν τινα τῶν πάλαι ἡθῶν ἀντίδρασιν, ἐξ ἧς ἐνεκολπώθημεν ἀντίθετον μὲν τῆς πρῖν, ἐπίσης δ' ὀλεθρίαν ὑπερβολήν. Παρίσταί μοι λοιπὸν, ὅτι ἡ μὲν πάλαι κοινωνία κατεστράφη ἐκ τῆς κακῆς οἰκονομίας τοῦ ὕλικου χρήματος, ἡ δὲ γῦν φέρεται πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς τοῦ ἠθικοῦ.

Ἀκούω πλὴν σημαῖνον τὸ ἐγερτήριον, ὥστε εἶνε τετάρτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ὥσα νὰ στείλω τὸν Δημήτριον ἵνα ἴδῃ ἂν ἡ Θεοδώρα ἠγέρθη. Δημήτριε!

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. Πρόσταξον, αὐθέντα.

ΕΥΘ. Εὖγε, Δημήτριε. Χαίρω, ὅτι σήμερον ἠγέρθης προλαβὼν τὸ σημαντικόν, καὶ παρουσιάζεσαι ἔτοιμος, ἐνῶ ἄλλοτε περιέμενα νὰ ἐξυπνήσης καὶ χορῆσον πάντοτε νυσταλέος.

ΔΗΜ. Γνωρίζεις, αὐθέντα κυρὲ Εὐθύμενες, ὅτι ἐγὼ ποτὲ δὲν κοιμῶμαι, ἀλλ' ὅτι πάντοτε μισοκοιμῶμαι. Ἀπόψε ὁμως καὶ ἐγὼ, ὅπως καὶ σὺ ἀϋπνεῖς πολλάκις, οὐδὲ νὰ μι-

σοκομηθῶ δὲν ἠμπόρεσα, ὥστε εἶνε ἤδη πλέον τῶν δέκα λεπτῶν ἀφότου εἶμαι ἐπὶ ποδός.

ΕΥΘ. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτον ἐὰν κάθε ἐσπέρας ἔπασχες ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀμισοῦπνίας. Ἄλλ' ὕπαγε εἰς τὰ δωμάτια τῆς δεσποίνης νὰ περιμένῃς, καὶ ὅταν αὕτη ἐγερωθῆ ἔλθε νὰ μὲ εἰδοποιήτῃς, ὅπως μεταβῶ παρ' αὐτῆ.

ΔΗΜ. Ὅρισμός σου, αὐθέντα.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ μόνος.

ΕΥΘ. Τάλαινα Θεοδώρα! Ἡ ἰδιοτροπία ἐνὸς καλογήρου σὲ ἀπώλεσεν. Ἡ ἰδιοτροπία ἐνὸς ἠθικοῦ ἐξαμβλώματος, ἐνὸς οὐτιδανοῦ καθάρματος, ἢ μᾶλλον ἢ πρὸς αὐτὸ ἀπεριόριστος ἐμπιστοσύνη σου, ἐπέπρωτο νὰ καταστρέψῃ ὀλόκληρον οἶκον. Οἶκον ἔντιμον· οἶκον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐπίσημον τῶς θέσιν κατέχοντα καὶ ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι τὸ μέλλον ἀτενίζοντα. Ἦτο λοιπὸν τόσῳ ἰσχυρὸς ὁ Παφνούτιος οὗτος, ὥστε νὰ ματαιώσῃ πᾶσαν ἐκ μέρους ἡμῶν καταδίωξιν, ἡμῶν τῶν τόσα χρήματα δυναμένων πρὸς τοῦτο νὰ δαπανήσωμεν, ἡμῶν οἵτινες πρὸς ἀνίχνευσιν αὐτοῦ διεθέτομεν ἅπαντα τὰ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μέσα; Ναι, ἦτον· διότι ἐνήργει ὑπὸ τὴν αἰγίδα συσσώμου τοῦ καλογηρικοῦ συστήματος. Ἄλλως δὲ, ποῦ ἤθελε δυνηθῆ νὰ καταφύγῃ ὁ Παφνούτιος, καὶ διαβίωσῃ ἡσυχος μετὰ τῆς λείας αὐτοῦ, ἐὰν ἐγκατελιμπάνετο εἰς τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ δυνάμεις; Εἰς ποίαν ὀπὴν τῆς γῆς ἤθελε κρυβῆ; Καὶ εἰς τὰ καταχθόνια αὐτὰ ἐὰν κατέφευγεν, ἠθέλομεν τὸν ἀνακαλύψῃ καὶ παραδώσει εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης. Τὸ νὰ παλαίσωμεν ὅμως καθ' ὀλοκλήρου τοῦ συστήματος, τοῦτο ὑπερέβαινε τὰς ἡμετέρας δυνάμεις. Ὄντως δὲ, ὅπως συλλάβωμεν τὸν ἀπαγωγέα τοῦτον ἔδει νὰ ἐκπορθήσωμεν τὸν Ἄθω, τὸ ἀπαρῆστον ἄ-

δυτον, ἔνθα ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν τολμᾷ νὰ θέσῃ βέβηλον πόδα. Οὐδὲν λοιπὸν ἡμῖν ὑπελείπεται, εἰμὶ ὁ ὄλεθρος καὶ ἡ καταστροφὴ ἐν ᾗ ἔκτοτε διαβιούμεν.

Πράγματι οὐδ' ὄλη τριετία παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἀποφράδος ἐκείνης τῆς ἀπαγωγῆς ἡμέρας, καὶ σὺ μὲν ἡ μόλις πεντηκοντούτις Θεοδώρα σύρεσαι περὶ τὰς τελευταίας βαθμίδας τεχνητοῦ γήρωσ, ὅπερ ἡ θλίψις σοὶ ἐδημιούργησε προώρως. Ἡ δὲ Ἑλένη κρύπτει ὑπὸ τὸ ἀμαυρὸν ῥάσον τὰ τῆς νεότητος αὐτῆς εὐθαλῆ κρίνα, ὅπως τὰ παραδώσῃ, καθὼς λέγει, ἄσπιλα μετὰ θάνατον εἰς τὸν πεφιλημένον αὐτῆς ἀδελφὸν καὶ μνηστῆρα. Εὐδαιμονέστερος πλὴν ἀμφοτέρων ὑποληπτέος ὁ Εὐτρόπιος, ὅστις ἔσπευσε νὰ εὕρῃ ἐν τῷ τάφῳ τὴν λήθην τοῦ τῆς ἀποκληρώσεώς του πένθους· ἀθλιέστερος δὲ πάντων ἐγὼ ὅστις μέλλω ἴσως νὰ ἐπιζήσω, ὡς τὸ τελευταῖον τοῦ πολυκλαύστου τούτου θετοῦ μοι οἴκου ναυάγιον, καὶ διαβιώσω ἐν τῇ στερῇσει τοσοῦτων φιλάτων ὄντων.

Θεωρήσωμεν ἤδη, Παφνούτιε, ἐν τίνι δικαιώματι, δυνάμει τίνος θείας ἐντολῆς κατέστρεψας τόσα κοινωνικὰ ἀκμαῖα καὶ σφριγῶντὰ στοιχεῖα, σὺ ὁ οὐχὶ τὸ ἐλάχιστον τούτων νὰ παραγάγῃς, ἀλλ' ὅστις οὐδὲ κἂν τὴν ἀτομικότητά σου ἠδυνήθῃς νὰ καταρτίσῃς χρήσιμον τῇ ἀνθρωπότητι σκευός; Ἄρα λοιπὸν, σὺ ὁ σκώληξ ἐνεβάτευσας εἰς τὰς τῆς θείας Προνοίας βουλάς καὶ εὔρες, ὅτι θέλει μὲν δῆθεν τὸ θεῖον νὰ ἐξοντώσῃ τὴν κοινωνίαν, ἀπορεῖ ὅμως δυνάμει; ὥστε δὴ, εἰάν σὺ τῷ παράσχῃς τὸν βραχίονά σου, τὸν δξύν μὲν πρὸς τὸ ἀνατρέπειν, ἀμβλύν δὲ πρὸς τὸ οἰκοδομεῖν, τῷ προσάγεις μεγίστην ὑπηρεσίαν, δι' ἣν θέλει σοὶ εἶσθαι εὐγνωμον! Ἄλλ' ἀνελογίσθῃς κἂν, ἄθλιε, τὸ, ποίας εὐθύνης, ἐπιχειρῶν τὰ τολμηθέντα σοὶ, εἶπετο νὰ ᾗσαι ἔναντι τοῦ Κριτοῦ ὑπόλογος, εἰάν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθ' ὃ οὐδεὶς δύναται νὰ ᾗνε ἐντελῶς βέβαιος περὶ τοῦ τῶν σκέψεών του ἀλαθῆτου, συνέβαινε ν' ἀπατάσαι ἐν ταῖς θεωρίαις σου; Εὐσπλαγχνε Θεεὶ Πάριδε τὰς ἀσυνεσίας ἡμῶν καὶ μὴ μνησθῆς αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς σου.

Ἐνίσχυσον δὲ κἀμέ, Θεέ μου, ἐν τῇ δυσχερεῖ θέσει προστατοῦ καὶ παρηγόρου τοῦ δυστυχοῦς μας οἴκου ἐν ᾗ μ' ἔταξας. Σόφισόν με ἐν λόγοις, ὅπως κἀ σήμερον, κατὰ τὸ

ἐκάστης πρώτης εἰωθῆς, δυνηθῶ νὰ ἐπιχύσω ὀλίγας σταγόνας προσωρινῆς παραμυθίας ἐν ταῖς χαινούσαις πληγαῖς τῆς ἀθλίας ἀδελφῆς μου, τῆς δυστυχοῦς χήρας, ἴσως οὕτω δυνηθῆ νὰ διέλθῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἡρεμον. Ναί, Θεέ μου, διότι ἐμοῦ τοῦ ἀσθενοῦς ἐξηντλήθησαν ἐπὶ τέλους ἐν τῇ θλιβεραῖ ταύτῃ διακονίᾳ αἵτε σκέψεις καὶ αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὁ Δημήτριος.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. Εἰς τοὺς ὀρισμούς σου, αὐθέντα· ἡ δέσποινα πρὸ ἱκανοῦ ἤδη ἠγέρθη καὶ σὲ περιμένει.

ΕΥΘ. Τότε λοιπὸν σὺ διατί ἐχρονοτριβήσας τόσον;

ΔΗΜ. Εἰς τὰ καταλύματα τῆς δεσποίνης ἦτον ἡ κυρὰ ἀυθεντοπούλα Πῶς μοι εἶπον τὸ καλογηρικὸν τῆς ὄνομα; Ἡ γλώσσά μου δὲν ἠμπορεῖ νὰ ξεμαῖθῃ τὸ παλαιόν.

ΕΥΘ. Δι' ἐμὲ ἀδιάφορον· λέγε Ἑλένη.

ΔΗΜ. Μὲ τὴν ἀδειάν σου λοιπὸν, ἦτον ἡ κυρὰ Ἑλένη, ἡ ὁποία καθὼς γνωρίζεις μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὴν Μονὴν διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν δέσποιναν· ἐστάθην ὅθεν νὰ τὴν παρακαλέσω πάλιν ν' ἀναφέρῃ εἰς τὴν κυρίαν μητέρα τῆς τὴν ὑπόθεσιν περὶ τῆς ὁποίας τῇ εἶχον ὁμιλήσει χθές.

ΕΥΘ. Ποίαν ὑπόθεσιν;

ΔΗΜ. Αἰ, αὐθέντα κυρὲ εὐθύμενες! Ἐχω καὶ ἐγὼ μίαν ὑπόθεσιν· διατί σοὶ εἶπον, ὅτι ἀπόψε ὅσῳ θέλῃ ἄς ἐκλεία τὰ ῥιμάτια διόλου δὲν ἠγνόησα ἂν ἐκοιμώμην; Τὴν ὑπόθεσίν μου πλὴν δὲν τολμῶ νὰ τὴν διηγηθῶ πρὸς σέ, διότι φοβοῦμαι μήπως ὀργισθῆς.

ΕΥΘ. Εἶνε λοιπὸν τόσῳ κακῇ ἡ ὑπόθεσίς σου αὕτη, ὡς καὶ μόνος σου διακρίνεσαι ὅτι δύναται νὰ μὲ παροργίσῃ, ἐνῶ γνωρίζεις ὅτι δὲν εἶμαι διόλου ὀξύθυμος;

ΔΗΜ. Δι' ἐμὲ εἶνε ἀπλῶς λυπηρὰ· διὰ σὲ ὁμοῦς ἐνδέχεται νὰ ἦνε κακὴ, διότι ἀποστρέφεσσι περισσότερον ἀπὸ ὅλους μας τοὺς καλογήρους.

ΕΥΘ. Εἶνε λοιπὸν ὑπόθεσις καλογήρων;

ΔΗΜ. Καθῶς, ὀρίζεις, αὐθέντα· ἐνὸς καλογήρου.

ΕΥΘ. Καλογήρου; Καὶ τολμᾷ· ἀνόητε ν' ἀναμειγνύσσαι αὐθις εἰς ὑποθέσεις καλογήρων, σὺ ὅστις ἐξ αἰτίας τοῦ Παφνουτίου εὐθύ; ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἤθελες εἶσθαι ἤδη ἀπόβλητος τῆς οἰκίας, ἐὰν οἱ καλοκᾶγαθοὶ αὐθένται σου δὲν παρέβλεπον τότε τὸ τρομερὸν σφάλμα σου, συγκινηθέντες ὑπὸ τῆς εἰλικρινοῦς θλίψεως ἣν ἔδειξας διὰ τὴν τοῦ δυστυχοῦς μας Ἰωάννου ἀπώλειαν;

ΔΗΜ. Τί νὰ σοὶ εἶπω, αὐθέντα! Ὅλ' αὐτὰ μοῦ ἐβασάνισαν κ' ἐμοῦ πολλὰς τώρα ἡμέρας τὴν ψυχὴν· ἀλλὰ τέλος πάντων, τί εἶπα; Ἄς σὲ διώξωσι, Δημήτριε, οἱ αὐθένται ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ἀπ' αὐτὴν τὴν οἰκίαν ἣ ὅποια διὰ σὲ εἶνε ὁ μισὸς κόσμος· ὅταν βλέπῃς τὸν πλησίον σου ν' ἀποθνήσκῃ τῆς δυστυχίας καὶ δὲν δύνασαι νὰ τὸν βοηθήσῃς εἰς τὸ παραμικρὸν, τότε, τί σ' ὠφελεῖ καὶ σὲ ἡ ζωὴ; Καλύτερα ν' ἀποθίνῃς!

ΕΥΘ. Βλέπω ὅτι ἡ ψυχὴ σου δὲν ἐσκληρύνθη εἰσέτι, Δημήτριε τέκνον μου, ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινον ἀχαριστίαν, καὶ ὅτι δικαίως σὲ παρωνυμοῦσι Καλοδημήτριον. Ἔστω· σοὶ ἐπιτρέπω νὰ μοὶ εἶπῃς τὴν ὑπόθεσίν σου.

ΔΗΜ. Σοὶ εὐγνωμονῶ, αὐθέντα· ἀκουσον λοιπὸν. Εἶνε τώρα ἡμέραι τινὲς ὁπότε ἓνα πρωτὶ, δὲν εἶχε φέξει ἀκόμη, μ' ἔστειλες νὰ φέρω τὸν ἱατρὸν διὰ τὴν δέσποιναν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπέλθει ἐξαφνὰ συγκοπή. Μοὶ ἦνοιξε λοιπὸν ὁ θυρωρὸς τὴν ἐξώθυραν, πλὴν ἅμα ἐξῆλθον βλέπω πρὸ αὐτῆς εἰς τὰ σκοτεινὰ ἓνα μαῦρον πρᾶγμα κείμενον χαμαί. Ἀπὸ περιέργειαν ὅθεν ὠθῶ ἔλαφρὰ μὲ τὸν πάδα, καὶ τότε διακρίνω, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ἦτον ἄνθρωπος. Τί κείτῃσαι αὐτοῦ, χριστιανέ μου; τῷ λέγω, αὐτὸς δὲ, ὀλίγον ἀνασηκώσας τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ φωνὴν ἐσθεσμένην, μοὶ ἀπαντᾷ, ὅτι εἶνε καλόγηρος. Ἐγὼ δὲ πάλιν, πῶς εὐρέθης ἔδω; Καὶ αὐτὸς· ἐγὼ εἶμαι ξένος καὶ ἄρρωστος, ἔρχομαι δὲ ἀπὸ μακρὰν τριάκοντα πέντε ἡμερῶν δρόμον. Καὶ τί ἤλθες

νά κάμης ἐδῶ εἰς τὴν Πόλιν; ἐρωτῶ. Ἐχω μίαν πτωχὴν μητέρα, ἀποκρίνεται, καὶ ἤλθον νά ἰδῶ ἂν ζῆ ἢ ἀπέθανεν. Χθὲς λοιπὸν τὸ ἐσπέρας ἀργὰ κατήντησα τέλος πάντων εἰς ἐδῶ, καὶ κρούσας τὴν θύραν ἐζήτησα παρὰ τοῦ θυρωροῦ ἐλεημοσύνην· πλὴν αὐτὸς μ' ἀπόθησε κακῶς εἰπών μοι «Ὁ θεὸς νά σ' ἐλεήσῃ. Ἐδῶ, μωρὲ, δὲν ἀγαποῦν τοὺς καλογήγρους». Οὕτω δ' ἔπεσα, καὶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν μου δὲν ἠμπόρεσα πλέον νά σηκωθῶ, ἀλλ' ἔμεινα. Αὐτὰ μοι εἶπεν ὁ καλόγηρος. Ἐγὼ δὲ τὸν ἐπόνεσα καὶ ἠθέλησα νά τῷ δώσω μικρὰ πράγματα λειανικὰ ἀπὸ τὸν κόλπον μου· αὐτὸς ὁμοῦς δὲν ἐδέχθη, διότι, μοι εἶπεν, εἶχεν ὄρκον στάμενα νά μὴν ἐγγίση ποτέ. Τόσω μόνον μὲ παρεκάλεσε νά τῷ δώσω ὀλίγον ψωμί καὶ νερόν, καθότι ἀπέθνησκε τῆς πείνης.

ΕΥΘ. Καὶ λοιπὸν, δὲν τῷ ἔδωσες;

ΔΗΜ. Ἀμέσως, αὐθέντα μου, ἅμα ὡς ὑπέστρεψα μετὰ τοῦ ἱατροῦ, ἐζήτησα ἀπὸ τὸν κελλάρην ὀλίγον ἄρτον· αὐτὸς ὁμοῦς ἀκούσας ὅτι ἐπρόκειτο γὰρ τὸν δώσω εἰς ἓνα καλόγηρον, «Ὑπαγε, μοι εἶπεν, πάλιν ἔχεις πράγματα μὲ καλογήγρους;»

ΕΥΘ. Ὡ τῆς ἀπανθρωπίας! ὦστε;

ΔΗΜ. ὦστε, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν παῦ νά εὕρω ἄρτον; Ἐδέησε νά περιμένω εἰς εἰς τὴν ὥραν καθ' ἣν μᾶς διανέμουσι τὸ πρόγευμα, καὶ τότε ἔκρυφα εἰς τὸν κόλπον μου τὴν μισὴν τοῦ ἄρτου μερίδα μου, λαβὼν δὲ καὶ ὀλίγον ὕδωρ ὑπῆγα κρυφά, διὰ νά μὴ μὲ ἴδωσιν οἱ ἄλλοι ὑπεκρέται καὶ μ' ἐμποδίσωσι, καὶ τὰ ἔδωσα εἰς τὸν δυστυχεῖ καλόγηρον. Καλὰ δὲ καὶ ἐπρόσθησα, διότι ἀκόμη ὀλίγον ἐτελείωνεν.

ΕΥΘ. Δύσμοιρον πλάσμα! Ἐπαινῶ, Δημήτριε, τὴν πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην προθυμίαν σου.

ΔΗΜ. Νομίζω, αὐθέντα, ὅτι δὲν ἐπραξα κακῶς καὶ ἄς μὲ κατεγέλων οἱ συνυπεκρέται ὅσω ἤθελον. Ἐν τούτοις ἡ ὑπόθεσις δὲν ἐτελείωσεν εἰς ἐδῶ. Ἀπὸ τῆς πρῶτης ἐκείνης ὁ δυστυχὴς καλόγηρος ἀπεσύρθη ὀπισθεν γωνίας τινὸς τοῦ αὐλοτοίχου, καὶ ἐκεῖ κατάκειται ἐπὶ τοῦ τῆς ὁδοῦ λιθοστρώτου, οἰκτρὸν τῶν διαβαινόντων θέαμα, ἀποζῶν διὰ τοῦ ὀλίγου ἄρτου, τὸν ὁποῖον ἐγὼ τῷ δίδω καθεκάστην κρυφίως.

ΕΥΘ. Καί, διατί δὲν ὑπάγει πρὸς ἀναζήτησιν τῆς μητρός του;

ΔΗΜ. Πῶς νὰ ὑπάγη; Αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος μόλις ἵσταται ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὥστε ἅμα κάμη ὀλίγα βήματα κλονίζεται νὰ πῆσῃ. Νὰ ἴδῃς, αὐθέντα κυρὲ Εὐθύμενες, εἰς ποῖον βαθμὸν εἶνε κάτισχνος! Τὸ ὑποκείμενόν του συνίσταται ἀπὸ ὀλίγα κόκκαλα ἐντὸς ξηροῦ δερματίου ἀσχοῦ, ὅστις ἤθελεν εἶσθαι ὠχρὸς ἢ πελιδνὸς εἴαν ἦτο ὀλιγώτερον ῥυπαρὸς. Ἔχει δὲ καὶ θέρμην καὶ βῆχά τινα, ὁ ὁποῖος δὲν τὸν ἀφήνει νὰ ἡσυχάσῃ· οἱ δὲ πόδες του εἶνε καταπληγωμένοι ἀπὸ τὴν ὀδοιπορίαν τῶσων ἡμερῶν. Τὸ ῥάσον του τέλος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου τὰ παράσιτα ζωύφια περιφέρονται μετὰ μεγάλης οἰκειότητος, εἶνε ὡς νὰ ἐξῆλθεν τοῦ ἐργαλείου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς μακαρίτιδος μάμμης μου· καὶ ὅμως ὁ φορὸν τοῦτο φαίνεται ὡς κάλογεροπαῖδι· εἴκοσιν ἐτῶν, καθόσον δύναται εἶναι νὰ εἰκάσῃ ἀπὸ τὰ ὀλίγα γένεα τὰ ὁποῖα ἔχει, διότι τὸ ἥμισυ τῆς ὄψεώς του κρύπτεται ὑπὸ τὸν σκούφον, τὸν ὁποῖον διγῶν πάντοτε ὁ ἄθλιος καταβιβάζει πολὺ χαμηλά. Τί τὰ θέλεις, αὐθέντα, φοβοῦμαι μήπως καμμίαν νύκτα παραδῶσῃ αἰφνης τὸ πνεῦμα καί, ἕως ὅτου ἐγὼ τὸ πρῶτ' προφθάσω νὰ ἐξέλθω, σπαράξωσιν οἱ τῆς ὁδοῦ κύνες τὸ πτώμά του.

ΕΥΘ. Ἄλλ' εἶνε φρικῶδες τοῦτο, Δημήτριε! Καὶ τί τάχα νομίζεις ὅτι δυνάμεθα νὰ καμῶμεν ὑπὲρ τοῦ ἀποκλήρου τούτου ὄντος;

ΔΗΜ. Ἐγὼ τῷ ἐπρότερινῳ νωτοφορήσας νὰ τὸν μετακομίσω εἰς τι νοσοκομεῖον ἢ ξενῶνα, ἀλλ' αὐτὸς μοὶ ἀπήντησεν, ὅτι ἐπρότιμα ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖ ὅπου κείτεται παρηγορούμενος ὑπ' ἐμοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου συνέλαβε, εἶπε, μεγάλην φιλίαν, παρὰ μετὰξὺ τῶσων ἀγνώστων προσώπων ἐν τῷ ξενῶνι. Ἐσκέφθην ἔπειτα νὰ λάβω τὴν ἄδειαν, ὅπως τὸν μεταφέρω εἰς τι δωμάτιον τῆς οἰκίας, ἀλλ' αὐτὸς καὶ ἀπὸ τούτου μ' ἀπέτρεψεν ἐπιμείνας, ὅτι ποτὲ δὲν θέλει ἀνεχθῆναι νὰ γείνη παράτιος ἐνοχλήσεως τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Προτιμῶ, μοὶ εἶπε, νὰ μοὶ ἐπετρέπετο, ὅπως διαμείνω ἐν τινὶ γωνίᾳ τῆς αὐλῆς. Ἐκεῖ, ἀγαθὲ Δημήτριε, προσέθεσε, δύνασαι λαβὼν ἄδειαν νὰ μοὶ κατασκευάσῃς καλύβην τινὰ ἀπὸ ὀλίγας

σχνίδας, οὕτω δὲ μὲ προφυλάξῃς ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὸ ψῦχος, διὰ τὸ ὅποιον ἔξεις μισθὸν ψυχικόν. Τεμάχιόν τι ἄρτου καὶ ἡ καλύβη ἄρκουσι διὰ τὰς ἐπιλοιπούς μοι ὀλίγας ἡμέρας, τὰ δὲ περιπλέον εἶνε περιττά.

ΕΥΘ. Καὶ τί σοὶ ἀπήντησεν ἡ Ἑλένη, ὅταν τὴν παρεκάλεσας δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν;

ΔΗΜ. Ἡ αὐθεντοποῦλα, καθόσον ἐγὼ ἐδικηγούμην, ἐγένετο ὠχροτέρα τοῦ συνήθους, τέλος δὲ, ἀπελθε, Καλοδημήτριε, μοὶ εἶπε, καὶ ἐγὼ θέλω μεσιτεύσει νὰ σοὶ δοθῇ ἡ ἄδεια, ὅπως κατασκευάσῃς τὴν καλύβην καὶ περιθάλψῃς τὸν δυστυχή ξένον ὃν ἠλέησας. Ναι, ἀγγελόμορφος ἐλεημωνήτρια! περὶ τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας οὐδέποτε ἀμφέβαλλον.

ΕΥΘ. Ἄλλ' οὐδὲ περὶ τῆς ἐμῆς ἐδικαιοῦσο ποτὲ ν' ἀμφιβάλλῃς, τέκνον μου. Ἐγὼ μυσάττομαι μὲν τὰς ἀρχὰς ὑφ' ὧν ἡ τῶν καλογήρων μοῖρα ἐμφορεῖται, προκειμένου ἄμως περὶ φιλανθρωπίας, οὐδόλως προσέχω ἐὰν ὁ πάσχων καλύπτεται ὑπὸ βίας ἢ ὑφ' αἰουδήποτε ἄλλου ἐνδύματος, ὥστε ἀκολουθεῖ μοι παρὰ τῆ δεσποίνῃ, εὐελπὶς περὶ τῆς ἄδειας. Πράγματι, μολονότι εἰς τὴν Θεοδώραν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα καλόγηρος ἐμποιεῖ ἤδη, ὡς γνωρίζεις, φρίκην, δὲν μοὶ φαίνεται ὅμως ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν τῆς Ἑλένης ἱεσῖαν ἐὰν δ' ἐρωτήσῃ καὶ τὴν ἐμὴν γνώμην θέλω τὴν παρακινήσει, ὥστε ἐλπίζω τέλος νὰ κατασκευασθῇ ἡ καλύβη.

ΔΗΜ. (ἀκολουθῶν τὸν Εὐθ.). Νὰ γείνη ἡ καλύβη διὰ νὰ πλαντάξῃ ὁ ἕξ' ἀπ' ἐδῶ.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ μόνος· κατάκειται παρὰ τινὰ αὐλότοιχον.

ΙΩ. (ἐγειρόμενος βηματίζει νωχελῶς). Θεέ μου, τρέ-

μω! . . . Ὅποῖαν νύκτα διήλθον πάλιν ἀπόψε! Τώρα τὸ μετόπωρον αἱ νύκτες εἶνε ἀτελεύτητοι καὶ παγετώδεις. Ἄλλ' ἀνάτειλον τέλος τὴν ἡμέραν σου, Θεέ μου, ἴσως ὁ ἥλιος θερμάνῃ ὀλίγον τὰ κατεψυγμένα μέλη μου, ἀφοῦ ὁ τῆς ἀρρωστίας πυρετὸς οὐδὲν ἰσχύει κατὰ τοῦ κρύου τούτου, ὅπερ αἰσθάνομαι εἰσδύον μέχρι τοῦ τῶν ὀστέων μου μυελοῦ. Ἡ νόσος μου. . . . Ὅποια ἀδυναμία παραλύει τοὺς τῶν μελῶν μου ἄρμούς! . . . Ἡ μακρὰ, ἡ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μου ὀδοιπορία ἀπὸ Ἄθω ἕως ἐδῶ, κατέστρεψε τέλειον τὰς δυνάμεις μου. Ἡ νεότης μου, οἶμοι, σβέννυται ἀδυνατοῦσα ν' ἀντιπαλαίσῃ κατὰ τῆς δεινωθείσης ἀσθενείας. Καὶ ὅμως δὲν μετανοῶ ὅτι ἐπεχείρησα τὴν ἐναγώνιον ἐκείνην ὀδοιπορίαν, ἀφοῦ τέλος κατώρθωσα νὰ φθάσω, ὅπως διανύσω ἐδῶ τὰς τελευταίας ἡμέρας, ἡμέρας μεμετροημένας πλεόν τοῦ παλυστενάκτου βίου μου. Ἐδῶ, παρὰ τοὺς τοίχους τούτους, τοὺς τῶν εὐδαιμόνων ἡμερῶν τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας μάρτυρας. Ἐὰν μάλιστα ὁ Δημήτριος κατορθώσῃ τὰ τῆς καλύβης, θέλω δύνασθαι ἀπ' αὐτῆς ἐνεδρεύων νὰ ἐντρυφῶ, ἀόρατος αὐτὸς μένων, τῇ τῶν οἰκείων εἰσρχομένῃ ἢ ἐξερχομένῃ τοῦ μεγάρου ποθεινοτάτῃ μοι θεᾷ. Οὕτω δὲ πραγματοποιεῖται καθ' ὀλοκληρίαν τὸ ἐν τῇ σκῆτῃ ἐφετὸν καὶ τῆς παλινωστῆσεώς μου σκοπούμενον ὄνειρον.

Ἐν τούτοις ἔσο δεδοξασμένος, Θεέ μου, ὅτι οὐδεὶς μ' ἀνεγνώρισε, χάρις τῇ ἀλλοιωθείσῃ σωματικῇ μορφῇ μου καὶ τοῖς τετριμμένοις τούτοις ῥάσοις, ἅτινα εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἐμῶν ἔλαβον παρὰ τοῦ βακτροπηρίτου ἐκείνου, ὃν πρὶν φθάσω ἐνταῦθα συνήντησα. Εὐγνωμονῶ σοι ἐκθύμως, καθότι ἂν ὁ Δημήτριος μ' ἀνεγνώριζε, κατεστρέφοντο ἀφεύκτως τὰ σχέδιά μου· πάραυτα δὲ οἱ ἐπιτήδειοι ἤθελον σπεύσειν νὰ με περιλάβωσιν ἔνδον καὶ ἐμπλήσωσι θωπειῶν, ἐδεσμάτων, τρυφῆς, διαφθείροντες οὕτω τὴν ἀσκητικὴν διαίταν ἐν ἣ ὥμοσα νὰ ἐμμένω μέχρι τελευταίας μου πνοῆς. Καὶ ταῦτα πάντα ὅπως μετ' ὀλίγον, οὗτοι μὲν αἰσθανθῶσι δριμύτερον τὸ τῆς τελευτῆς μου ἄλγος, ἐμοῦ δὲ καταστήσωσι τὰς ὑστάτας στιγμὰς πλήρεις τύψεων συνειδότος, ἀναλογιζομένου ὅτι θνήσκω λειποτάκτης, ὅτι θνήσκω ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ. Ἐγὼ οὐδέποτε μετεμελήθην διὰ τὴν εὐζωίαν ἣν ἐγκατέλιπον· τοῦ-

το δὲ μόνον ἐνέπλησε τὴν ἐν τῇ σκῆτι ὑπαρξίν μου ἀφορή-
του ὀδύνης, ἢ τῶν οἰκείων μου στέρησις.

Λέγουσιν, ὅτι ὁ χρόνος συνουλοῖ τὰς ἠθικάς ἡμῶν πληγὰς,
ὅσα βραθεῖται καὶ ἀν ὧσιν αὐται. Βεβαίως· διότι οὐ διαλείπει
παρσισάγων ἡμέραι ἐν τῷ αἰσθητικῷ ἡμῶν κατόπτρῳ
διάφορα ἄλλα ἰνδάλματα, ἅτινα ἐπισκιάζοντα ἐξαλείφουσι
βαθμηδὸν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, τὰς προγενεστέρας αὐ-
τῶν ἐντυπώσεις. Ὁ χρόνος πλὴν, φεῦ, διέρχεται κενὸς παρά
τὴν τοῦ ἀσκητοῦ καλύβην, οὐδὲν νεώτερον ἐπεισόδιον παρσι-
σάγων ἐν αὐτῇ· διέρχεται ἄχρους, ἄμορφος. Ὡστε, εἴαν τι
πάθος φθάσῃ ἅπαξ ἐπικρατῆσαν ἐν τῇ καρδίᾳ ἢ τῷ νοῦ τοῦ
πλήμονος ἡσυχαστοῦ, βέαν, οὕτως εἰπεῖν, ἀσφοκτι μὲν, ἀλλ'
ὄμως ἀπερσιπαστως, ἀεννάως βέον, ἀποτρίβει τέλος τὰ ὄρ-
γανα, καὶ ἢ διὰ τοῦ σωματικοῦ πυρετοῦ ὀδηγεῖ προῶρως εἰς
τὸν τάφον ἢ διὰ τοῦ διανοητικοῦ εἰς τὴν μονομανίαν. Ὁ
ποῖται ἡμέραι ἐκεῖ ἐν τῇ σκῆτι ἀφωνότεραι τῶν νυκτῶν! Τὸ
τῆς φύσεως θέαμα εἶνε μεγαλοπρεπὲς τῇ ἀληθείᾳ· εἰς τοιοῦτον
πλὴν βαθμὸν μονότονον, ὥστ' ἐπὶ τέλους κατανατᾶ εἰς τοὺς
ὀφθαλμοὺς τόσῳ ἀδιάφορον, ὡς εἴαν ἦτο πρὸ αὐτῶν ἀναπεπτα-
μένον ἀπέραντόν τι ἄγραφον καταπέτασμα. Καὶ τότε, οὐαί!

Προϊόντος ἄρα οἱ ὀφθαλμοί μου ἐν τῇ τῆς σκῆτης ἐρημίᾳ
οὐδὲν ἕτερον ἔβλεπον, εἰμὴ τὴν τῶν φιλάτων γονέων καὶ
τῆς γλυκείας ἀδελφῆς μου εἰκόνα. Οὐδὲν τὰ ὠτά μου ἤκουον,
εἰμὴ τὴν ἐκείνων φωνήν. Ἐνεώρων αὐτοὺς πολλάκις ἐν τῷ
πατρικῷ οἴκῳ πλήρεις θυμηδίας, λαμπρῶς ἠμφισμένους, ἡ-
δέως προσμειδιῶνάς μοι, καὶ ἀσμένως ἀνοίγοντας τὰς ἐαυ-
τῶν ἀγκάλας, ὅπως μὲ περιπτύξωσιν τὴν δὲ λαλίαν αὐτῶν
ἤκουον εὐφροσύνης ἐν τῇ ἀκοῇ μου κελαρίζουσαν. Ἄλλ' αἰ-
φνης, καὶ πρὶν ἔτι προφθάσῃ νὰ ἐμφορηθῇ ἡ καρδία μου τῆς
τοιαύτης ἀπολαύσεως, ἡσθανόμην ἀκούσιον καὶ σφοδρὸν ἐν
αὐτῇ σφαδασμὸν, συγχρόνως δ' ἔβλεπον γνοφεράν τινα κη-
λίδα, ἣτις ἀπλουμένη ἀκχραιῶς ἐπὶ τοῦ πίνακος ἡμαῦρου
τὰ πάντα. Διέκρινον δ' ἐξῆς ὑπ' αὐτὴν τὰ προσφιῆ μοι ὄν-
τα ὠχρὰ καὶ μελανεμονοῦντα, θρηνοῦντα γοερῶς καὶ κο-
πτόμενα. Βίς μάτην τότε ἐρριπτόμην, ὅπως τὰ ἐναγκαλι-
σθῶ καὶ παραμυθίσω τὸ μέτωπόν μου συνήντα τοὺς ψυχροὺς
τῆς σενῆς μου κέλλης τοίχους καὶ ἐπιπτον χαμαὶ ἀνάισθητος.

Ἐσθ' ὅτε πάλιν, ἐνῶ ἤμην βεβυθισμένος εἰς τὸ ἐργόχειρόν μου, ἔβλεπον ἐναργῶς ἐνώπιόν μου βαρεϊάν τινα ὡσεὶ τάρου πλάκα αὐτομάτως αἰωρουμένην, ὑπ' αὐτὴν δὲ προκύπτουσαν πελιδνὴν τινα καὶ κατεσκληκυῖαν μορφήν πτώματος, τὴν τοῦ πατρὸς μου δῆθεν μορφήν, ἣτις στρεφομένη πρὸς με μ' ἠτένιζε βλοσυρῶς, ὡς νὰ μοὶ ἔλεγεν· « Ἀνάξιε υἱέ! Σὲ λοιπὸν ἐθεώρουν ὡς ἐλπίδα τοῦ οἴκου μου, ὡς βακτηρίαν τοῦ γήρωσ μου; Πατραλοία! » Προσεπάθουν τότε ν' ἀποστρέψω τὰς ὄψεις ἀπὸ τοῦ φρικώδους ἐκείνου θεάματος, πλὴν ἀνωφελῶς· τὰ βλέμματά μου καὶ ἄκοντος ἔμεινον προσηλωμένα ἐπ' αὐτοῦ. Κατέπιπτε οὖν τὸ ἐργόχειρον ἀπὸ τῶν χειρῶν μου καὶ παρεδιδόμην ἐν συντριβῇ εἰς ἐνθερμον δέησιν, δυνάμει τῆς ὁποίας τὸ φάντασμα βαθμηδὸν διελύετο.

Ἰδίως ὅμως ὁ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν συνδουλιστὴς ὑποχθόνιος δαίμων ἠσμενίζετο ταραττῶν τοὺς ὕπνους μου διὰ τῶν ἀπαισιωτέρων ὀνείρων. Οὕτω, μεταξὺ ἄλλων, μοὶ ἐφαίνετο ἐνίοτε, ὅτι ἦτο πρὸ ἐμοῦ ἀναπετὴς ἡ θύρα μεγαλοπρεποῦς καὶ ὑπὸ ἀπλέτου φωτὸς καταυγαζομένης πασάδος, καὶ ὅτι ἐν μέσῳ ταύτης ἴστατο νυμφικῶς ἐσταλμένη ἡ ἀδελφὴ μου, γονυπετὴς δ' ἐνώπιον αὐτῆς εὐπάρυφος τις νεανίας, ὅτι κατεφίλει τὴν δεξιάν, ἣν ἐκείνη τῷ ἔτεινε προσμειδιῶσα. Ἐδοκίμαζον τότε νὰ ὀρμήσω καὶ βυθίσω εἰς τὸ τοῦ τολμητοῦ στέρον τὸ ξίφος ὑπερ δῆθεν ἐκράτουν, ἀλλὰ τὰ μέλη μου ἔμεινον ὡσεὶ συμπεπηγότα. Ἐδοκίμαζον αὖθις καὶ μετὰ τόσου ἀγῶνος, ὥστε ὁ ἰδρῶς ἔσταζε κρουνηδὸν ἀπὸ τοῦ μετώπου μου, πλὴν εἰς μάτην. Τέλος τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐνόμιζον, ὅτι τὰ μαρμάρια μέλη μου ἐνδίδουσι μόλις εἰς τελευταίαν τινὰ ἀπέλπιδα προσπάθειαν, ἠνοιγόντο οἱ ὀφθαλμοί μου· καὶ μολοντοῦτο παρήρηστο ἄρα, μέχρις οὗ ἀποσεῖσω τὸν τὴν ἐπτοημένην φαντασίαν μου πιέζοντα ἐφιάλην.

Οὐδ' ὁ χρόνος τοίνυν, οὐδ' ἡ τῶν ὀρέων ἐρημία, ἴσχυσαν ποτὲ νὰ ἐξαφανίσωσι τὰ ψυχικά μου πάθη. Ἐμπης πλὴν ἡ προσευχὴ, ἡ κατάλυξις καὶ τὰ δάκρυα, ταῦτα μόνα κατάρθουν νὰπραῦνωσιν ὀπωσαῦν τὸν τῆς διανοίας μου παροξυσμόν. Ὡ προσευχὴ, προσευχὴ! Σὺ εἶ ὁ ἀληθὴς ὄρμος

ἔνθα πᾶσα ψυχὴ ἐν τῷ τοῦ βίου πελάγει χειμαζομένη εὐ-
ρίσκει πολλὴν τὴν παραμυθίαν καὶ ἀπαθῆ τὴν παραίνεσιν.
Μόνη ἡ δὲ διὰ σοῦ ἐν ἐμοὶ ἐγειρομένη τῆς τοῦ καθήκοντος συν-
αισθήσεως φωνὴ ἐνέστησε τοὺς πόδας μου, δσάκις ὑπὸ δια-
καοῦς νοσταλγίας ὠθούμενος ἐγκατελίμπανον τὴν σκῆτην.
Πράγματι δὲ, μόλις ἀπεμακρυνόμεν ταύτης κατὰ τι διά-
στημα, ἐπήκουον τῆς φωνῆς ἐκείνης ἥτις, ὡς γαληνιαία σύμ-
βουλος, μοὶ ἔλεγεν· « Ἐπίστρεψον, Ἰωάννη, εἰς τὸν ὄρκον,
ἐπίστρεψον εἰς τὴν μετάνοιάν σου. Ἐἶσαι λοιπὸν τόσῳ ἀ-
σθενοῦς χαρακτήρος, ὥστε νὰ μὴ δύνῃσαι, ἀφοῦ ἀπέσπα-
σας σεαυτὸν ἀπὸ τῶν τῆς ὕλης ῥυπαρῶν θελγῆτρων, νὰ λη-
σμονήσῃς ταῦτα; Ἐἶνε λοιπὸν ἡ ψυχὴ σου τόσῳ χαμαίζη-
λος, ὥστε νὰ μὴ δύνῃται, αἰωρηθεῖσα ἅπαξ, νὰ ἐμμένῃ
πτερυγίζουσα ἐν τῷ τῆς πνευματικότητος ὕψει; Διὰ τού-
των καὶ τῶν τοιούτων ἐξῆς ὑποθηκῶν σὺ φρονίζουσα με ἡ
τοῦ νοῦ μου πρὸς τὸ θεῖον ἀνάτασις, μ' ἠνάγκαζε νὰ ἐ-
πιστρέφω εἰς τὴν κέλλαν πρᾶξ καὶ ὑποτεταγμένος.

Ἄλλ' ἰδοὺ τέλος ἐρχεται ὁ τῆς νόσου πυρετὸς ὅπως κα-
ταξηράνῃ τὰ ὑπὸ τῆς ἠθικῆς πάλης καὶ τῆς κακουχίας ἡ-
τονισμένα μέλη μου· αἰσθάνομαι ὅθεν ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐ-
μαυτὸν τηκόμενον καὶ φθίνοντα. Καὶ ὅμως θεωρῶ τὴν ἀ-
σθένειαν ὡς εὐεργέτιδα, καθόσον μέλλει αὕτη πιθανῶς νὰ
μ' ἀπαλλάξῃ διὰ παντὸς τῆς ἀφορήτου ἐκείνης ἠθικῆς κα-
χεξίας. Οὕτως οὖν ὑπὸ τῆς νόσου σωματικῶς διακειμένου,
κατανοῶ ὅτι τοῦ λοιποῦ πᾶσα μετὰξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κόσμου
συνάφεια οἴκοθεν διαλέλυται· διότι εἰς τὸ ἐξῆς οὐδ' ἐγὼ
δύναμαι νὰ χρησιμεύσω εἰς τὸν κόσμον, οὐδ' οὗτος εἰς ἐ-
μέ. Ὡστε δύναμαι νῦν νὰ ἐπιστρέψω παρὰ τοῖς οικείοις ἄ-
νευ τινὸς φόβου μὴ τυχὸν με σαγηνεύσωσι τὰ τοῦ Πονη-
ροῦ τεχνάσματα ἢ με δελεάσῃ τὸ τῆς ὕλης φυκίον. Περι-
συνάγω λοιπὸν ἀπάσας μου τὰς δυνάμεις, διότι ἀπορῶν
χρημάτων ἵνα ἐπιβῶ πλοίου, ἀνάγκη νὰ φθάσω ἐνταῦθα ὁ-
δοιπορῶν αὐτοποδητὶ· αἱ δυνάμεις μου ἄλλως τε διπλοῦν-
ται ὑπὸ τῆς γλυκειᾶς ἐλπίδος, ὅτι μετ' οὐ πολὺ μέλλω νὰ
ἐπανίδω τοὺς φιλότατους μοι. Ἐξῆς δὲ, τὴν ἄνωθεν ἀρωγὴν
ἐμαυτῷ προστησάμενος καὶ ταύτῃ ὁδηγῶ ἐπόμενος, ἄπτο-
μαι τῆς πρὸς τὰ τῆδε.

Ἐν τούτοις, ὅποια ὁδοιπορία! Φρίττω εἰσέτι ἀναπολῶν τὰ κατ' αὐτήν. Ὅποιοι πάροδοι μεταξὺ ὁρέων ἀπροσπέλαστοι ὅποια τέλματα νοσῶδέστατα ὅποιοι δρυμοὶ πλήρεις θηρίων ἀνθρωπομόρφων καὶ μὴ ὅποιοι χεῖμαρροι ἀδιάβατοι πεζῶ καὶ ἐξηντλημένῳ ἀνθρώπῳ ὅποιοι ἐκτάσεις ἀτελεύτητοι! Ἡ φρενητιώδης πλὴν ἔφσεις τοῦ νὰ φθάσω ποτὲ, μὲ πληροὶ τόλμης ἀνευδότου. Οὕτω δὲ ἑκατοντάκις διαφεύγω τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὅπως ἐσαυθὶς τὸν ἀντιμετωπίσω εὐθαρσῶς. Ἄλλ' ἰδοὺ τέλος, Θεοῦ περιέποντος, ἀφικνοῦμαι ἰδοὺ τὸ Πενταπύργιον, ἰδοὺ ἡ Χρυσῆ, ἰδοὺ αἱ τῆς φίλης πατρίδος ἀγυαί. Ἀφικνοῦμαι πλὴν δαπανήσας καθ' ὁδὸν ἐνιαυτοῦ ἕως ζωϊκὰς δυνάμεις. Ἀδιάφορον. Εὐχαριστῶ Σοι, Θεέ μου, ὅτι εἰμι ἐδῶ εὐχαριστῶ Σοι, ὅτι πρὶν παραλάβης τὸ πνεῦμά μου, μ' ἀξιοῖς νὰ ἴδω ἅπαξ ἔτι τὰ ὄντα ἐκεῖνα, ἀντὶ τῆς τῶν ὁποίων συνδιατριβῆς προσιλόμην ἀμέριστον τὴν μετὰ σοῦ κοινωνίαν. Τὰ ὄντα ἐκεῖνα, πρὸ τῆς τῶν ὁποίων ἀγάπης ἐθέμην τὴν σὴν ἀγάπην μόνην πλὴν, μόνην ταύτην, Δέσποτα!

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΔΗΜ. (εἰσερχόμενος περιχαρῆς). Καλόγηρε, καλόγηρε, ποῦ εἶσαι; Ἐξόπνα. Ἄ, ἠγέρθης ἤδη;

ΙΩ. Ἡ τῆς νυκτὸς δρόσος μ' ἠνώχλησε πολὺ ἀπόψε.

ΔΗΜ. Ἀὖ, σιώπα, μὴ ἀδημονεῖς καὶ τὰ βάσανά σου πλέον τελειονοῦμαι, διότι ἡ καλύβη θὰ γείνη. Ἐξ αἰτίας δὲ τούτου δὲν περιμένεινα νὰ ἐξημερώσῃ, ἀλλ' ἔσπευσα ἅμα ἐξυπνήσαμεν νὰ σοὶ φέρω τὴν καλὴν εἰδήσιν. Εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλεις ῥιγεῖ. Εἰς τὸ ἐξῆς πλέον καὶ σὺ, ταλαίπωρε, θὰ γείνης οἰκιακός μας. Νὰ χρεωστῆς ὅμως χάριν εἰς τὴν κυρὰν Ἐλένην θὰ εἶπω εἰς τὴν ἀδελφὴν. . . Πάντοτε λησμονῶ τὸ ἄλλο τῆς ὄνομα, μὲ τὸ ὅποῖον μὲ εἶπαν νὰ τὴν ἀποκαλῶ τῶ-

ρα ὁποῦ εἶνε καλογραία. Ἀδελφὴ Παναγία . . . Ὅχι, τὸ
κῦρα ἀδελφὴ Πελαγία. Νὰ χρεωστῆς λοιπὸν χάριν εἰς τὴν
ἀδελφὴν Πελαγίαν . . . Τί ἔχεις δύστηνε κ' ἐπεσε οὕτως ἐ-
πάνω μου; Σὺ τρέμεις ὅλος.

ΙΩ. Εἶμαι πολὺ ἀσθενὴς . . . Δὲν δύναμαι νὰ ἴσταμαι
ὄρθιος νὰ καθήσωμεν.

ΔΗΜ. Ναι, ἐλθέ νὰ καθήσωμεν ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὰ λιθά-
ρια. Καὶ ἐγὼ θέλω νὰ καθήσωμεν, διότι περιχαρὴς ὦν διὰ
τὴν καλύβην, ἔχω νὰ σοὶ διηγηθῶ πολλὰ (κάθηται).

Λοιπὸν, σοὶ ἔλεγον, ὅτι ἂν δὲν ἦτον ἡ ἀδελφὴ Πελαγία,
τίποτε δὲν ἐγένετο· διότι ἡ δεσποινά μας ἀπὸ τὸ πάθημα
ὁποῦ ἐκλεψε τὸν υἱὸν τῆς ἑνας καλόγηρος καὶ τὸν ὑπῆγεν
εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος νὰ τὸν καλογηρέσῃ, μόνον ν' ἀκούσῃ τὸ
ὄνομα καλόγηρος ταρασσεται. Κατὰ καλὴν πλὴν τύχην συν-
έπεσε νὰ ἦνε ἐδῶ ἀπὸ χθὲς ἡ . . . Χάσου, διάβολε, ἴγιο
νὰ μοῦ φύγῃ πάλιν αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἡ ἀδελφὴ Πελαγία, μο-
λονότι αὐτὴ ἀργὰ καὶ ποῦ, ἀπαξ τοῦ μηνὸς μόλις, ἐξέρχε-
ται ἀπὸ τὴν Μονὴν διὰ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς
δεσποίνης, τὴν ὁποίαν ἔχει θετὴν μητέρα. Ἐγὼ ὅθεν ἅμα
τὴν εἶδον νὰ ἔλθῃ, εἶπον· ὁ Θεὸς μᾶς τὴν ἔστειλε νὰ μεσι-
τεύσῃ διὰ τὴν καλύβην. Καθότι ἂν αὐτὴ τὸ ζητήσῃ, ἡ δε-
σποινα ποτὲ δὲν θέλει ἀπορρίψῃ τὴν ἰκεσίαν τῆς, ὄχι διὰ
καλόγηρον, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν διάβολον ἂν ἐ-
πρόκειτο νὰ γείνη ἡ καλύβη.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά Σου.

ΔΗΜ. Εἰς πρώτην οὖν εὐκαιρίαν ὁποῦ εὔρον, διηγοῦμαι
πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσίν σου ὡς ποῦ νὰ τελειώσω δὲ μ' ἐ-
πῆρχν τὰ δάκρυα, καὶ ὁ Θεὸς ἠξέσφει ὅτι ἐκλαία μὲ τὰ σω-
στά μου, διότι σὲ λυποῦμαι πολὺ, δύστυχε καλόγηρε, χω-
ρὶς νὰ γνωρίζω διὰ τί ἔλαβα πρὸς σὲ τόσῃ συμπάθειαν.
Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ἡ κυρὰ ἀδελφὴ σ' ἐσυμπόνεσεν ἅμα ἤ-
κουσε τὰ περὶ τῆς ἀθλίης σου καταστάσεως, διότι ἡ ὄψις
τῆς ἔγεινεν ὠχρὰ, ὥσπερ σουδαρίου (1) ὁποῦ λέγουν. Ἄ, νὰ

(1) φράσις ἐν Κωνσταντινί. Τὸ Λατ. sudarium σημαίνει 1)
μανδύλιον, 2) ἀσπράπανον, 3) σάβανον· φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῇ

ἔβλεπες, καλόγηρε, πόσον ωραία ἦτο τὴν στιγμήν ἐκείνην! Ὅχρὸν καὶ τριγυρισμένον ἀπὸ τὴν κατάμαυρόν της καλύπτραν τὸ πρόσωπόν της ἔλαμπεν ὡς πανσέληνος ἀνάμεσα εἰς μαῦρα νέφαλα. Τί κάμνεις οὕτω; Ἠξέσῳ ὅτι σεῖς οἱ καλόγηροὶ δὲν θέλετε ν' ἀκούητε αὐτὰ τὰ πράγματα· πλὴν ἐγὼ πάλιν δὲν τὸ λέγω μὲ κακίαν.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ Θεός, τὸ θέλημά Σου.

ΔΗΜ. Ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ τὴν ἀδελφὴν Πελαγίαν, διότι οἱ αὐθένται ἐσχόπευον νὰ τὴν κάμουν νύμφην, ἐὰν τὸ ἀρχοντοκόουλον δὲν μᾶς ἄφινε καὶ ἔφευγε, καὶ τῶρα ἠθέλαμεν τὴν ἔχει δεσποικοπούλαν, μία τοιαύτη ἀγαθὴ καὶ πονετικὴ ὀπού εἶνε. Τὴν τιμῶ, διότι ἐὰν ἦτο ἄλλη τις εἰς τὴν θέσιν της, νέα κατάνεα ὀπού ἦτον καὶ παρακαλετὴ διὰ τὴν ὠριζιότητά της, ὀγλίγωρα ἤθελε τὰ λησμονήσει βλα καὶ ὕπανδρευθῆ ἄλλον. Ἄλλ' αὐτὴ ἅμα ἔμαθεν, ὅτι ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός — σοὶ εἶπον, ὅτι οἱ αὐθένται ἀπὸ μικρὰν τὴν εἶχον ψυχοκόρην, μονουῖόν δὲ εἶχον τὸ αὐθεντόπουλόν μας, τὸν Ἰωάννην, ὥστε οὗτος ἦτον καὶ ἀδελφός καὶ ἀρραβωνιαστικός της —, αὐτὴ λοιπὸν ἅμα ἔμαθεν, ὅτι ἐκεῖνος παρητήθη τῶν ἐγκοσμίων, ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος ἔμεινε κλεισμένη ἐντὸς τοῦ εἰς τὸν παρθενῶνα ὀπου ἀνετρέφετο κελλίου της, χωρὶς ποτὲ εἰς τοῦτο τὸ μεταξὺ νὰ θελήσῃ νὰ ἴδῃ κανένα, ὡσὰν νὰ ἦτον χήρα, αὐτὴ ἡ ὀποία δὲν εἶχε φορέσει ἀκόμη στεφάνι. . . Πάλιν ἀνυπομονετεῖς; Πλὴν περίμενε, ἄνθρωπε, νὰ σοὶ διηγηθῶ τὸ τῆς μεσιτείας περιστατικὸν μὲ τὴν τάξιν του! . . . Ἐξἄφνα τέλος πάντων μᾶς ἦλθεν ἡμέραν τινὰ μὲ τὰ ὀλομέλινα βράσα τόσῳ μαραμμένη ἢ πρὶν βροδίνη καὶ ζωηρὰ, ὥστε σχεδὸν δὲν τὴν ἐγνωρίσαμεν.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ Θεός, τὸ θέλημά Σου.

ΔΗΜ. Ἄκουε τῶρα νὰ ἴδῃς ἀγαθότητα. Ἄμα ἐγὼ ἔτελειώσα' διὰ τί τόσας ἤδη ἡμέρας, Δημήτριε, μοὶ εἶπεν αὐτῇ, δὲν ἐφρόντισας νὰ περιθάλψῃς τὸν ἀδελφόν μας τοῦτον

ῥηθεῖση φράσει ἐκλαμβάνεται ἐν τῇ 2) σημασίᾳ, διότι λέγουσι καὶ «μία ὀψις, πανί». Ἀξιοσημειώτος εἶνε καὶ ἡ περίφρασις οἰκιακοῦ ὕφους ἐν Κωνσταντῶλει ὡσαύτως: «Ἐἶνε τοῦ φόρου» = πόρνη.

τὸν ἄστεγον ; Δὲν ἠξέυρεις ὅτι ὁ χριστιανὸς δὲν εἶνε χρι-
στιανὸς, ὅταν παραμελῇ τὰ χρέη τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀ-
γάπης ; Καὶ ἐγὼ τὸ γνωρίζω, κυρά, ἀλλ' ἀπὸ ποῖον νὰ ζη-
τήσω τὴν ἄδειαν ἐδῶ, ὅπου ὅλοι μισοῦσι τοὺς καλογῆρους ;
Αὐτὴ δέ σὺ ἄς παρεκάλεις, ἄς ἐπέμενες, καὶ ὁ Θεὸς ἤθελε
φροντίσει διὰ τὰ λοιπά. Ἄπελθε ἤδη καὶ ἐγὼ θέλω μεσι-
τεύσει· διότι δὲν εἶνε δίκαιον, προσέθεσεν ἡ μελίστομος, ν'
ἀποτίσῃ τὰ τῶν καλογῆρων ὀφλήματα ὁ ἰκετικῶς εἰς τὸν
τῆς μητρὸς μου οἶκον, ὡς εἰς ἄσυλον, καταφυγῶν ἄνθρωπος
οὗτος, ἐπειδὴ συνέπεσε, Κύριος οἶδε πῶς, νὰ φορῇ τὸ ξάσων.
Οὕτω λοιπὸν ἤρχισα νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ κατασκευασθῇ ἡ κα-
λύβη. Ἐπρεπεν ὅμως νὰ γείνη καὶ ἡ γνώμη τοῦ θεοῦ τῆς,
τοῦ κυροῦ Εὐθυμένους.

ΙΩ. Διατί τοῦτο ; Μὴ τοι καὶ οὗτος ἦνε ἐκ τῶν οἰκια-
κῶν, οἵτινες ἰσχύουσι παρὰ τῇ δεσποίνῃ ;

ΔΗΜ. Τί λέγεις, καλόγηρε ; Ἄλλ' οὗτος εἶνε τὸ πᾶν. Οὗ-
τος σήμερον ἐπέχει τὴν θέσιν τοῦ μακαρίτου ἀθηντὸς μας,
αἰωνία του ἡ μνήμη, διότι ἦτον ὁ μοναδικὸς φίλος του,
ὥστε θνήσκων ὁ ἀθηντής, ὁ Θεὸς ἀναπαῦσαι τὴν ψυχὴν
του, τοῦτον ἄφησε κηδεμόνα τοῦ οἴκου. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ
γείνη καὶ ἡ γνώμη τοῦ κυροῦ Εὐθυμένους· πλὴν πῶς νὰ τοῦ
τῷ προτείνω, ὅπου αὐτὸς δὲ μισεῖ περισσότερον παρ' ὅσον
ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ὁμοῦ, καὶ πολὺ πρίντερα παρ' ἀφ' ὅ-
του ἡμεῖς τὸ σύστημα ; Ἐμαθον καὶ ἐγὼ ἀπὸ αὐτὸν νὰ λέ-
γω, σύστημα, καὶ δὲν ἠξέύρω ἂν μ' ἔνοης· τὸ καλογηρο-
λόγι δηλαδὴ, καταλαμβάνεις ;

ΙΩ. Καταλαμβάνω.

ΔΗΜ. Αὐτὸς ἀπὸ τότε ἀκόμη, πρὶν τῆς τοῦ Ἰωάννου ἀ-
παγωγῆς, ἀπέκναιε τὰ τῶν ἀθηντῶν αὐτία νὰ φυλάγωνται
ἀπὸ σᾶς τοῦ καλογῆρους· πλὴν ἐκεῖνοι δὲν τὸν ἤκουσαν,
καὶ ἔγεινε τὸ ἔγεινε καὶ τῶρα οὐκ ἀπογίνεται. Πῶς λοιπὸν
νὰ τὸ προτείνω εἰς τοῦτον ; Ἐως χθὲς δὲν ἐτολμοῦσά ἀ-
πόψε ὁμοῦ τὴν νύκτα ἐλογίασα τὰ χρυσὰ τῆς ἀδελφῆς λό-
για ὅπου μοι εἶπε, νὰ παρακαλῶ, νὰ ἐπιμένω καὶ ὁ Θεὸς
φροντίζει διὰ τὸ λοιπὸν, οὕτω δὲ, πατέρα μου, ἔλαβα θάρ-
ρος καὶ σήμερον, ἅμα πρὸ ὀλίγου ἠγέρθημεν, τῷ ἐδιηγήθην
ὄλην τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ αὐτὸς, ποῖος ποτὲ τὸ ἤλπιζε ! εὐ-

θῆς σὲ ἤλῃσε καὶ μοι εἶπεν ὅσα σχεδὸν καὶ ἡ κυρὰ ἀδελ-
φῆ, μόνον ὅτι τὰ εἶπεν ἑλληνικὰ καὶ ὄχι χριστιανικά, κα-
θὼς τὸν δασκαλεύουσι τὰ παλαιὰ βιβλία τὰ ὅποια νυχθή-
μερα ἀναγινώσκει.

ΙΩ. Δόξα σοι, ὁ Θεός!

ΔΗΜ. Τὸν ἠκολούθησα λοιπὸν ἀμέσως, ὅπως μὲ διέτα-
ξεν, εἰς τὰ δωμάτια τῆς δεσποίνης, ὅπου ὅλοι συνάζονται
κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν διὰ νὰ τὴν παρηγορήσωσι, καθότι ἡ
δειλαίη ἐξυπνᾷ πάντοτε τρομασμένη καὶ καταλυπημένη
ἀπὸ τὰ ἄγρια δράματα ὅπου βλέπει τὴν νύκτα διὰ τὸν
υἱὸν τῆς, καὶ ν' ἀναγνώσωσι μετ' αὐτῆς τὸν ὄρθρον, συχνὰ
δὲ καὶ τὸ χαρτί. . . Ἐλησμόνησα νὰ σοὶ διηγηθῶ, ὅτι τὴν
ἡμέραν καθ' ἣν ἦτον ἡ παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεώς του, οἱ
αὐθένται εἶχον χάρισι εἰς τὸν Ἰωάννην μας χρυσόδετόν τι
ἐγκόλπιον, διὰ τὸ ὅποιον ἐξώδευσαν ὅσα καὶ ἂν εἰπῆς, ἐκεῖ-
νος τάχα διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ, τοῖς ἐπέσφερε
ἄνθη καὶ ἀπὸ ἓνα χαρτί εἰς τὸ ὅποιον ἔλεγε διὰ στίχου ὅτι
φεύγει καὶ ἀφίνει ὑγείαν οἱ γονεῖς του πλὴν τὴν στιγμὴν ἐ-
κείνην τίποτε δὲν ἐνόησαν, διότι τὰ ἔλεγε μὲ τρόπον σκε-
παστά. Αὐτὸ δὲ τὸ χαρτί ἀναγινώσκουν ἐνίοτε εἰς τὴν δέ-
σποιναν καὶ τότε νὰ ἦσαι, καλογηρόπουλέ μου, καὶ ν' ἀκού-
σης τὰ μοιρολογεῖ ἡ μογερά πέτρινη νὰ ἦνε ἡ καρδία σου,
θὰ ῥαγίσῃ.

ΙΩ. Γενέσθω, ὁ τοῦ Ἰωβ Θεός, τὸ θέλημά σου.

ΔΗΜ. Τὸν ἠκολούθησα λοιπὸν εἰς τὰ καταλύματα τῆς
δεσποίνης, καὶ μετ' ὀλίγον μ' ἐπροσκάλεσαν ἐνώπιόν τῆς.
Αὐτὴ τότε, φρόντισον, μοι εἶπε, νὰ γείνη ἡ καλύβη κατὰ
τὴν ἐπιθυμίαν σου, τέκνον μου, καὶ περίθαλψόν ἐν αὐτῇ
τὸν δυστυχῆ ἀσθενῆ σου· εἶπέ τῃ δὲ νὰ δέηται ὑπὲρ τῆς τοῦ
μακαρίτου αὐθεντός σου ψυχῆς. Προσέτι, ἅς τῷ δίδῃ ὁ τρα-
πεζοκόμος καθεκάστην, μέχρις οὗ ἀναλάβῃ, τροφὴν ἄφθονον
καὶ ἐκλεκτὴν ἀπὸ τῆς ἰδιαίτερας μου τραπέζης· μὲ τὴν
συμφωνίαν πλὴν, Δημήτριε, νὰ μὴ παρουσιασθῇ ποτὲ ἐνώ-
πιόν μου ὁ προστατευόμενός σου, διότι, ὡς γνωρίζεις, ἡ
τῶν καλογῆρων θεία μαὶ εἶνε δυσάρεστος. Τοιοῦτο τέλος ἔ-
λαβεν ἡ ὑπόθεσις· ἐγὼ δὲ εἰς τὴν στιγμὴν ἔτρεξα νὰ σὲ εἰ-
δοποιήσω διὰ νὰ δοξάσης τὸν Θεόν, ὅτι ἡ καλύβη ἀπὸ τὸ

ἐξημέρωμα ἕως εἰς τὸ μεσημέριον τῆς σήμερον θέλει εἶσθαι κατασκευασμένη. Τώρα ὅθεν ἔχεις καὶ σὺ χρέος, ἀδελφέ, νὰ παρακαλῆς θερμῶς διὰ τὴν ἁγίαν ψυχὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον πρόωρα μᾶς ἤρπασεν ὁ χάρος. Τὸν ἔφαγε τὸν δυστυχῆ ὁ τοῦ υἱοῦ του πόνος, ὥστ' ἕως εἰς τὴν τελευταίαν του στιγμὴν τοῦ Ἰωάννου τὸ ὄνομα εἶχεν εἰς τὰ χεῖλη.

ΙΩ. Ὅτ' τὸν κατηράτο βεβαίως τοιοῦτόν τινα ἀγνώμονα υἱόν.

ΔΗΜ. Τίς νὰ τὸν καταρασθῆ, ὁ αὐθέντης; Ἄλλ' ἐκεῖνος τὸν ἡγάπα τόσον ὡς μονογενῆ ὁποῦ τὸν εἶχεν, ὥστ' ἐξεναντίας ἕως εἰς τὴν τελευταίαν του στιγμὴν, καθὼς σοὶ εἶπον, συγχώρησον, Θεέ μου, συγχώρησον, ἔλεγεν, εἰς τὸ τέκνον μου ἔαν ἔπταισεν. Ἄχ! Δὲν τὸ ἔκαμε καλά τὸ ἀρχοντόπουλον ν' ἀφήσῃ ἓνα τοιοῦτον πατέρα. Πλὴν, καὶ αὐτὸ δὲν ἔπταιεν τὸ σφάλμα ἦτον ἐκείνου τοῦ Παφνουτίου, τοῦ καλογήρου δηλαδὴ, ὁ ὁποῖος τὸ ἐξελόγησε παιδί πρᾶγμα μὲ τὴν καλογηρικὴν. Ἐκεῖνος ἠπάτησε τότε κ' ἐμὲ, τὸν ὁποῖον εἶχον διωρισμένον οἱ αὐθένται ν' ἀκολουθῶ τὸν Ἰωάννην, λέγωντάς μοι νὰ ὑπάγω διὰ σύνοψιν τινα τὴν ὁποίαν εἶχε λησμονήσει δῆθεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος. Ἔως ὅτου δὲ νὰ ὑπάγω ἐγὼ καὶ ἐπιστρέψω εὔρε καιρὸν καὶ ἔγεινεν ἄφαντος, ὡς νὰ ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ τὸν κατέπειν ὥστε τὴν ἐπαύριον ἤθελον μὲ διώξει ἐξ ἅπαντος οἱ αὐθένται μετὰ κατασχύνης, ἔαν τὰ δάκρυά μου δὲν τοὺς μετέπειθον. Αἴ, ἔπρεπε νὰ ἦνε τώρα νὰ μὲ στείλῃς, παμπόνηρε, διὰ σύνοψιν! Τρίχα-τρίχα ἤθελον ἐκβάλει τὸ γένει' σου.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἡ τοῦ αὐθεντοπούλου φυγὴ ἔγεινεν αἰτία ὁποῦ κινδυνεύει ἡ οἰκία μας νὰ ἐρημωθῆ ὅλως δι' ὄλου, ἔαν, ὃ μὴ γένοιτο, καθὼς κατήντησεν ἡ δέσποινα τελειώση κάμμιαν ἡμέραν ἑξαφνα. Θεέ μου, πόνος ψυχῆς εἶνε νὰ τὴν βλέπῃ τις, ἡ ὁποία μόλις εἶνε, καθὼς λέγει ὁ κυρὸς Βύθυμένης, πεντήκοντα ἐτῶν, κατήντησε τώρα εἰς τὸ διάστημα τριῶν ἐτῶν ἀφ' ὅτου μᾶς συνέβη τὸ περιστατικόν, ὡς πρεσβυτικὸς ἑβδομηκοντοῦτις. Τὸ σῶμά της ἐκυρτώθη, ἡ κόμη της ἔγεινε βαμβάκι καὶ τὸ πρόσωπόν της κατερρυτιδῶθη· ἡ δὲ ὄρασις της σχεδὸν ἐχάθη ἀπὸ τὰ δάκρυα! Κα-

ταλαμβάνω πλὴν, ὅτι ἡ σημερινὴ πολυλογία μου σ' ἔκαμε νὰ νυστάξης, ὥστε δὲν ἠμπορεῖς νὰ κρατήσης τὴν κεφαλὴν σου ὀρθίαν. Ὁρθώθητι, φίλε μου, καιρὸς εἶνε νὰ σ' ἀφήσω (ἀρίσταρται). Βλέπω ἐκεῖ εἰς τὴν τοῦ εἰκονοστασίου θυρίδα φῶς, καὶ πρέπει νὰ ἤρχισαν τὴν τοῦ ὄρθρου ἀνάγνωσιν ὑπάγω λοιπὸν εἰς τὴν ἀκολουθίαν. Σὺ δὲ, ἀδελφέ, μὴ σὲ πάρῃ ὁ ὕπνος, ἀλλὰ στάσου ἐδῶ νὰ εὐχαριστήσης τὸν Θεὸν διὰ τὴν χάριν ὅπου σοὶ ἔγεινεν, ὥστε ἡμεῖς νὰ προσευχώμεθα ἐπάνω καὶ σὺ ἐδῶ κάτω. Καλὴν ἐντάμωσιν τὸ μεσημέρι.

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΙΩΑΝΝΗΣ μόνος.

ΙΩ. Θεὸς οἰκτιρμόν! Εἶνέ ποτε δυνατόν ν' ἀνθέξη χωρὶς νὰ διαρραγῇ εἰς παρομοίους τῆς ψυχῆς κλόνας ὁ ταύτης μετὰ τοῦ σώματος σύνδεσμος; Δύναται ποτε ἡ ἀνθρώπινος φύσις, ὑπὸ ταιούτων τοῦ συνειδότος τύψεων πιεζομένη, νὰ μὴ παρεκτραπῇ τῶν ὁρίων τῆς; Ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς βράσαις, τοῖς μέλασι τούτοις σαβάνοις. Ὁ πατὴρ προάφως ἐν τῷ τάφῳ. Ἡ μήτηρ καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἑτοιμοὶ νὰ τῷ ἀκολουθήσωμεν ὁσονούπω, διὰ θανάτου ἀντιφυσικῶς προκεκλημένου. Τῆς δὲ τετραπλῆς ταύτης μαιφονίας παραίτιος ἐγὼ, ἐγὼ καὶ μόνος! Καὶ ταῦτα πρὸς τί; Ὅπως ἀπομακρύνας τὴν ψυχὴν μου τῆς ὕλης, διατηρήσω δῆθεν ταύτην ἀμόλυτον. Οὕτω πλὴν διετηρήθη ἄρά γε αὕτη ἀμόλυτος; Ὅποια πλάνη τῆς ἀνθρωπίνης ἀλλοφροσύνης! Ὅποιος σαρκασμὸς τῶν ἀνθρωπίνων σοφιστευμάτων! Μοὶ ἔρχεται νὰ τρέξω εἰς τὸν τοῦ πατρὸς μου τάφον καὶ ὀλοκαυτώσω ἐπ' αὐτοῦ τὰ βράσα ταῦτα, ἴσως οὕτως ἐξιλεώσω τὴν ἀπειλητικὴν αὐτοῦ σκιάν. Μοὶ ἔρχεται νὰ τρέξω καὶ προσπεσῶν τοῖς μητρικοῖς γόνασι, καταβρέξω ταῦτα μὲ δάκρυα μετανόιας. Μοὶ ἔρχεται

οὔμαι νὰ προσδοκῶ ἀγαθὰ ἐπακολουθήματα, ἦτοι, δικαιοῦ-
μαι νὰ ἐλπίζω ὅτι ἡ δέησίς μου εἰσακουσθήσεται, ἐάν αἱ
δι' αὐτῆς ἐκφερόμεναι εὐχαὶ δὲν ἀπάδωσι πρὸς τὸ ἴδιόν
μου συμφέρον. Ἄλλ' ἐν τῷ ἐνδοιασμῷ ἐν ᾧ ἤδη ἡ ψυχὴ
μου διάκειται, ποίας εὐχάς νὰ ἐκφέρω; Συνενῶ λοιπὸν τὴν
στιγμὴν ταύτην τὴν ταπεινὴν μου ἐπίκλησιν μετὰ τῆς τῶν
οἰκείων μου, τῶν τε ἐν τοῖς ζῶσι καὶ τῶν μεταστάντων,
ὅπως Σὲ καθικετεύσωμεν νὰ πράξης ἐν τῇ τῆς ζωῆς ἡμῶν
ἀγωνιώδει ταύτῃ φάσει, ὅ,τι νομίζεις σωτηριωδέστερον ὑπὲρ
τῶν σωματίων, ἰδίως ὁμῶς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ναὶ, Κύριε, ὁ δεξιᾶ χειρὶ τὸ πᾶν διέπων,
Ὅ ἔστιν ὅτε ὡς σοφὸς τὸν σᾶλον ἐπιτρέπων
Δι' οὗ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς
Λυμναίεται ἢ καταίγῃς,
Ταράττουσα τῆς κτίσεως εὐθέως τὰ θεμέλια,
ᾧ τρόπῳ κλοισθήσονται
Καὶ ἀναμοχλευθήσονται
Ὅποταν ἔλθῃ φοβερά τοῦ κόσμου ἡ συντέλεια
Πλὴν ὅστις οὐ χρονίσας, οὐκ, ἀλλ' αὐθις ἐπιστρέψας,
Καὶ πρῶτος κέκλω τοῦ πατρός ὡσεὶ πατὴρ ἐμβλέψας,
Τὴν τῶν στοιχείων ῥάξιν
Τὴν τέως μαριώδη
Μετακοσμεῖς εἰς τάξιν
Φαιδρὰν, ἀρμονιώδη,
Αὐτὸς, Θεέ, ὁ δεξιᾶ χειρὶ τὸ πᾶν διέπων,
Εἰ καὶ ὁ ἐπιτρέπων,
Ὡσαύτως ἡ βιωτικὴ συχράκις δυσπραγία
Νὰ καταίγῃ τὴν ψυχὴν Σὺ νόμῳ καὶ προνοίᾳ.
Εἰς τὴν σοφίαν τίς ποτε ἐτέκνυε τοῦ Πλάστον;
Μή τίς ποτ' ἔγρω τοῦν αὐτοῦ ἢ οἶδε τὰς βουλὰς του;
Τὸ πνεῦμα ἴσως ἐν τῇ γῇ τοῦ Θεοῦ του προσώπου
Ἄρταβγειαν κατέπεμψε ἐν σχήματι ἀνθρώπου,
Τοῦθ' ὅπως γέ ἐν συμπλοκῇ καὶ πεισματώδει πάλλῃ
Ὡς φύσει ἰσχυρότερον τὴν ἕλην καταβάλλῃ
Ὡσθ' ἕως οὗ ὁ ἄνθρωπος τὸν χοῦν καταπαλάσῃ,
Εἰ καὶ παμπόλλοις εἰμαρταὶ δειροῖς γὰ περιπέσῃ,

Οὐχ ἥττον δέον πλὴν ποδὶ στερεῶν τὰ καρτερήση,
Κατὰ τῆς ὕλης τροπαιοῖς εἰς τέλος ὅπως στήση

Τουτέστι κατορθώση

Τὴν ἄγροισιν ἢ μάθησιν τελῶς τὰ τροπώση.

Καὶ τότε δὴ ἀγέρωχον

Τὸ ὄν μας ὡς ὑπέροχον,

Οὐκέτι σκώληξ ταπεινὸς ἐν τῷ πληρῷ ἐρπύσει,

Ἄλλ' ἄφετον ὑπὲρ αὐτὸν ἀρέτως πτερυγίσει.

Λοιπὸν δέ, ἐν τοῖς δάκρυσιν ἐξῆς οὐκέτι βάψει,

Ἄλλὰ τὴν αἴγλην τῆς χαρᾶς ὁ ὀφθαλμὸς ἀστράψει!

Οὐκέτι τὴν καρδίαν μας ἢ θλίψις

Νύξει,

Οὐδὲ τὸ συνειδὸς ἡμῶν ἢ τύψις

Θίξει,

Ἄλλ' ὁ θνητὸς ἐν πάσῃ τοῦ πνεύματος τῇ λάμψει

Τὸν διαυλοῦν τοῦ βίου εὐάθλως περιλάμψει.

Ναὶ, Κύριε, ἐλεύσεται ἡμέρα σωτηρίας,

Ἡμέρ' ἀπαλλαγῆς ἡμῶν ἐκ τῆς τάλαιπωρίας!

Εἰ δὲ καὶ τὸ σὸν ἔλεος δοκεῖ ἡμῖν χρορίζον,

Σὺ οἶδας ὁ τὰ τῶν καιρῶν πανσόφως προορίζων.

Οὐ πάντως φεῖδεν ὁ Θεὸς τῆς ἀγαθότητός Του,

Ἄλλ' ἐξοικορομεῖ αὐτὴν συνέσει τοῦ ροῦς Του.

Ἐλπίς λοιπὸν, ὑποταγὴ καὶ πίστις ταῖς τοῦ Θεοῦ

Βουλαῖς ἵστέ μοι σύντροφοὶ πισταὶ τοῦ τῆδε βίου.

Πλὴν, Κύριε, τοῦ οἴκτου σου ἀνοίξας τὸν λιμένα,

Τὰ σκάφη δέξαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν πεπονημένα·

Τὰ δ' αὖ ὑπόσθρα αὐτῶν καὶ διεργνηκῶτα

Πακτώσας παρασκευάσον τὰ πρὸς τὸν πλοῦν εἰκότα,

Εὐήρης ὅπως ᾶσιν

Εἰς τῆς ἐπαγγελίας σου τὸν βίον ἢ ἀναχθῶσιν

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Ἐν τῷ βάρθει τῆς σκηνῆς καλύβη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ μόνος.

ΔΗΜ. (εἰσερχόμενος βραδέως). Τὸ σκότος εἶνε εἰσέτι βαθὺ, ὁ δὲ πλησιάζων ὄρθρος προμηνύει ὅτι σήμερον θὰ ἔχωμεν ἡμέραν συννεφῆ καὶ γνοφώδη. Πᾶ! ὁ λύχνος δὲν καίει ἐν τῇ καλύβῃ, ἐνῶ ἄλλοτε ἕως οὗ ἡμεῖς ἐξυπνήσωμεν ὁ καλόγηρος πρὸ πολλοῦ ἤδη ὄρθριζεν. Κακὸν σημεῖον! . . . μήπως ἐλησμόνησα; Ὅχι· ἐνθυμούμαι καλῶς, ὅτι χθὲς τὸν ἐξεχείλισα ἔλαιον. Ἄς ἴδω Θεέ μου, διστάζω . . . ἡ καρδία μου πάλλει . . . τί νὰ ἐλπίσω; Καὶ ὅμως χθὲς τὸ ἀπόγευμα ναὶ μὲν ἡ κατάστασις του δὲν ἦτο διόλου καλῆ, τὸ τέλος του πλὴν δὲν ἐφαίνετο τόσῳ πλησίον. Ἐν τούτῳ, δὲν ἤξεύρω διατί, ἡ δυστυχία αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου μοι ἐγείνει πάθος. Ὅλην τὴν νύκτα ἀπόψε δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἡσυχάσω, καὶ ἰδοὺ ἅμα ἠγέρθη ἤλθον νὰ ἴδῳ, ἐν ἀνάγκῃ δὲ νὰ κάμω τὸ χρέος μου.

Ναὶ, ἔχω χρέος νὰ περιποιηθῶ αὐτὸν τὸν ὄρφανόν· διότι ἐὰν δὲν εἶχεν ἐμὲ, δὲν γνωρίζω τί ἤθελε γείνει πρὸ πολλοῦ ἤδη. Ἐπειτα ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι νὰ κάμω καλὸν εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον, καθότι εἶνε τόσῳ δειλός, τόσῳ ὑπομονετικός! Ἰδοὺ τῷ ὄντι πρὸ ἀρκετοῦ καιροῦ κάθηται τρυπωμένος ὡς λαγὼς ἐν τῇ καλύβῃ του, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐνοχλήσῃ κανένα, ὥστε ἐὰν ἐγὼ τῷ φέρω ἔλαιον καὶ νερὸν, καλῶς· εἶδε μὴ κάθηται σκοτεινὰ καὶ διψῶν. Ἀπὸ δὲ τὰ φαγητὰ τὰ ὀ-

ποῖα τῷ δίδει ὁ τραπεζοκόμος μόνον ὀλίγον ἄρτον τρώγει, διανέμων τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὡς νὰ ἤθελε νὰ ζήσῃ χωρὶς τροφήν, διὰ τὸ ὅποιον ὅλοι τὸν περιγελῶσιν. Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν ἔχω διὰ σαλόν, διότι οἱ λόγοι του εἶνε ταπεινοὶ καὶ γνωστικοὶ ὡς γέροντος. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ποτὲ δὲν ἤνοιξε τὸ στόμα του νὰ μοι εἴπῃ διὰ τόσας χάριτας ὅπου τῷ ἔχω κκωμμένας ἕνα εὐχαριστῶ, πλὴν τί μὲ τοῦτο; Ἐγὼ καταλαμβάνω ἀπὸ τὸν τρόπον του, ὅτι μ' ἀγαπᾷ ὡς ἀδελφόν, ὥστε μοι εἶνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ μοι ἔλεγε χίλια εὐχαριστῶ. Διὰ τοῦτο ὅσῳ πηγαίνει αὐξάνει ἡ πρὸς αὐτὸν συμπάθεια καὶ συμπόνεσίς μου.

Ἰδίως ὅμως τὸν λυποῦμαι ὅταν οἱ ὑπηρετᾷ τὸν βασιανίζουσι μὲ τοὺς ἀκαίρους χαριεντισμοὺς καὶ τὰ ἀηδῆ σκώμματα των, διότι τότε μὲ κυττάζει λυπητερά, ὡς νὰ μοι λέγῃ — Προστάτευσόν με σὺ, ἀδελφε, ἀπὸ αὐτὰ τὰ θηρία, ἐπειδὴ δὲν ἔχω ἄλλον ἀπὸ σὲ ὑπερασπιστήν. — Ὁ θεὸς ἠξέυρει, δεῖλαιε καλόγηρε, ὅτι ἐγὼ σε ὑπερησπίσθην πάντοτε καὶ φανερά καὶ κρυφίως· σωστά δέ, διότι πολλάκις παραπονοῦμαι πρὸς τὸν αὐθέντην διὰ τὸ πρὸς σε φέρισμόν των, τοὺς ἕκαμα ὅλους ἐχθρούς. Θηρία τῷ ὄντι! Ποσάκις ὁ κυρὸς Εὐθυμένης δὲν τοὺς ἐπέπληξεν! Ποσάκις δὲν τοῖς εἶπεν, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἡμεθα ἀδελφοί, καὶ ὅποιος λυπεῖ τὸν ἀσθενέστερόν του, θέλει λάθει καὶ αὐτὸς θλίψιν ἀπὸ τὸν δυνατώτερόν του· ὅτι δὲν εἶνε ἄνθρωπος μὴ ἔχων τὸν ἰσχυρότερόν του. Τοῦ κακοῦ ἀπερνοῦσιν ὀλίγαι ἡμέραι, αἱ νοθεσῖαι λησμονοῦνται καὶ πάλιν ἔχομεν τὰ αὐτά. Διὰ τοῦτο μοι ἔρχεται ἐνίοτε νὰ εἴπω — Ἐπαρέ τον, Θεέ μου, ἀπὸ τὸ μέσον διὰ νὰ γλυττώσῃ καὶ μὴ ταλαιπωρῆται. — Τὸ λέγω πλὴν μὲ τὰ χεῖλη, διότι πάλιν ἀνατριχῶ, φανταζόμενος νὰ τὸν ἴδω ἐξηπλωμένον ἐμπροσθέν μου νεκρόν. Εἶνε ὅμως καὶ αὐτὸς ὀλίγον πεισματάρης. Καὶ μίαν καὶ δύο τῷ εἶπον· — Φρόντισε νὰ υγιάνῃς καὶ τότε ἐβγάξεις τὰ ράσα, ἐγὼ δὲ θὰ προσπαθῆσω νὰ διορισθῆς ἢ παραμάγειρος ἢ κοπέλλι τοῦ σταύλου, νὰ τρώγῃς, πτωχέ, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀρχοντικὸν ψωμί νὰ συγχωρῆς. — Ποῖον πλὴν τὰ λέγεις! Αὐτὸς μῆτε κἀν τὸν ἱατρὸν παρεδέχθη ποτὲ νὰ τῷ φέρω, ὥσάν νὰ προσπαθῆ ἐπίτηδες ν' ἀποθάνῃ. Δυστυχία! . . . ἤθελον καὶ ἐγὼ ἔ-

χει ἓνα συνυπρέτην τῆς γνώμης μου, πλὴν τώρα τὰ πάντα ἐτελείωσαν.

Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ μόνος τοῦ συναίσθάνεται πῶς τὸ τέλος του εἶνε σιμὰ, διὰ τοῦτο χθὲς ἐζήτησε τὸν πνευματικόν. Πραγματικῶς περίεργον εἶνε νὰ διαρκέσῃ ἡ ἐξομολόγησις του ἐπὶ μίαν δλόκληρον ὥραν. Τόσον πολλὰς λοιπὸν ἀμαρτίας ἔχει αὐτὸς ὁ καλόγηρος; Εἶμαι περίεργος νὰ ἤξευρα. . . . Κάπως ὁμως ὁ πνευματικὸς τοῦ τὰ ἐσυγχώρησεν ὅλα, διότι ἄλλως δὲν ἤθελε τῷ δώσει νὰ μεταλάβῃ. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, μὲ πόσῃ εὐλάβειαν ἔκαμε τὰ χριστιανικά του χρέη! Γονατιστὸς καὶ μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ ὄμματα! Ἄς εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι εἴμεθα χριστιανοί! . . . Τῷ ὄντι ἀγίαν ψυχὴν θὰ παραδώσῃ, μακάριε ἄνθρωπε! Πῶς ἡμπόρεσες σὺ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν μόλις δύνασαι ν' ἀναδεύῃς τὰ χεῖλη σου ὀμιλῶν, νὰ ἐξομολογήσαι ἐπὶ τόσῃν ὥραν καὶ ἐπὶ τόσῃν ἔπειτα νὰ κάμῃς μετανοίας, πράγματα τὰ ὁποῖα ὕγιης ἄνθρωπος, εἰάν ἔκαμνε ἤθελε κουρασθῆ; Διὰ τοῦτο δὲ τελειώσας ἔπεσας πλέον ὡς ἡμιθανὴς ὥστε ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν θὰ ἐκπτώσῃς (1).

Καὶ μολοντούτο ἀπὸ ἀπομεινήμερα ἤκουσεν ἐν τῇ αὐλῇ τὸν θόρυβον τοῦ ὄχηματος καὶ τῆς συνοδίας, πῶς ἐκατόρθωσεν — περίεργος ἢ κράσις αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου! — νὰ συρθῇ ἕως τὴν θυρίδα τῆς καλύβης του διὰ νὰ περιεργασθῇ κρυφὰ - κρυφὰ, καθὼς συνειθίζει κάθε φορὰν, τὴν παράταξιν, ὅπου ἡ δέσποινα μεταβαίνει εἰς τὸ Παλάτιον προσκαλουμένη ἀπὸ τὴν Αὐγούσταν· τόσον ὀρέγεται ὁ δεῖλαιος τὰ θεάματα! Μὴ συλλογίζεσαι ὅθεν, Δημήτριε, καὶ μὴ φοβεῖσαι, ἀλλ' ὕπαγε νὰ ἰδῆς, διότι ἓνα νὰ ἐτελείωσῃ καὶ δέκα εἶνε πιθανώτερον νὰ ζήσῃ ἀκόμη ἡμέρας. Ἐντοσοῦτῳ ἂν ἐτελείωσῃ πῶς ἔχω νὰ ἐξοικονομήσω τὰ τῆς θανάς, ἐνῶ δὲν δύναμαι νὰ περιμένω βοήθειαν ἀπὸ κανένα; Πλὴν θάρρος ὕπαγε καὶ ὁ Θεὸς βοηθός.

(1). — ἀποχρέμψη.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΔΗΜ. (κρούων τὴν τῆς καλύβης θύραν). Καλόγηρε . . . καλόγηρε . . . ἀνοιξον· ἐγὼ εἶμαι. (Συνάπτων τὰς παλάμας ἀπελπισ) Τίποτε! . . . ὦ τῆς συμφορᾶς! (Ἐπανακρούει) Καλόγηρε . . . (Παραβάλλει τὸ οὖς) . . . (Γορυπετῆς ὁ Ἰωάννης μὲλις ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ πίπτει πρηγῆς πρὸ τῶν τοῦ Δημητρίου ποδῶν). Θεὸς καὶ Κύριε! . . . Ἐγέρθητι, ἀδελφέ (τὸν ὑποβοηθεῖ, ὅπως ἐγερθῆ) Τί ἔπαθες; τί ἔχεις; ἐλειποθύμσας;

ΙΩ. (Ἐγειρόμενος δυσκόλως, ἐρείδει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Δημητρίου). Πρόφθασον . . . ἀδελ. . . φέ, θνήσκω (προχωροῦσι βήματά τινα). Σπεῦσον νὰ . . .

ΔΗΜ. (Κρατῶν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Ἰωάννην). Θεὸς καὶ Κύριε! . . . Ἐχε θάρρος, ἀδελφέ μου, πρῶτα ὁ Θεὸς δὲν εἶνε τίποτε· θ' ἀπεράσῃ. Φαίνεται ὅτι ἐλειποθύμσας.

ΙΩ. Ὅχι, δὲν ἐλειποθύμσασα . . . Σπεῦσον νὰ εἶπης εἰς τὴν δέσποιναν, ὅτι . . . θνήσκω . . . Βίπέ τη, νὰ καταβῆ ἀμέσως ἐδῶ . . . Ὁ καλόγηρος, εἶπέ τη, πρὶν ἐκπνεύσῃ ἐπιθυμῶ νὰ σοὶ δεῖξῃ σημεῖόν τι ἀπὸ τὸν . . . υἱόν σου.

ΔΗΜ. Ἀπὸ τὸν υἱόν της; τί εἶπες; . . . (Καθ' ἑαυτὸν). Ὁ δυστυχής! φαίνεται ὅτι τὰ ἔχασεν!

ΙΩ. Ναι, ἀπὸ τὸν υἱόν της . . . Ἡξεύρω τί λέγω· ἀλλὰ σπεῦτον . . . Καὶ ἡ ἀδελφή . . . Πελαγία . . . ἐὰν ᾔνε ἐδῶ . . . καὶ αἱ δύο νὰ καταβῶσιν.

ΔΗΜ. Ἡ ἀδελφὴ Πελαγία δὲν εἶνε ἐδῶ· ἡ δὲ δέσποινα . . .

ΙΩ. ὦ, σπεῦσον! . . . ἐὰν θέλῃς νὰ μὲ προφθάσῃ ζῶντα (Κάθηται καταπεσών).

ΔΗΜ. Σπεῦδω, ἀδελφέ μου· πλὴν θὰ θελήσῃ ποτὲ ἡ δέσποινα νὰ πλησιάσῃ εἰς ἓνα καλόγηρον, ἔστω καὶ ἐκπνεόντα;

ΙΩ. Ἀμα τῇ εἶπης ἐκ μέρους τοῦ . . . υἱοῦ της θὰ καταβῆ . . . πάραυτα.

ΔΗΜ. Τὸ λέγω· ἐντοσοῦτῳ ἔχε θάρρος. Ἀκόμα, πρῶτα ὁ

Θεός, ἔχεις ζῶν. Ἀκούσθησον ὀλίγον ἐδῶ κατὰ γῆς (τὸν ἔ-
ξαπλοῦ ἡρέμα), καὶ ἐγὼ τώρα ἀμέσως, θελήσῃ ἢ δὲν θελήσῃ,
ἐπιστρέφω πρὸς σὲ νὰ σὲ περικυβηθῶ (Ἀναχωρεῖ ἐσπεν-
σμέτως).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΦΑΣΜΑΤΑ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁ θεὸς τῶν Σκυθῶν,
Θεὸς ἀπαρθρωπίας,
Διέκειτο ποθῶν
Τὰς ἀρθρωποθυσίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Οὐκ ἔστιν οὗτος ὁ θεὸς
Θεὸς τῶν καλογήρων,
Οὐδὲ τῶν ἀσκητήρων.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἐπάρχει πλήρ θεὸς τις,
Ὁ τῆς φιλαρθρωπίας,
Θεὸς πατὴρ καὶ ὄστις,
Ὡς τέκνα του φιλῶν ἡμᾶς,
Τὰς ἀδελφοκτορίας
Ἐχθαρεῖ ταύτας τὰς ὠμᾶς.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ὅν καὶ γεγαίρει ἐδλαθῶς
τῶν καλογήρων ἢ ὠμᾶς.

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Θεός τις ἄλλος, ὁ θεός
Τῆς δεισιδαιμονίας
Ἐθρῶν τιῶν, ἀηλεῶς
Σπαράττων τὰς καρδίας
Καὶ διαφθείρων τῆς στοργῆς
Τὸ αἶσθημα, πρὸς ἰλασμόν
Τῆς θηριώδους τοῦ ὄργης
Ἀπῆται αἵματος δασμόν,
"Ὡστ' ἀρεδείκνυε φορεῖς
Φιλτάτων τέκνων τοὺς γονεῖς
Καὶ τοὺς ἐκθρόνους ἐραγεῖς
Τῶν γεννητόρων τοῦ σφαγεῖς.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ὁναὶ ὑμῖν, θεοστοργεῖς
Γονεῖς, υἱοὶ τ' αἰμοσταγεῖς !

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἄλλ' ὁ θεός τῶν καρδιῶν,
Θεός φιλοστοργίας,
Τοιούτων δὴ τραγωδιῶν
Τὰς ἀθεμιτουργίας
Ὁρᾷ βεβαίως φρικιῶν.
Καὶ τᾷλλο, οὐχ ὡς οἱ βροτοὶ
Ἐκεῖνος δυσταρασχετεῖ,
"Ὡστ' ἰλασμοὺς τε ῥ' ἀπαιτῆ
Δι' ὧν τὰ εὐμερίζηται
Ὅποταν παροργίζηται,
Ἄλλὰ, γαλήνιος κριτῆς
Τὰ ἴσα νέμων τοῖς θνητοῖς
Τὰς πράξεις τῶν δικάζει,
Βραβεύει καὶ κολάζει.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ὁ οἶκτος οὐκ οὐκ τὴν ὄργην
τοῦ Θεοῦ κατενράζει;

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Θεός τις ἄλλος μυθικός,
Οὐχί τις τῶσφ Σκύθης,
Ἄλλ' οὗτος μᾶλλον χοϊκός
Καὶ ἐπομένως χερῶν,
Καθὼ ἀνθρωπολήθης,
Κλιῶν καὶ ἐνδυμάτων
Καὶ στέγης καὶ βρωμάτων,
Ἐτέρπετο βροχθίζων
Τὴν κρίσαν τῶν θυμάτων
Καὶ ἄδη ἐμφορούμενος
Λοιδῶν, θυμιαμάτων,
Χρυσῶ τε ἀραδαύμενος,
Ἐπάργυρα ἀμπέχων
Καὶ κατοικήσεις ἔχων
Κεδροστεγῶν κτισμάτων.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Διότι οὗτος πλάσμα ἦν
τῶν τοῦ Θεοῦ πλασμάτων.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡ καὶ ἐν ὑπογείοις
Ἐσθ' ὅτε κατερχόμενος
Καὶ μυστικοῖς ὄργίοις
Τισὶ πως συμφρονόμενος,
Καθὰ θεὸς ἀρρήτων

Τινῶν μυστικοτήτων
Προσεῖχε λατρευόμενος.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Σαταρικῇ λατρεία
θεός γάρ ἦν τιμώμενος.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἄλλ' ὁ Θεός ὁ ἀληθής
Οὐχ οὗτος εἶ σαρκοπαθής,
Τοιαῦτα ὥστε τὰ ποθῆς.
Οὐ χρήσεις σὺ ἀμφίων,
Ὅ τοὺς δρυμῶνας
Θαλεῖα
Τοὺς δὲ λειμῶνας
Χλοεῖα
Περιβολῇ ἐνδύων.
Οὐ χρήσεις διαδήματος,
Ὅ ἐπιστέφωρ τὰς παρτοῦ
Κεφαλῆς ἐκτάσεις διὰ τοῦ
Ἀστροφεγγυοῦς εἰλήματος.
Οὐ στέγης, ὁ πυκρορεφεῖ
Τὴν γῆν στεγάζων ὄροφῃ.
Οὐδὲ σιτίων χρήσεις,
Σὺ ὅστις τροφοδότης
Πᾶν στόμ' αὐτοῦ ψωμίζεις
Παλάμαις ἀκένωτοις.
Οὐδ' ἄρωμάτων δήπου,
Ὅ ἐμπιπλῶν ἡδείας
Τοσαύτης ἀποπνοίας
Τὰ ἄρθα τὰ τοῦ κήπου.
Οὐδὲ λαμπάδας θέλεις,

Σὺ δὲ τὸν τῆς ἡμέρας
Ὅς καὶ τὸν τῆς ἑσπέρας
Φωστῆρα ἀνατέλλεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ναί, πλήρ αἰρετηρίαις
Ἄρῆσεται λατρείαις,
Εἰς δὲ τὰ ᾧτά του οὐχί
Ἄπρόδοκτος ἢ προσευχῇ
Φρόν' ὅτι, ὅταν ἡ ψυχὴ
Ἄγρως προσεύχεται, ἠχεῖ.

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Προσέτι μάγ προσαυγῆς,
Οὐ χρήζω δ' αἰριγμάτων
Καὶ σκοτεινῶν δογμάτων
Τοῖς πᾶσι κείσαι ἐναργῆς
Τοῖς πᾶσι κείσαι αἰσθητός
Καὶ μονουρὸν ψηλαφητός.
Τὸ ὄνομά σου βροστερός
Ὅ κεραυνὸς σαλπίζει,
Ἐγὼ τὸν ροῦν σου ἐμφερῶς
Ἡ φύσις ἐροπτρίζει
Καὶ οὕτω τοῦτον καθαρῶς
Ἡμῖν διευκρινίζει.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Νομίζω πλήρ δυσνόητος,
Ὅτ' εἶρε καὶ κρυφία
Ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία.

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ὅ δὲ θεὸς τῶν κυρικῶν,

Ὁ καὶ τῶν φασειμόρων,
Ἄσύζυγα καὶ ἐρικδόν
Τὸν ἄνθρωπον καὶ μόρον
Καὶ μελαρειμονοῦντα,
Ὡσεὶ τὸ ζῆν περθοῦντα,
Κ' ἐν τάφῳ ὡς, ἐν κέλλῃ,
Κατάκλειστον τὸν θέλει.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Διάγορτα ὡς ἄβυλον
τὸν θέλει ἐν τῇ ὕλῃ
Καὶ γὰρ ῥυποῦσι τὰς ψυχὰς
τοῦ ὕλισμοῦ οἱ σπύλοι.

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἄλλ' ὁ τὰ ἄτομα διχῆ
Τῇ φύσει ὀργανίσας,
Σοφῶ δὲ νόμῳ τοκετῶν
Διὰ τῆς μιξέως αὐτῶν
Διαδοχὰς θεσπίσας,
Καὶ οὕτω δὴ ἐνδελεχῆ
Τὰ γένη καταστήσας,
Ὁ θέλει τὸν συνδυασμὸν
Τῆς φύσεως του, μῆτε
Ἐρτεῦθεν τὸν ὀργανισμὸν
Αὐτοῦ τις ῥ' ἀπαρῆται.
Ἄλλ' ὁ τὴν τάξιν τῶν μερῶν
Ἐκάστων προορίσας
Καὶ οὕτω τὸν σοφὸν χορὸν
Τοῦ κόσμου συγχροτήσας,
Ἐν τῷ τοιούτῳ δὲ ἄρθμῳ
Ὁ θέλων γὰ ἐμμέρωσι

Τὰ πάντα, ὥστε ἐν ῥυθμῷ
Κιρούμενα γὰ βαίρωσι,
Μηδεὶς ποτ' ἀτιμωρητὴ
Προστάζει γὰ λειποταχῆ,
Τουτέστ' ἀποσκιρτήσας
Καὶ πάντ' ἀπολακτίσας,
Νὰ φεύγη τοὺς ἀνθρώπους
Ὡς μοιῶς εἰς τόπους
Ἀκατοικήτους ὅπως
Διάγ' ἰδιοτρόπως.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Λοιπὸν ὁ καλογηρισμὸς
Ἐπιμεμπτός ἐστι δρασμὸς
Ἐπεὶ περ τοῦ ἀνθρώπου
Εἶν' ἄλλος ὁ προορισμὸς!

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁ οὖν Θεὸς ὁ ἀληθής
Ὁ μὴ ἀδελφοχτόνους,
Φιλῶν καὶ μισοφόβους,
Ἄλλ' οὔτε ὧν σαρκοπαθής,
Ὡστ' ἐξ ἀνάγκης γὰ ποθῆς
Σιτία καὶ ἐνδύματα
Καὶ θρόνους καὶ ἰδρύματα,
Οὐδὲ μυστηριώδης,
Κρυπτός τις καὶ γριφώδης,
Οὐδ' ὁ τῶν γασσενδύτων
Θεὸς ὁσιότητων,
Προδήλωε Σὺ ἀντίς εἰρηῶν,
Ψευδολατρίας καὶ βωμῶν,

Σφαγίων
Καὶ ὄργιων,
ᾠδῶν,
Σπουδῶν

Καὶ δολοκυντωμάτων,
Ἄρῶν, ἀναθημάτων,
Λαμπάδων, ἁρωμάτων (1)

Καὶ τῆς λοιπῆς γελολίας
Τοιαύτης τραγωδίας, (2)

Πρὸς δὲ καὶ μυστηρίων (3)

Σκητῶν, μοναστηρίων,
Τὴν ἀσκησιν τῆς ἀρετῆς,

ΦΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἀελογισμένης ἀρετῆς !

(1) Τὸ ἔθιμον τοῦ ν' ἀνάπτωμεν λαμπάδας ἐπεκράτησε πάντως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν οἱ χριστιανοὶ ἐκκλησίαζον νύκτωρ ἢ ἐν κατακόμβαις. Τὸ δὲ θυμιᾶν εἶνε μέτρον ἀντιμασιατικόν καὶ ἐν γένει εὐπρεπείας.

(2) Ἐννοῶ τὴν κατάχρησιν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας, τὴν ὁποίαν τινὲς μετέρχονται ἀντὶ πάσης θρησκείας. Ἡ θρησκεία εἶνε ἀνάλογος τῆς τοῦ λαοῦ διανοητικῆς καταστάσεως, ὥστε πολλὰκις οἱ ἐξωτερικοὶ τύποι εἶνε τὸ πᾶν αὐτῆς. Μὴ θέλε ὅθεν νὰ καταστρέψῃς παρὰ καιρὸν τοὺς τύπους, ἵνα μὴ συγκατασπάσῃς οὕτως ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα. Πάταξον ὅμως τοὺς ὑποκριτάς, οἵτινες ἀμφιλαφῶς ἐχρόμενοι τούτων, ὡς πρὸς τὴν διαγωγὴν εἰσὶ πᾶν ἄλλο ἢ χριστιανοί.

(3) Διὰ τῆς τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως προάγονται ἀποτελέσματα τινα, ἅτινα ὀνομάζομεν μυστήρια, οὐχὶ ὡς ἀπόρητα, ἀλλ' ὡς ὑπερφυσ. Ἐγὼ μεταχειρίζομαι τὴν λέξιν εἰς τὴν σημασίαν ἀπόρητον καὶ μέφομαι τὸν θρησκευτικὸν mysticisme, τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα», ἅτινα ἐκμεταλλεῦνται τινες, ὑποθάλλοντες τὴν δεισιδαιμονίαν. Ὅχι, ἐρεῦνα· διότι ἡ πίστις ἡμῶν δὲν φοβεῖται τὴν ἐρευναν, ἣν ὅμως τρέμουσιν αἱ καταχρήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἀνυποκρίτου ἀρετῆς!

ΦΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

*Τὸ μόνον τοῦτο ἀπαιτεῖς
Παρὰ τῶν σῶν πλασμάτων!*

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ.

ΔΗΜ. (*Εἰσερχόμενος δραμαίως*). Ἔρχονται, ἔρχονται, καλόγηρε, θάρρει! Ἡ δέσποινα, ὁ κυρὸς Βύθυμνης, ὅλοι ἔρχονται· ἀλλ' ἀνακάθισον ὀλίγον (*τὸν ὑπεγείρει*), διὰ νὰ μὴ τρομάξωσι βλέποντές σε οὕτως ἐξηπλωμένον. Ἄμα εἶπον πρὸς τὴν Δέσποιναν, «*Σημεῖον ἀπὸ τὸν υἱόν σου*», ἐκινδύνευσε νὰ λειποθυμήσῃ, ἀλλὰ συνελθοῦσα μετ' οὐ πολὺ ἠγέσθη διὰ μιᾶς καὶ ἰδοὺ ἔρχονται. Μὴ πὸ λέγεις ὅμως, ἀδελφὲ καλόγηρε, ὅτι θὰ μᾶς ἀφήτῃς, διότι μὲ κινεῖς εἰς δάκρυα.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΘΕΟΔΩΡΑ χειραγωγουμένη ὑπὸ τοῦ **ΕΥΘΥΜΕΝΟΥΣ**

*καὶ οἱ ἀνωτέρω. Ἀκουλουθία ὑπηρετῶν
λαμπαδηφόρων.*

ΘΕΟΔ. (*Πρὸς τὸν Ἰωάννην γάγδην*). Τί εἶπας, καλόγηρε; «*Σημεῖον ἀπὸ τὸν υἱόν μου*»; Ὁμίλει, ὀμίλει ταχέως.

ΙΩ. (*Ἐρειδόμενος ὑπὸ τοῦ Δημητρίου μετὰ φωνῆς ἐκλειπούσης*). Ἐδῶ . . . (*ψαύων τὸν κόλπον του*) ἐδῶ εἶνε τὸ . . . τὸ σημεῖον.

ΘΕΟΔ. (*Ἐρευρῶσα ἐσπευσμένως ἐν τῷ τοῦ Ἰωάννου κόλπῳ*). Δὸς, δὸς ἀμέσως. (*Ἀποσπῶσα αὐτὸ βιαίως ἀπὸ τὸν τοῦ Ἰωάννου τράχηλον*). Θεέ! τὸ τοῦ τέκνου μου ἐγκόλπιον! Τὸ τοῦ Ἰωάννου μου χρυσοῦν εὐαγγέλιον! (*Τὸ ἀσπάζεται περιπαθῶς*). Πλὴν πῶς εὐρέθη τοῦτο ἐπὶ σοῦ; Διατί τὸ ἀφῆρεςας ἀπὸ τὰ τοῦ υἱοῦ μου στήθη, ἄθλιε; (*Ἀπειλητικῶς*). Θέλω νὰ εἴπης τὴν ἀλήθειαν!

ΙΩ. (*Ἀσθμαίνων ἀγωνιωδῶς*). Σὺ δὲν μοὶ τὸ . . . περιέβαλες . . . τὴν τῆς ἀναχω . . . ρήσεώς μου . . . προτεραιάν, μῆ . . . τερ . . . μου;

ΘΕΟΔ. Θεὲ μέγιστε! . . . (*Ὁρμᾶ ἐπὶ τὸν Ἰωάννην καὶ περιπτύσσεται αὐτόν*).

ΕΥΘ. ὦ τοῦ φρικώδους ὄνειρατος! . . . ὁ Ἰωάννης!

ΔΗΜ. (*Ἀριστάται ἐξεστηκῶς*). Τὸ ἀθηντόπουλον! . . . Ναι, τώρα ἀναγνωρίζω τὴν ὄψιν του καὶ τὴν γλυκειάν του χαλιάν . . . Οἴμοι (*γοερῶς*), πολὺ ἀργά!

(*Οἱ τῆς ἀκολουθίας σχηματίζονται ὡς ἐν πίνακι*).

ΕΥΘ. Ποίος νὰ τὸ φαντασθῆ ποτε! Ὁ Ἰωάννης διαβίων ἐν τῇ καλύβῃ ταύτῃ! Ὁ Ἰωάννης θνήσκων ἐπὶ τοῦ τῆς ἀλλῆς ταύτης λιθοστρώτου! Ὅποια στωϊκότης! Ὅποια ἀσκητισμοῦ ἕξασις! (*Πρὸς τὴν Θεοδώραν, λαμβάνων αὐτὴν τῆς χειρός*). Θεοδώρα, ἀδελφή μου, ὑποτάγητι ταῖς τοῦ Ὑψίστου βουλαῖς. Μιμήθητι τὴν Παναγίαν Θεοτόκον, τὴν τοῦ ἐσταυρωμένου υἱοῦ μητέρα. (*Βοηθεῖ τὴν Θεοδώραν, ἥτις ὑποκάθηται καὶ ἐναποθέτει ἐπὶ τῶν γονάτων της τὴν τοῦ Ἰωάννου κεφαλὴν*). Πρὸς τοὺς ὑπηρέτας). Τί περιμένετε σεῖς ὄλοι ἐκστατικοί; Σπεύσατε νὰ καταφέρωμεν τὸν ἀσθενῆ εἰς τινὰ κλίνην ἐν τῇ οἰκίᾳ.

ΙΩ. Πρὸς Θεοῦ . . . θεῖέ μου . . . ἄφετέ με νὰ . . . ἐκπνεύσω . . . ἡσύχως . . . ἐνταῦθα . . . Διὰ τί . . . μῆτέρ μου . . . μοὶ ἀφῆρεςας τὸ . . . ἐγκόλπιδόν μου; . . . Σὺ δὲν μοὶ εἶπας . . . νὰ τὸ . . . μέχρις ἐσχάτης μου πνοῆς;

ΘΕΟΔ. Ναι, τέκνον μου! Ναι, ἅγιόν μου τέκνον! (*πε-*

ριόπτουσα αὐτῷ τὸ ἐγκόλπιον) Νὰ τὸ φυλάξης. Σύγγνω-
θε τῆ παραφορᾶ μου! νὰ τὸ φυλάξης!

ΙΩ. Μῆτέρ... μου... ποῦ... εἶνε... ὁ πα... τήρ
μου;... Ποῦ... εἶ... νε... , ἡ... Ἐλ... ἐ... ν...
(ἐκπνέει).

ΘΕΟΔ. Θεέ μου, δὲν ἔχω πλέον υἷον, τετέλεσται!

ΕΥΘ. (ὕπερειδων πάντοτε τὴν Θεοδώραν). Τετέλεσται!

ΔΗΜ. (γονυπετεῖ πρὸ τῶν τοῦ Ἰωάννου ποδῶν). Λοι-
πὸν ἔπαρε καὶ ἐμέ τὸν αἵτιον, αὐθέντα μου, αὐθέντα μου!

ΘΕΟΔ. Εὐθύμενες... ἀδελφέ μου... αἰσθάνομαι τι
βάρος, ὡς νὰ πιέζη τὰ στήθη μου μολυβδίνη πλάξ καὶ ἐμ-
ποδίζει τὴν ἀναπνοήν μου... Ἡ κεφαλὴ μου σκοτοδιναῖ...
Ἡ ὄρασις μου θαμβοῦται... Ἔρχομαι, Ἰωάννη, ἔρχομαι!
... Σὲ βλέπω, υἱέ μου! μοι ἔχεις ἀναπεπταμένας τὰς ἀγ-
κάλας σου!... Ἄλλ' ὅποια λάμψις, ὅποια δόξα περιστοι-
χίζει τὸ τέκνον μου!... Ἡ στολὴ του εἶνε μαργαριταρό-
λευκος, ἡ δὲ κεφαλὴ του περιαυγάζεται ὑπὸ στεφάνου ἀ-
κτινολαμποῦς!... Ἔρχομαι, ἅγιον τέκνον μου, ἔρχομαι!...
Εὐθύμενες... ἄκουε τὰς τελευταίας μου θελήσεις...
Κράτησον ἀπὸ τὸν πλοῦτόν μου ὅσον σοὶ ἀρκεῖ... Ἄξιε φί-
λε τοῦ τε ἀνδρός μου καὶ ἐμοῦ... ὅπως ζήσης ἀνέτως...
ἀνταμείψης δὲ γενναίως καὶ τὸν πιστόν μοι τοῦτον Δημή-
τριον... τὸν περιθάψαντα τὸ τέκνον μου... τὰ δὲ λοι-
πα διάνειμον τοῖς ἐνδεέσιν... Εἰπέ τῆ θυγατρὶ μου, τῆ
ἀφωσιωμένη μνηστῆ... ὅτι ὁ υἱός μου καὶ ἐγὼ τὴν περι-
μένομεν... ἂς φυλάξη δὲ τὸ τοῦ Ἰωάννου ἐγκόλπιον εἰς
μνημόσυνον αὐτοῦ... Θάψαν τὸν υἱόν μου ἐν τῇ καλύβῃ
του... ὑπὲρ τὴν ὁποίαν θέλω ν' ἀνεγείρης μικρὸν εὐκτή-
ριον οἶκον... εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου τέκνου μου... ἂς
μένῃ δὲ οὕτως ἡ καλύβη προπεφυλαγμένη ἐπὶ αἰῶνας...
ὅπως ὑπεθυμίξῃ... εἰς τοὺς γονεῖς... νὰ ᾧσι προ...
σεκτικοὶ... περὶ τὴν... τῶν τέ... κνων των... ἀ-
γ... ω... γήν (καταπίπτει ἄπνους ἐπὶ τοῦ πτώματος
τοῦ Ἰωάννου).

ΕΥΘ. (Ἀριστάμερος). Οἱμοι! ἰδοὺ ἐξέλιπεν ὁ περιφανὴς
οἶκος τοῦ Στρατηλάτου καὶ Συγκλητικοῦ Εὐτροπίου, ὅπως
ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ ἀναβλαστήσῃ εἰς ὄσιος (δεικνύων τὴν

καλύβην) Καλυδίτης! Δικαιοκρίτα Θεέ! Σὺ ὅστις ἐν τῷ παρόντι βίω τόσοσιν σκληρῶς ἐτιμώρησας τὴν τε ἀπερισκέψιαν τῶν γονέων, ὡς καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ ἀκατονόμαστον παρεκτροπὴν, πέποιθα, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θέλεις στιγματίσει ἐπαξίως τὴν τῶν συμφερῶν τῶνδε παραίτιον πλάνην τοῦ ἐλσεινοῦ Παρνούτιου.

ΤΕΛΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020832

AKAΔHMIA

ΑΘΗΝΑΝ

1874

Τιμᾶται Γροσίωv 10.